

ผีและเทวดา

ผีจริง

โดย

พร รัตน์สุวรรณ

ผีและเทวดามีจริง

ผีและเทวดาเป็นชีวิตอีกประเภทหนึ่งซึ่ง
มีอยู่จริง ๆ

“ดูกรสารีบุตร กำหนดชีวิตมีอยู่ ๔ อย่าง

คือ :-

๑. อັນทชโยนิ
๒. ชลาพุชโยนิ
๓. สัสเสทชโยนิ
๔. โอปปาติกโยนิ

(ต่อพบในปกหลัง)

ผีและเทวดามีจริง

โดย

พร รัตน์สุวรรณ

จัดพิมพ์โดย

สำนักค้นคว้าทางวิญญาณ

● มโนปุพพกมา ฌมมา ●

สำนักคั่นคว่ำทางวิญญูณ

หนังสือ

ผู้เขียน

ฉบับอิเล็กทรอนิกส์ครั้งที่ ๑

เจ้าของผลงาน

ผู้อำนวยการ

บรรณาธิการ

ผู้จัดการ

ผู้จัดหาทุน

ผู้จัดรูปเล่มหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ผู้ออกแบบปก

คณะพิสูจน์อักษร

ผู้ประสานงาน

ผู้ให้คำปรึกษาเรื่องหนังสือ

อิเล็กทรอนิกส์

เจ้าของลิขสิทธิ์

ผีและเทวดามีจริง

พร รัตน์สุวรรณ

มีนาคม ๒๕๖๔

สำนักคั่นคว่ำทางวิญญูณ

ศรีเพ็ญ จัตตะหะศรี

ผ่องผิว พัฒนประภาพันธุ์

ทวี ลีลาเวชบุตร

ชลิกา โจนโกศล

ศมานันท์ ถนัดธรรมกุล

บริษัท ปารมิตา สตูดิโอ จำกัด

สำนักคั่นคว่ำทางวิญญูณ

สอาด แก้วเกษ

สุภาณี หงส์เงิน

ทวี ลีลาเวชบุตร

กิตติ รัตน์ศรีวิจิตร

นริศ เรเชียงแสน

ศุภกฤต ลีลาเวชบุตร

พงษ์เพชร อมรสิทธิ์

ดร.นันทพล โจนโกศล

มูลนิธิพร รัตน์สุวรรณ

๔๗/๒ ถ.สามเสน บางลำพู

กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๒๐๒๕

สถิติการพิมพ์

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม โดยทุนของสมาชิกแผนก
ธรรมวิจัย มจร.

พิมพ์ครั้งที่สอง ๑ มกราคม ๒๕๐๖

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม โดยทุนของนายสุ่น นางนิภา
กาญจนะ สหมิตรการค้า ท่าพระจันทร์ กรุงเทพฯ ฯ

พิมพ์ครั้งที่สาม ๑๐ ธันวาคม ๒๕๐๘

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม โดยทุนที่เกิดจากการ
จำหน่ายในการพิมพ์ครั้งที่ ๒

พิมพ์ครั้งที่สี่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๐๙

จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม โดยทุนของสำนักคั่นคว่ำ
ทางวิญญาน

พิมพ์ครั้งที่ห้า ๒๕ มกราคม ๒๕๑๕

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม โดยทุนของสำนักคั่นคว่ำ

ทางวิญญาน

พิมพ์ครั้งที่หก ธันวาคม ๒๕๒๑

จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่เจ็ด มีนาคม ๒๕๒๕

จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม

พิมพ์ครั้งที่แปด มกราคม ๒๕๔๑

จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม

หนังสือ “ผีและเทวดามีจริง” เล่มนี้

มูลนิธิพร รัตนสุวรรณ จัดทำขึ้นใหม่

ในรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)

เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๖๔

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำปรารภในการพิมพ์ครั้งที่ ๘	(๑)
คำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๕	(๔)
คำชี้แจงของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ	(๘)
คำนำครั้งแรก	(๑๓)
คำแนะนำในการอ่านหนังสือ	(๑๘)
คำนิยมของพระเมธีสุทธิพงษ์ ป.ธ. ๙	(๒๐)
คำนิยมของพระภิกษุวิบูลย์ ป.ธ. ๙	
พธ.บ., M.A. (YALE)	(๒๒)
คำนิยมของพระมหาสนั่น กมโล ป.ธ. ๖.,	
พธ.บ., M.A.	(๒๘)
คำชี้แจงเนื้อเรื่อง	(๓๒)
อักษรย่อ	(๕๖)
๑. ความเบื้องต้น	๑

เรื่อง	หน้า
๒. พระสูตรที่แสดงว่า ฝีและเทวดามีจริง ฯลฯ ผู้ไม่เชื่อว่ามีเป็นมิจฉาทิฏฐิ	๘
๓. พระสูตรที่แสดงว่า ฝีและเทวดา เป็นชีวิตอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีอยู่จริง	๑๓
๔. สภาพแห่งชีวิตของโอปปาติกะ	๑๕
๕. พระสูตรที่แสดงให้เห็นว่า สภาพ แห่งชีวิตของโอปปาติกะมีอยู่อย่างไร ?	๑๘
๖. กามธาตุ :- หลักฐานจากในพระอภิธรรม ที่แสดงให้เห็นว่า ชีวิตของโอปปาติกะ ในกามภพ มีสภาพเป็นอย่างไร ?	๒๑
๗. รูปธาตุ :- หลักฐานจากในพระอภิธรรม ที่แสดงให้เห็นว่า ชีวิตของโอปปาติกะ ในรูปภพ มีสภาพเป็นอย่างไร ?	๒๖
๘. อรูปธาตุ :- หลักฐานจากในพระอภิธรรม ที่แสดงให้เห็นว่า ชีวิตของโอปปาติกะ ในอรูปภพ มีสภาพเป็นอย่างไร ?	๒๙

เรื่อง	หน้า
๙. เครื่องมือสำหรับพิสูจน์เรื่อง โอปปาติกะ	๓๑
๑๐. ผู้ที่รู้แจ้งเรื่อง โอปปาติกะ	๓๖
๑๑. วิธีติดต่อกับโอปปาติกะ	๓๙
๑๒. พระสูตรที่แสดงว่า พระพุทธเจ้าทรงเห็นเทวดา และทรงเจรจากับเทวดาด้วยวิธีของสมาธิ	๔๑
๑๓. สมาธิภาวนาที่ทำให้เกิดทิพยจักขุ	๕๑
๑๔. บาลีที่เป็นหลักวิชาในเรื่องทิพยจักขุ	๕๕
๑๕. พระสูตรที่แสดงว่า บางคนฝึกสมาธิไม่สำเร็จ ไม่อาจเห็นโอปปาติกะ หรือบางทีเห็น แต่ไม่อาจติดต่อได้ เป็นเพราะอะไร ?	๖๐
๑๖. ประเด็นสำคัญที่จะชี้ให้เห็นว่า ชีวิตของ โอปปาติกะเกิดขึ้นได้อย่างไร ? โอปปาติกะ ในชีวิตของมนุษย์มีหรือไม่ ? และทำอย่างไร จึงจะรู้แจ้งในเรื่องเหล่านี้ด้วยตนเอง ?	๗๙
๑๗. ประเด็นที่ ๑ :- ชีวิตของโอปปาติกะ คล้ายกับชีวิตในความฝัน	๘๐

เรื่อง	หน้า
๑๘. ประเด็นที่ ๒ :- ทุกอย่างในโลกของ โอบปาติกะเกิดจากใจ	๘๑
๑๙. ประเด็นที่ ๓ :- โอบปาติกะในชีวิต ของมนุษย์	๘๒
๒๐. ประเด็นที่ ๔ :- การรู้แจ้งเรื่องโอบปาติกะ	๘๙
๒๑. ทุกอย่างเกิดจากใจ	๙๑
๒๒. ที่พึ่งอันประเสริฐ	๙๕

คำปรารภ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๘

อาจารย์พร รัตนสุวรรณ ได้ศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก-อรรถกถา แล้วยึดเป็นแนวทางการปฏิบัติสมาธิวิปัสสนามาตั้งแต่สมัยยังอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ต่อมาได้ลาสิกขาออกมาเป็นอุบาสก ก็ยังคงศึกษาค้นคว้าพระไตรปิฎก-อรรถกถา ปฏิบัติสมาธิวิปัสสนาอยู่ตลอด เป็นอาจารย์สอนในคณะพุทธศาสตร์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถวายความรู้ธรรม-ประยุกต์ ความรู้เรื่องสมาธิวิปัสสนาแก่พระนิสิตมหาจุฬาฯ และอบรมสมาธิ วิปัสสนาแก่ประชาชนผู้สนใจ แก่นักเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์ที่ธรรมวิจยวัดมหาธาตุ ฯ ทำพระจันทร์ เป็นเวลาหลายปี ทั้งบรรยายธรรม อบรมสมาธิวิปัสสนาแก่คณะชมรมพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นักศึกษาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

นักศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒน์ นักเรียน
นายร้อยตำรวจ โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน ฯลฯ
ทั้งเปิดอบรมสมาธิวิปัสสนา แก่สมาชิกผู้สนใจที่บ้านพัก
จนกระทั่งจากโลกมนุษย์เข้าสู่ภูมิทิพย์

อาจารย์พร รัตนสุวรรณ มีได้อบรมสมาธิวิปัสสนา
แต่เพียงอย่างเดียว ยังได้เรียบเรียงหนังสือธรรมะทาง
พระพุทธศาสนา ทั้งทางปรัชญา ทั้งทางการปฏิบัติสมาธิ
วิปัสสนาและอื่น ๆ อีกหลายเล่ม

หนังสือเรื่อง **“ผีและเทวดามีจริง”** เล่มนี้ อาจารย์
พร รัตนสุวรรณ ได้ศึกษาค้นคว้าจากพระไตรปิฎก-
อรรถกถา แล้วเขียนขึ้นในเชิงวิชาการ อ้างอิงหลักฐาน
จากพระไตรปิฎก-อรรถกถา จัดพิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.
๒๕๐๕ และจัดพิมพ์ต่อมาอีก ๖ ครั้ง รวมเป็น ๗ ครั้ง
รายละเอียดนอกจากนี้ อาจารย์พร รัตนสุวรรณ ได้ชี้แจง
ไว้แล้วในคำนำเมื่อพิมพ์ครั้งแรก ในคำแนะนำการอ่าน
เรื่องนี้ คำชี้แจงเนื้อเรื่อง และคำนำในการพิมพ์ครั้งที่ ๕
ซึ่งได้นำมาลงพิมพ์ไว้ด้วยทั้งหมด พร้อมกันนั้นได้นำคำ
นิยมของคณะผู้บริหารมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในสมัยโน้นมาพิมพ์ไว้ด้วยทั้งหมด

(๓)

หนังสือ “ผีและเทวดามีจริง” นี้ ได้ขาดคราวไป
ทางสำนักคั่นคว่าทางวิญญาน จึงจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ นับ
เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๘

หนังสือเล่มนี้ ใช้เป็นคู่มือศึกษาเรื่อง ผีและเทวดา
ที่ปรากฏในพระไตรปิฎก เทียบเคียงกับที่ได้ยินได้ฟัง
ตาม ๆ กันมา เป็นอย่างดี

ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๘ นี้ พิมพ์จำนวน ๔,๐๐๐
เล่ม จำหน่าย ๓,๐๐๐ เล่ม แจกเป็นธรรมบรณการ
ในงานทำบุญวันอาจารย์พร รัตนสุวรรณ ละกายหายาบ
ในโลกมนุษย์ สู่กายทิพย์ในโลกทิพย์ ๒๔ กุมภาพันธ์
พ.ศ. ๒๕๔๑ และมอบแด่ผู้เคารพนับถือผู้มีอุปการคุณ
๑,๐๐๐ เล่ม

สำนักคั่นคว่าทางวิญญาน

มกราคม ๒๕๔๑

สำนักคั่นคว่าทางวิญญาน ๔๗/๒ ถนนสามเสน

บางลำพู เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๒๐๒๕, ๐ ๒๖๒๙ ๑๙๕๑

โทรสาร ๐ ๒๒๘๑ ๑๗๐๖

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งที่ ๕

หนังสือ **ผีและเทวดามีจริง** ได้จัดพิมพ์มาแล้วหลายครั้ง ซึ่งถ้านับตั้งแต่พิมพ์มาครั้งแรกจนถึงปัจจุบันก็เป็นหนังสือไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ กว่าเล่ม เฉพาะที่ได้จัดพิมพ์ขึ้นมาจำหน่ายตั้งแต่แรก ซึ่งรวมทั้งหมด ๔ ครั้งก็เป็นหนังสือถึง ๘,๐๐๐ เล่ม นอกจากนี้ยังมีผู้มาขอไปพิมพ์แจกในงานศพอีกหลายราย ซึ่งรวมทั้งหมดก็คงไม่น้อยกว่า ๔,๐๐๐ เล่ม ฉะนั้นจึงปรากฏว่า หนังสือเล่มนี้ได้อยู่ในความสนใจของคนทั้งหลายเป็นอันมาก แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือเล่มแรกที่เขียนในทางวิชาการ จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะเข้าใจยากสำหรับคนที่ไม่มีพื้นในทางนี้ ส่วนคนที่มิมีพื้นพอที่จะอ่านรู้เรื่อง ก็ปรากฏว่าได้สร้างความสนใจและทำให้เกิดความแน่ใจในเรื่องนี้ขึ้นมาก

(๕)

หนังสือเล่มนี้เริ่มพิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ ผู้ที่อ่านหนังสือที่ข้าพเจ้าเขียนขึ้นภายในปีสองปี นี้ ในเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มนี้ ซึ่งเขียนมานานถึง ๑๐ ปี จะเห็นได้ว่าแนวความคิดในเรื่องนี้ ได้วิวัฒนาการไปในทางที่ทำให้เข้าใจง่ายและทำให้แน่ใจยิ่งขึ้น จนกระทั่งในปัจจุบันนี้คนที่เชื่อว่าผีและเทวดามีจริงนั้น มีอยู่ทั่วไป แม้ในกลุ่มคนที่มีการศึกษาดี ก็มีความเชื่อในเรื่องนี้กันมากแล้ว นับว่าความพยายามของข้าพเจ้า ที่ต้องการจะให้คนทั้งหลายเข้าใจในเรื่องนี้ได้ผลเป็นที่พอใจ แต่ถึงกระนั้น **สถานฝึกสมาธิที่ได้มาตรฐานสมบูรณ์แบบจริง ๆ** ดังที่ได้กล่าวไว้ในคำชี้แจงเนื้อเรื่อง ก็ยังไม่เกิดขึ้น จนกระทั่งข้าพเจ้ามีความจำเป็นต้องแยกงานส่วนนี้ออกมาทำเป็นส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับทางมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งทำให้งานส่วนนี้ดีขึ้นกว่าเดิมจริง เพราะข้าพเจ้ามีสถานที่ที่จะทำงานค้นคว้าในด้านนี้สะดวกขึ้น แต่ก็ยังห่างไกลจากความมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่เดิม เป็นการแสดงให้เห็นว่า คนส่วนใหญ่ โดยเฉพาะผู้ที่มีการศึกษาดีและมีกำลังทรัพย์ ยังไม่ตื่นตัวกันจริง ๆ

(๖)

ยังมองไม่เห็นความสำคัญในด้านนี้ ซึ่งเป็นเรื่องด่วน และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศชาติและต่อศาสนา เข้าใจว่าผู้ที่อ่านคำชี้แจงของข้าพเจ้า ที่เข้าถึงจริง ๆ นั้น คงจะหาได้ยากมาก เพราะเหตุนี้การค้นคว้าในด้านนี้ จึงได้รับการสนับสนุนไม่เพียงพอ

งานค้นคว้าในด้านนี้ เป็นงานประวัติศาสตร์
ข้าพเจ้ารู้เป็นอย่างดีว่า งานนี้นับวันแต่จะยิ่งใหญ่ขึ้น และต่อไปในภายภาคหน้า ในเมื่อคนทั้งหลายต่างได้ประจักษ์ชัดถึงความสำคัญในเรื่องนี้ เขาเหล่านั้นก็อยาก จะรู้ว่า ข้าพเจ้าได้ดำเนินงานนี้มาตั้งแต่แรกอย่างไร เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องรู้ถึงความเป็นมา ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงได้รักษาต้นฉบับเดิม ให้คงอยู่ทุกประการ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขแต่ ประการใด และคำนำทุก ๆ ครั้งที่ได้พิมพ์มาแล้ว ตลอด ถึงคำนิยมของท่านเลขาธิการและองค์อื่น ๆ ก็ได้รับการ เอาไว้ด้วย เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือ ในสมัยเริ่มแรก แต่แล้วต่อมานางานส่วนนี้ก็ไม่ได้รับการ สนับสนุน แม้จากสถาบันที่ข้าพเจ้าเคยทำงานวาง

(๗)

รากฐานอะไรไว้หลายอย่าง และมูลนิธิของสำนักคันคว้าทางวิญญาน ซึ่งได้พยายามริเริ่มที่จะตั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๙ นั้นก็ไม่สำเร็จ เพราะชื่อนี้ทางการไม่รับรอง ต่อเมื่อเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น **มูลนิธิส่งเสริมการสอนพระพุทธศาสนาสำหรับเยาวชน** จึงได้รับการรับรองเป็นอย่างดี ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องแปลก แม้แต่ชื่อก็ยังเป็นอุปสรรค ทั้ง ๆ ที่คำว่า วิญญาน เป็นคำที่พระพุทธเจ้าได้ทรงใช้มาตั้งแต่แรก เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้งและมีประโยชน์ต่อโลกอย่างมากมาย แต่เนื่องจากคำว่าวิญญาน คนทั่วไปมักจะเข้าใจผิด และเข้าใจไปในทำนองว่าเป็นเรื่องทิ้งมงาย ด้วยเหตุนี้สำนักคันคว้าทางวิญญานจึงได้มีอุปสรรครอบด้าน แต่อย่างไรก็ดี เท่าที่งานอันนี้ได้ผ่านลุล่วงมาได้จนถึงปัจจุบันนี้ ก็นับว่าดีถมไปแล้ว จะทำอย่างไรได้ ในเมื่อคนส่วนใหญ่มีความมงาย มีความเข้าใจผิดเรื่องนี้มาก่อน เพราะฉะนั้น กว่าจะทำความเข้าใจกันได้มันก็ต้องใช้เวลานานอยู่เอง

พร รัตนสุวรรณ

๒๕ มกราคม ๒๕๑๕

คำชี้แจง

ของสำนักค้นคว้าทางวิญญาณ

หนังสือ ผีและเทวดามีจริง ได้จัดพิมพ์ครั้งแรกเมื่อเดือน กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ ความประสงค์ก็เพื่อต้องการจะให้ป็นหนังสือคู่มือของผู้ที่จะเข้าชมนิทรรศการทางจิต ได้ศึกษาให้เข้าใจถึงหลักวิชาเสียก่อน หนังสือนี้ได้พิมพ์มาแล้วหลายครั้ง เฉพาะที่พิมพ์ด้วยทุนของแผนกธรรมวิจย ๓ ครั้ง กล่าวคือ ครั้งแรกด้วยทุนที่เรียไรจากสมาชิกที่มาฟังคำบรรยายของข้าพเจ้าที่ธรรมวิจยเป็นจำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม ครั้งที่ ๒ จัดพิมพ์ด้วยทุนของคุณสุนและคุณนิภา กาญจนะ เป็นจำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม ครั้งที่ ๓ ด้วยทุนที่เป็นผลกำไรจากการพิมพ์ครั้งที่ ๒ อีก ๒,๐๐๐ เล่ม นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่มาขอเอาไปพิมพ์แจกในงานศพทั้งหมดด้วยกันอีก ๕ ราย รายละ ๕๐๐ บ้าง ๑,๐๐๐ บ้าง ในจำนวน ๕ รายนี้ นายแพทย์วิจิตร

บุญยโหดระ ซึ่งได้พิมพ์เป็นจำนวน ๑,๐๐๐ เล่มนั้น ได้นำไปแจกในงานศพภรรยา ๕๐๐ เล่ม ส่วนอีก ๕๐๐ เล่ม ได้มอบไว้ให้แก่สำนักคั่นคว่าทางวิญญาณ เพื่อจำหน่ายเงินมาบำรุงสำนัก ฯ เมื่อรวมหนังสือที่พิมพ์มาแล้วทั้งหมด ก็มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๘,๐๐๐ เล่ม และทุกครั้ง ที่พิมพ์ด้วยทุนของแผนกธรรมวิจย รายได้ทั้งหมดก็บำรุงแผนกธรรมวิจย

ส่วนในการพิมพ์ครั้งนี้ ได้จัดพิมพ์ขึ้นด้วยทุนของสำนักคั่นคว่าทางวิญญาณ เป็นจำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม รายได้ทั้งหมดเป็นของสำนักคั่นคว่าทางวิญญาณ และต่อจากนี้ไป หนังสือทุกเล่มที่ข้าพเจ้าเขียน ก็จะจัดพิมพ์ขึ้นด้วยทุนของสำนักคั่นคว่าทางวิญญาณทั้งหมด ลิขสิทธิ์ทุกเล่มเป็นของสำนักคั่นคว่าทางวิญญาณ ทั้งนี้เพื่อต้องการที่จะหารายได้มาบำรุงสำนักคั่นคว่าทางวิญญาณ เพื่อให้สถาบันแห่งนี้มีความมั่นคงยั่งยืนสืบต่อไป

สำนักคั่นคว่าทางวิญญาณ ไม่ใช่สมบัติส่วนตัวของข้าพเจ้า ขณะนี้ก็กำลังจัดการเพื่อจะจัดตั้งเป็นมูลนิธิ โดยมีคณะกรรมการเป็นผู้บริหาร งานส่วนนี้เดี๋ยวนี้

ข้าพเจ้าได้แยกออกมาจากแผนกธรรมวิจยโดยเด็ดขาดแล้ว
 ทั้งนี้ก็ด้วยเหตุผลหลายอย่าง เหตุผลอันหนึ่งที่ต้องการ
 จะบันทึกไว้ในที่นี้ ก็คือ งานส่วนนี้ ทางส่วนกลางยังไม่
 พร้อมที่จะรับเอาไว้ ข้าพเจ้าเคยวิ่งเต้นหาซื้อที่ดินใน
 ราคาสองแสนกว่าบาท โดยขอให้นำเงินของมูลนิธิของ
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มาลงทุนเพียงซื้อที่ดินไว้
 เท่านั้น ส่วนเรื่องค่าก่อสร้างตัวอาคารทั้งหมด ข้าพเจ้า
 จะจัดการเรียโรหาเงินมาสร้างให้ และในเมื่อสร้างสำเร็จ
 เรียบร้อยแล้ว ทั้งที่ดินและตัวอาคารก็เป็นสมบัติของ
 มูลนิธิของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตลอดถึงรายได้
 ต่าง ๆ ที่จะพึงเกิดขึ้นในภายหลังในสถานที่แห่งนี้ ก็เป็น
 ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทั้งหมด ข้าพเจ้าได้นำ
 เรื่องนี้ขึ้นกราบเรียนปรึกษากับท่านเจ้าคุณ เลขาธิการ
 ของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ท่านเจ้าคุณเลขา ฯ
 ท่านได้ชี้แจงให้ทราบอย่างเป็นทางการเป็นกันเองว่า เรื่องนี้ท่านไม่มี
 อำนาจที่จะจัดการหรืออนุญาตให้ได้ และคณะกรรมการ
 ของมูลนิธิขณะนี้ ก็มีมติให้เก็บเงินมูลนิธิ ซึ่งในเวลานี้มี
 อยู่สี่แสนกว่าบาทไว้ก่อนยังไม่ให้นำมาใช้ แม้แต่ดอกเบีย

ที่ได้จากธนาคารก็ไม่ให้นำมาใช้ ให้เก็บสะสมไว้ก่อน และท่านยังได้แนะนำอีกว่า การที่ข้าพเจ้าได้แยกเอางานส่วนนี้ออกมาเป็นเอกเทศนั้น ก็เป็นการดีแล้ว การทำงานจะสะดวกดีขึ้น ข้าพเจ้ารู้สึกว่างานที่ข้าพเจ้าค้นคว้าอยู่นี้ เป็นงานที่มีความสำคัญยิ่งยวดต่อประเทศชาติ และต่อพระศาสนา และเป็นงานที่รีบด่วนด้วย เมื่อท่านแนะนำข้าพเจ้ามาอย่างนี้ จึงจำเป็นต้องอยู่เองที่ข้าพเจ้าจะต้องดิ้นรนเพื่อจัดตั้งสำนักนี้ให้เป็นปึกแผ่นขึ้นมาให้ได้

การที่ข้าพเจ้าจำเป็นต้องบันทึกเรื่องนี้ไว้ ไม่ใช่มีความมุ่งหมายอย่างอื่น แต่ต้องการจะให้เป็นเอกสารชิ้นหนึ่งของประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ของข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้ารู้แน่แก่ใจว่า งานที่ข้าพเจ้ากำลังทำอยู่ทุกวันนี้ ซึ่งเป็นงานที่จะให้โลกยอมรับว่า โอปปาทิกะมีจริงนั้นต่อไปคนทั้งหลายจะรู้เองว่า เป็นงานที่มีประโยชน์ต่อโลกเพียงไร และคนทั้งหลายก็จะได้รู้ว่า งานนี้เกิดขึ้นมาในลักษณะอย่างไร ทุกวันนี้ ข้าพเจ้าตกอยู่ในท่ามกลางบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับวิธีการดำเนินงานของข้าพเจ้าโดยรอบด้าน ข้าพเจ้าต้องดิ้นรนเพื่อที่จะหาเสถียรภาพใน

(๑๒)

การทำงาน ซึ่งก็เป็นไปด้วยความยากลำบากอย่างยิ่ง แต่ถึงจะลำบากอย่างไรข้าพเจ้าก็จะสู้ และจะสู้เรื่อยไป จนกว่าจะสถาปนาสถาบันแห่งนี้ให้เป็นปึกแผ่น และมีสาขาหรือมีการประสานงานกับสถาบันที่มีวัตถุประสงค์อย่างเดียวกันนี้ทั่วโลก

อนึ่ง ในการพิมพ์ครั้งนี้ ข้าพเจ้าก็ได้นำคำนำและคำชี้แจง ตลอดทั้งคำนิยมทั้งหมดที่เคยตีพิมพ์แล้วมาลงไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อผู้อ่านจะได้ทราบถึงความเป็นมาของสำนักคั่นคว่ำทางวิญญูณตั้งแต่ต้นมาโดยตลอด

พร รัตนสุวรรณ

๑ พฤษภาคม ๒๕๐๙

สำนักคั่นคว่ำทางวิญญูณ (ชั่วคราว)

๔๗/๒ ถนนสามเสน กรุงเทพมหานคร

โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๒๐๒๕ เข้าตรอกข้างร้านตัดเสื้อมิตรชาย

ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับถนนลำพู ทางเข้าวัดสังเวช ฯ

คำนำ

ในการพิมพ์ครั้งแรก

หนังสือเล่มนี้ครั้งแรกให้ชื่อว่า “นิทรรศการทางจิต” เพราะตั้งใจจะให้ เป็นหนังสือแนะนำ ในการเข้าชม นิทรรศการทางจิต ซึ่งจะจัดให้มีขึ้นที่สถานฝึกสมาธิของ แผนกธรรมวิจิตร มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมี วัตถุประสงค์จะพิสูจน์ให้คนทั่วไปเข้าใจว่า โอปปาทิกะมีจริง หรือนัยหนึ่งคือ พิสูจน์ให้เห็นว่า **ผีตายเทวดามีจริง** การ พิสูจน์ทำไปตามหลักวิชาที่กล่าวไว้ในพระไตรปิฎก ทั้งนี้ เพื่อหวังผลในทางศีลธรรม คือต้องการจะให้คนเชื่อเรื่อง “สังสารวัฏ” เรื่องตายแล้วเกิด เรื่อง “กฎของกรรม” ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ไม่ใช่ต้องการจะให้คนมาติดในเรื่อง การทรงเจ้าเข้าผี หวังความช่วยเหลือจากสิ่งเหล่านี้ ด้วย การขอความช่วยเหลือต่าง ๆ หรือทำการเช่นสรวงบูชา สังเวชอย่างนั้นอย่างนี้ ดังที่เห็นกันอยู่ทั่วไป และไม่ได้

ทำการพิสูจน์เรื่องอภินิหารต่าง ๆ ตามความเชื่อถือ หรือตามคำบอกเล่าของคนบางประเภท เพราะข้าพเจ้ารู้ว่าผีसाงเทวดาถึงแม้จะมีจริง ก็ไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐ ถ้าประเทศไหนคนส่วนมากสนใจหวังพึ่งกันแต่เรื่องเหล่านี้ประเทศนั้นก็จะเป็นการเกิดความอ่อนแอทั้งในทางเศรษฐกิจ และทางอื่น ๆ อย่างน่าสังเวช และเป็นการผิดความมุ่งหมายของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

อีกอย่างหนึ่ง ทุกวันนี้สังเกตดูเห็นมีการทรงเจ้าเข้าผีกันอย่างแพร่หลาย นำเป็นห่วงในเรื่องที่ประชาชนจะถูกชักจูงไปในทางที่ผิด ก่อให้เกิดความมมงายต่าง ๆ ผู้ที่ไม่รู้ในทางหลักวิชา จะตกเป็นเหยื่อของความมมงายได้ง่ายมาก และผลสะท้อนในทางไม่ดีหลายอย่างก็จะติดตามมาอีกด้วย ข้าพเจ้ามีความหวังอยู่ว่า ถ้าได้จัดให้มีการแสดงนิทรรศการเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาจริง ๆ พร้อมทั้งแยกแยะให้ประชาชนได้แลเห็นว่าความผิดความถูกในเรื่องนี้มีอยู่อย่างไร ก็จะเป็นการป้องกันและปิดเป่าความมมงายในเรื่องนี้ให้เบาบางลงไปได้

อันที่จริงการที่จะพิสูจน์ให้เห็นว่า ผีसाงเทวดามีจริง เพื่อหวังผลในทางศีลธรรมนั้น ไม่จำเป็นจะต้องใช้วิธี

เข้าทรงก็ได้ เพราะวิธีที่ดีกว่านั้นทางพระพุทธศาสนามี แต่เนื่องจากวิธีที่กล่าวนี้ คนที่มีการศึกษาน้อย โดยเฉพาะ ผู้ที่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องวิญญานในพระพุทธศาสนา ยากที่จะเข้าใจวิธีการพิสูจน์ตามหลักวิชาได้ ด้วยเหตุนี้ จึงต้องเอาวิธีการของการเข้าทรงมาใช้ด้วย ทั้ง ๆ ที่วิธีการอันนี้ทางพระพุทธศาสนาถือเป็นของต่ำ คือถือเป็น **ดิรัจฉานวิชา** (ดูความพิสดารเกี่ยวกับเรื่องนี้ในพรหมชาลสูตร ที่.สี่. ๘/๑๕)

แต่อย่างไรก็ดี ฟังทราบไว้ด้วยว่า การพิสูจน์ที่แผนกรรมวิทย์จะจัดให้มีขึ้นนี้ ไม่ใช่มีแต่เรื่องการเข้าทรง เพราะการพิสูจน์ด้วยวิธีการเข้าทรงอย่างเดียวไม่อาจทำให้นักศึกษาหมดข้อข้องใจในเรื่องเหล่านี้ได้

ด้วยวัตถุประสงค์ดังที่กล่าวมานี้ ข้าพเจ้าจึงให้ซื้อหนังสือเล่มนี้ในครั้งแรกว่า **นิทรรศการทางจิต** แต่ครั้งแล้วก็ต้องเปลี่ยนใหม่ให้ชื่อว่า **ผีและเทวดามีจริง** ทั้งนี้ก็เพราะการแสดงนิทรรศการทางจิตตามความตั้งใจเดิมนั้น ไม่อาจจะจัดให้มีขึ้นได้เร็วตามที่ได้คาดหมายไว้ เนื่องจากการซ่อมเกิดอุปสรรคหลายอย่าง จึงจำเป็นต้อง

เปลี่ยนวิธีการใหม่ คือเขียนหนังสือเกี่ยวกับหลักวิชาในเรื่องนี้ออกมาเผยแพร่เสียตอนหนึ่งก่อน เมื่อการเตรียมเกี่ยวกับการแสดงนิทรรศการพร้อมเพรียงเมื่อใด จึงค่อยประกาศให้ประชาชนทราบ และเมื่อถึงตอนนั้น ผู้ที่ได้มีโอกาสเข้าชมก็จะเข้าใจเรื่องนี้ง่ายขึ้น และปัญหาต่าง ๆ ก็จะน้อยลง ไม่ต้องมาเสียเวลาตอบปัญหาที่ไม่จำเป็น

อนึ่ง ทนในการพิมพ์หนังสือครั้งแรกนี้ ได้มาจากการบริจาคของผู้มีจิตศรัทธาหลายท่าน จนเพียงพอในการพิมพ์ ไม่ต้องชักทุนจากที่อื่น ข้าพเจ้าจึงขอประกาศอนุโมทนาไว้ ณ ที่นี้ด้วย และที่มิได้แจ้งรายชื่อของผู้บริจาค ก็เพราะมีบางท่านไม่ประสงค์จะออกนาม และบางท่านข้าพเจ้าก็ลืม นึกชื่อไม่ออก เนื่องจากตอนที่บริจาคข้าพเจ้ากำลังทำธุระยุ่งเกี่ยวกับการสอนอยู่ ข้าพเจ้ารวมไว้แต่ตัวเงินเท่านั้น ซึ่งรวมทั้งหมดในวันแรก และวันต่อ ๆ มาเป็นเงิน ๑,๓๗๕ บาทถ้วน และมีอีก ๒ ท่านซึ่งรับปากว่าจะช่วยทั้งหมด ถ้าเงินที่มีผู้บริจาคไม่พอ จึงเป็นอันว่าหนังสือเล่มนี้ ข้าพเจ้าไม่ต้องรับภาระหนักในการจัดพิมพ์ จึงขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ช่วยเหลือ

(๑๗)

ให้หนังสือเล่มนี้สำเร็จออกมาได้ และขอชี้แจงให้ทราบ
อีกอย่างด้วยว่า ทั้ง ๆ ที่หนังสือเล่มนี้ไม่ต้องใช้ทุนในการ
พิมพ์ แต่ข้าพเจ้าก็ขอให้ท่านทั้งหลายช่วยกันบริจาคเงิน
เป็นค่าหนังสือเล่มนี้อีก ซึ่งความจริงควรจะแจกฟรี ที่
ต้องทำเช่นนั้น ก็เพื่อจะนำเงินมาพิมพ์ในคราวต่อไป
และที่เหลือก็จะได้นำไปสมทบเพื่อการใช้หนี้ที่ลงทุนไป
ในการก่อสร้างห้องฝึกสมาธิ ซึ่งยังมีอีกหลายหมื่น ฉะนั้น
จึงหวังว่าทุกท่านคงจะเข้าใจเจตนาดีที่ต้องทำเช่นนี้

พร รัตนสุวรรณ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในพระบรมราชูปถัมภ์

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

คำแนะนำ

ในการอ่านหนังสือเล่มนี้

โปรดอ่าน คำนำ คำนิยม และ คำชี้แจง โดยละเอียดเสียก่อน ก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่อง ไม่เช่นนั้นท่านอาจจะจับสาระสำคัญของหนังสือเล่มนี้ไม่ถูก หรือไม่เช่นนั้นก็อาจจะไม่เข้าใจกัน

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่อ่านเข้าใจยากสำหรับผู้ที่ไม่มีพื้นฐานในทางนี้อยู่บ้าง ตอนใดที่อ่านไม่เข้าใจ ท่านจะไปถามข้าพเจ้าด้วยตนเองที่แผนกธรรมวิจย หรือมีจดหมายมาถามก็ได้ ข้าพเจ้ายินดีตอบ และจะพยายามรวบรวมคำตอบ ที่มีผู้ถามเกี่ยวกับเรื่องนี้ พิมพ์เป็นเล่มในภายหลังอีกด้วย

หนังสือเล่มนี้ พยายามเขียนในทางหลักวิชาการ และต้องการให้เป็นมาตรฐานสำหรับนักศึกษาในทาง

(๑๙)

ภาษาบาลีด้วย ฉะนั้น จึงจำเป็นต้องอ้างที่มาที่เป็นภาษา
บาลี พร้อมทั้งบอกที่มาทุกแห่ง เพื่อผู้ที่รู้ภาษาบาลีจะได้
ค้นหลักฐานได้ง่าย แต่วิธีนี้เป็นที่น่ารำคาญสำหรับผู้
ไม่รู้ภาษาบาลี แต่วิธีแก้ก็คือ ตอนใดที่เป็นคำบาลี หรือ
เป็นตอนที่วินิจฉัยในเรื่องคำบาลี ก็ขอให้ผ่านไปเสีย ไม่
จำเป็นต้องอ่าน

คำนิยม

ของ

พระเมธีสุทธิพงษ์ค์ ปธ. ๙*

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายธุรการ หัวหน้ากองวิชาการ
และหัวหน้าแผนกธรรมวิชัย

คำสอนในพระพุทธศาสนา มีความลึกซึ้งตาม
ข้อธรรมนั้น ๆ เป็นขั้น ๆ ทรงสภาพแห่งความจริงทุก
ประการ มีคำสอนอยู่เรื่องหนึ่งซึ่งปรากฏในพระไตรปิฎก
คือเรื่อง กำเนิด ๔ อย่าง เฉพาะกำเนิด ๓ ประการ
เบื้องต้นย่อมไม่ยากที่จะเข้าใจ แต่กำเนิดประการที่ ๔
คือ โอปปาทิกะกำเนิด ย่อมยากยิ่งที่จะเข้าใจ เมื่อพูดถึง
กำเนิดนี้ ผู้พูดมักจะอ้างเอาเรื่องต่าง ๆ มาประกอบ แต่
ก็ยิ่งยากที่จะเข้าใจ และยากหนักขึ้นที่จะเชื่อ หากความ
ไม่เชื่อเกิดขึ้นก็จะเป็นทางให้เกิดมิจฉาทิฏฐิ

อาจารย์พร รัตนสุวรรณ อาจารย์บรรยายวิชา
ธรรมประยุกต์ ประจำคณะพุทธศาสตร์ ครุศาสตร์ และ

---

* ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์เป็นสมเด็จพระพุทธาจารย์ วัดสระเกศ

(๒๑)

เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ แผนกธรรมวิจย กองเผยแพร่
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ มีความสนใจในเรื่องกำเนิดโอปปาติกะเป็นพิเศษ จึงได้
อุทิศหาประมวลที่มาจากเรื่องนี่จากพระไตรปิฎก
และทดสอบเรื่อยมา จนได้หลักฐาน นับว่าเป็นขั้นสมบูรณ์
จึงได้จัดตีพิมพ์ขึ้น โดยให้ชื่อว่า **ผีและเทวดามีจริง**

ท่านผู้สนใจในคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เมื่ออ่านหนังสือเรื่องนี้แล้วจะทราบได้ด้วยตนเองว่า มี
หลักฐานที่อ้างอิงจากพระไตรปิฎกโดยละเอียดถี่ถ้วน
อย่างไร

แผนกธรรมวิจย กองเผยแพร่ มหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ขออนุโมทนาสาธุการ
ในความอุทิศหาค้นคว้าต่ออาจารย์พร รัตนสุวรรณ
ไว้เป็นอย่างสูง

พระเมธีสุทธิพงษ์

๒๐ มกราคม ๒๕๐๕

สำนักงานอธิการบดี
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำนิยม

ของ

พระภิกษุวิธาน ปธ. ๙.* M.A. (YALE)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

หนังสือ “ผีและเทวดามีจริง” ที่ท่านจับอยู่นี้ นับว่าเป็นความสำเร็จอีกครั้งหนึ่ง ที่อาจารย์พร รัตนสุวรรณ ได้ก่อให้เกิดมีขึ้นในโลกสมัยวิทยาศาสตร์นี้ เพียงแต่ท่านเห็นชื่อเรื่องเท่านั้น บางทีท่านอาจเห็นว่าเป็นเรื่องไร้สาระก็ได้ แต่ทุกคนที่รู้จัก อาจารย์พร รัตนสุวรรณ ดีคงไม่มีความคิดอย่างนั้นแน่ เพราะตามปกติ อาจารย์พร รัตนสุวรรณ เป็นผู้ที่ชอบค้นคว้าอยู่เสมอ และมักดำเนินการค้นคว้าไปตามหลักวิชาอยู่ตลอดเวลา เมื่อท่านทราบเช่นนี้แล้ว ก็อาจเกิดความคิดว่า อาจารย์พร คงมีเหตุผลและหลักฐานอะไรบ้างกระมัง จึงกล้ายืนยันว่า “ผีและเทวดามีจริง”

---

* ปัจจุบัน : อ. จำนงค์ ทองประเสริฐ เลขานุการราชบัณฑิตยสถาน และสมาชิกวุฒิสภา

ในที่นี้ไม่ใช่หน้าที่ที่ข้าพเจ้าจะวิพากษ์วิจารณ์เรื่องนี้ว่า “จริง” หรือ “ไม่จริง” ข้าพเจ้าเพียงแต่จะบอกว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าอ่าน น่าสนใจ น่าขบคิด และค้นคว้า ติดตามให้ถึงที่สุด เพราะเป็นเรื่องที่ไม่เหลือวิสัยที่จะหยั่งถึงได้

ถ้าท่านจะถามว่า ข้าพเจ้าเชื่อว่า *ผีและเทวดา* มีจริงหรือไม่ ? ข้าพเจ้าก็ขอตอบว่า ข้าพเจ้าไม่ได้เชื่อว่า *ผีและเทวดา* ไม่มี หรือถ้าหากท่านบอกว่า ท่านไม่เชื่อว่า *ผีและเทวดา* มี ท่านมีอะไรมาพิสูจน์ว่า *ผีและเทวดา* ไม่มี แต่อาจารย์พร เชื่อว่า *ผีและเทวดา* มี เพราะท่านบอกแล้วว่า ท่านสามารถพิสูจน์ได้ว่ามี ทั้งตามหลักวิชาและจากประสบการณ์ด้วยตนเอง ก็เมื่อเป็นเช่นนี้ เราก็ควรจะรับฟังความคิดเห็นของอาจารย์พรดูบ้าง แต่ท่านจะเชื่อหรือไม่ นั่นเป็นเรื่องของท่านแต่ละคน ข้าพเจ้าไม่บังคับให้ท่านเชื่อ เพราะไม่มีอำนาจอะไรที่จะไปบังคับท่านได้ หรือแม้จะมีอำนาจก็ไม่ทราบว่าจะถ้าบังคับแล้ว ท่านจะเชื่อด้วยใจจริงหรือเปล่า ? ซึ่งก็ไม่มีประโยชน์อะไรทั้งสิ้น จึงขอให้ท่านผู้อ่านตัดสินใจเอาเองก็แล้วกัน

ข้อที่อาจารย์พรเป็นห่วงมากก็คือว่า เมื่อบุคคลเชื่อเรื่องผีสางเทวดามีจริงแล้ว อาจเกิดผลร้ายบ้างเหมือนกัน ถ้าหากผู้นั้นเชื่ออย่างงมงาย หรืออาจเป็นทางให้คนฉลาดหาโอกาสหลอกลวงคนโง่ได้ง่ายขึ้น ทั้งยังได้ยกพุทธพจน์ที่ว่า “พหู เว สรณิ ยนติ ฯลฯ” ขึ้นมาเตือนสติไว้ด้วย จึงนับว่าอาจารย์พรมีความรอบคอบมากทีเดียว เพราะแม้หากทุกคนจะเชื่อว่าผีและเทวดามีจริง แต่ถ้ายึดมั่นในพุทธภาษิตที่ว่า “พหู เว สรณิ ยนติ ฯลฯ” แล้ว ก็คงมีสติพอจะรักษาตัวได้ และคงไม่ตั้งอยู่ในความประมาท จนกระทั่งตกเป็นเหยื่อของคนฉลาด ๆ โง่ได้เป็นแน่ ซึ่งก็ทำให้ข้าพเจ้าพลอยโล่งใจไปด้วย

นอกจากนี้ อาจารย์พรยังได้ยอมรับอีกว่า ยังมีอีกหลายอย่างด้วยกันที่ท่านยังพิสูจน์ไม่ได้ แต่ปรากฏว่ามีอยู่ในคัมภีร์ ที่อาจารย์พรได้ให้ความคิดเห็นไว้ นั้น จึงอยู่ในขอบเขตที่ท่านได้มีประสบการณ์มาแล้วเท่านั้น แต่น่าชมเชยที่ท่านบอกว่าจะพยายามหาทางพิสูจน์ไปจนถึงที่สุด เพราะฉะนั้น งานชิ้นนี้จึงนับว่ามีค่ามากที่สุดชิ้นหนึ่ง สำหรับวงการนักศึกษาดิจจริง ๆ

ความเชื่อเรื่องผีเรื่องเทวดานี้ เป็นเรื่องที่ได้รับ
 ความสนใจกันทั่วไปทุกมุมโลกแม้ในประเทศที่เจริญแล้ว
 เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส เป็นต้น ในสมัย
 ที่ข้าพเจ้าศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัย เยล สหรัฐอเมริกา
 ได้พบนักศึกษาและศาสตราจารย์หลายท่านที่สนใจเรื่อง
 นี้เป็นพิเศษ ในบรรดาบุคคลเหล่านี้ท่านผู้หนึ่ง คือ
 ศาสตราจารย์พอล มุส (Prof, Prul Mus) ชาวฝรั่งเศส
 ซึ่งสอนวิชาพุทธศาสนาอยู่ ณ มหาวิทยาลัยเยลและ
 มหาวิทยาลัยปารีส ท่านเองเคยเขียนหนังสือเกี่ยวกับ
 “Six Catis” หรือ “คติ ๖” ไว้เล่มหนึ่ง มีชื่อเป็นภาษา
 ฝรั่งเศสว่า La Lumiere sur les Six Voies และ
 ท่านขอให้ข้าพเจ้าเขียนเรื่อง “Bhava-cakra, or
 Wheel of Life (ภวัจกร) อธิบายเรื่องภพต่าง ๆ โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งคือ “กามภพ” ซึ่งเป็นเรื่องทำนองเดียวกับ
 เรื่องผีเรื่องเทวดา ที่อาจารย์พรเขียนไว้นี้แหละ แต่
 ข้าพเจ้าเขียนตามหลักวิชาที่ได้ศึกษามาเท่านั้น ทั้งจาก
 ตัวคัมภีร์เอง และกับอาจารย์พร ข้าพเจ้าไม่เคยมีประ-
 สบการณ์ด้วยตัวเองจริง ๆ จึงไม่สามารถที่จะยืนยัน

ได้เต็มปาก ดังนั้น เมื่อข้าพเจ้าทราบว่าอาจารย์พร จะเขียนหนังสือเรื่องนี้ขึ้น จึงได้สนับสนุนมาตั้งแต่ต้น โดยคิดว่า ถ้าหากชาวต่างประเทศที่สนใจในเรื่องเหล่านี้ ได้มีโอกาสอ่านหนังสือเล่มนี้แล้ว คงจะเป็นประโยชน์ มากทีเดียว

นอกจากศาสตราจารย์พอล มุส แล้วก็มี ดร. วัตน์ ทักซตา (Robert B. Textor) นักศึกษาชาวอเมริกัน ซึ่ง เคยมาอยู่เมืองไทยหลายปี และได้ค้นคว้าเกี่ยวกับ ไสยศาสตร์ที่เมืองไทยจนกระทั่งได้รับปริญญาเอก Ph.D. เพราะวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนั้น ข้าพเจ้าก็ได้อ่านและดิงไว้หลายตอนด้วยกัน

เราจะเห็นได้ว่า เรื่องผีเรื่องเทวดานั้น ไม่ใช่เรื่องที่ ไม่น่าสนใจเลย แต่เป็นเรื่องที่เหมาะสมสำหรับผู้รู้เท่านั้น สำหรับคนโง่แล้วถ้ายึดถือเข้าอาจเชื่องมงาย และอาจตก เป็นเหยื่อของผู้ฉลาดได้ง่ายมาก ซึ่งคนประเภทนี้มีมาก เหลือเกิน จึงน่าเป็นห่วงไม่น้อยเลย อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าหวังด้วยกุศลจิตว่า อาจารย์พรคงจะพยายามหา

(๒๗)

ผลงานใหม่ ๆ มาเสนอให้เราพิจารณาศึกษาต่อไปเรื่อย ๆ
เป็นแน่ จึงขออนุโมทนาสาธุในผลงานของอาจารย์พร
รัตนสุวรรณ เป็นอย่างมากไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

พระกวีรญาณ

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

สำนักงานอธิการบดี
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำนิยม

ของ

พระมหาสนั่น กมโล* ปธ. ๖, พรบ. M.A.

สังการเลขาธิการ

ความเห็นเรื่องผีเรื่องเทวดา เป็นเรื่องปรัมปราที่ มนุษย์ถกเถียงกันจนไม่มีที่สิ้นสุด ต่างเหล่าต่างหมู่ต่าง ลัทธิ ต่างก็แสดงความเห็นไปคนละอย่าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ สิ่งแวดล้อมเป็นประการสำคัญ ดังนั้น เทวดาและผีของ ชาติหนึ่งที่มีลักษณะไปอย่างหนึ่ง และของอีกชาติหนึ่งก็มี ลักษณะไปอีกอย่างหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม เรื่องลักษณะ ของเทวดาหรือผีเป็นอย่างไร ไม่เป็นการสำคัญ ปัญหา สำคัญอยู่ที่ว่า เทวดา-ผีมีจริงหรือไม่เท่านั้น และถ้า เทวดา-ผีมีจริงหรือไม่จริง อะไรที่เราควรจะได้จากสิ่ง นั้นหรือ และเป็นประโยชน์อย่างไรหรือ ?

คนทุกวันนี้หมดความเชื่อในเรื่องนี้ เพราะสิ่งเหล่า นี้ไม่สามารถพิสูจน์และทดสอบได้ทางประจักษ์ และไม่มี

---

* ปัจจุบัน : อาจารย์สนั่น ชยานุกูล อาจารย์พิเศษ มจร.

เครื่องมือวิทยาศาสตร์ชนิดใดในปัจจุบันนี้ นำมาทดสอบข้อเท็จจริงในเรื่องนี้ การที่คนไม่เชื่อในเรื่องผีसाง-เทวดาก็เพราะความเจริญทางวิทยาศาสตร์ แต่ความเจริญทางวิทยาศาสตร์ได้ทำจิตใจของมนุษย์ให้เจริญขึ้นหรือ ? ทำให้ความเป็นอยู่การครองชีพดีขึ้นมาหรือ ?

ข้าพเจ้าคิดว่า ท่านทุกคนคงตอบปัญหาเหล่านี้ได้ด้วยตนเองว่า ปัญหาศีลธรรมเสื่อมโทรมย่อมมีอยู่ทั่วไปในโลก ศีลธรรมเสื่อมก็คือใจเสื่อม ใจที่ปราศจากศีลธรรมหรือใจเสื่อมนั้น ย่อมนำความเดือดร้อนมาให้ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น แล้วโลกเราในปัจจุบันนี้กำลังถูก คุกคามอยู่ด้วยไฟทั้งเย็นและร้อน แต่ไฟนอกเหล่านี้มาจากไฟในคือกิเลสภายในตัวเราเอง เมื่อเป็นอย่างนี้ ศาสนาก็เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเป็นเครื่องขัดเกลาจิตใจ คู่กันไปกับวิทยาศาสตร์ แต่วิทยาศาสตร์เจริญได้เร็วกว่า ศาสนาและก้าวไปอย่างรวดเร็ว และสิ่งที่วิทยาศาสตร์ ผลิตขึ้นมาก็เห็นทันตา และประจักษ์ด้วยตนเอง ดังนั้นถ้าศาสนาจะอยู่ต่อไป ศาสนาก็ยังต้องปรับปรุงตนเองให้ เดินเคียงคู่ไปกับวิทยาศาสตร์ เรื่องนี้ก็เป็นที่ยากไม่น้อย

เพราะเรื่องศาสนาเป็นเรื่องของใจ เรื่องของใจใครอื่นจะทดสอบไม่ได้นอกจากตนเอง เมื่อเอาตนขึ้นมาทดสอบความเห็นก็คงไม่ตรงกันดังที่ท่านเรียกว่า นานาจิตตัง

นานาจิตตัง เป็นเรื่องของกิเลสของคน คนเราเกิดมาด้วยอำนาจของกิเลส แต่กิเลสมีหนัก กลาง และเบา ตามกรรมที่เราเคยทำมา トラบใดที่กิเลสยังบังปัญญา จักซุอยู่ トラบนั้นจักซุของเราก็ไม่แจ่มใส การแสดงความคิดเห็นอะไร ก็ต้องคลุมเครืออยู่เสมอ ดังนั้น เรื่องผี-เทวดา ก็จะต้องเป็นปัญหาถกเถียงกันไปอย่างไม่มีวันจบ

สำหรับความเห็นของข้าพเจ้าที่มีต่อเรื่องนี้ นั่นก็คือว่า ผี-เทวดา ภายนอกจะมีหรือไม่มีนั้น ไม่สำคัญ แต่ผี-เทวดา ภายในใจของเรานี้เป็นเรื่องสำคัญ และควรอย่างยิ่งที่เราควรจะทำการค้นคว้าและทดสอบด้วยตนเอง การทดสอบตามแบบพระพุทธศาสนา เราต้องทดสอบด้วยการปฏิบัติ การปฏิบัติต้องดำเนินไปตามขั้นของศีลสมาธิ ปัญญา ถ้าเราปฏิบัติได้ตามหลักพระพุทธศาสนา แล้ว เรารู้เองว่า ผี-เทวดา มีหรือไม่มี และผู้ปฏิบัติทุกคน เมื่อปฏิบัติไปถึงที่สุดแล้ว จะเห็นเป็นอย่างเดียวกัน คำว่า นานาจิตตังจะหมดไป

(๓๑)

ข้าพเจ้ารู้สึกขอบใจอาจารย์พร รัตนสุวรรณ ที่ได้พยายามค้นคว้าหาหลักฐานจากพระไตรปิฎก เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงนั้นว่า พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในที่ไหนบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งเป็นงานที่ทำยากอยู่ไม่น้อย

อาจารย์พร รัตนสุวรรณ มีเจตนาอย่างแรงกล้า และเสียสละน้ำพักน้ำแรงของตน เพื่อมุ่งผลที่จะยกระดับศีลธรรมของสังคมให้สูงขึ้น และผู้เขียนเองก็ยอมรับอยู่ว่า ผี-เทวดา นั้นไม่ใช่ที่พึ่งอันประเสริฐ แต่ที่พึ่งอันประเสริฐนั้นก็คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ข้าพเจ้าคิดว่า หนังสือเรื่องนี้อาจเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่าน หากผู้อ่านนำไปพินิจใคร่ครวญโดยดี ข้าพเจ้าขอให้ผู้เขียนจงประสบความสำเร็จด้วยดีตามเจตน์จำนงเทอญ

พระมหาสนั่น กมโล

๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕

สำนักงานอธิการบดี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
ในพระบรมราชูปถัมภ์

คำชี้แจงเนื้อเรื่อง

ผีสาวเทวดามีจริงหรือไม่

ในสมัยก่อน ถ้ามีใครถามปัญหานี้กับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าก็จะตอบว่า “ตามตำรากล่าวว่ามีแต่จะมีจริงหรือไม่ ข้าพเจ้าไม่ทราบ เพราะยังพิสูจน์ไม่ได้”

แต่ถ้าในสมัยปัจจุบัน มีใครถามข้าพเจ้าเช่นนี้ ข้าพเจ้าก็จะมองดูหน้าคนถาม และพิจารณาคูเสียก่อนว่า “เขาควรจะรู้เรื่องนี้หรือไม่ ? เขามีพื้นความรู้พอที่จะเข้าใจเรื่องนี้ได้ถูกต้อง เหมือนกับที่ข้าพเจ้าเข้าใจอยู่หรือเปล่า ในเมื่อข้าพเจ้าอธิบายให้ฟัง”

ถ้าเห็นว่า เขายังไม่ควรจะรู้เรื่องนี้ เพราะเห็นว่าเป็นเด็กเกินไป หรือเพราะเห็นว่ารู้แล้วจะมีโทษ เช่น ทำให้กลัวผีมากขึ้น ทำให้กลัวความมืด กลัวสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผล หรือทำให้สร้างภาพอุปาทานขึ้นมาหลอกตัวเอง ดังนี้เป็นต้น ข้าพเจ้าก็จะไม่พูดถึงเลย หรือ

คนใดทั้งที่รู้ที่อยู่ว่า เขาควรจะรู้เรื่องนี้ แต่เมื่อพิจารณาดูแล้วเห็นว่า เขามีพื้นไม่พอที่จะเข้าใจเรื่องนี้ได้ถูกต้อง เนื่องจากเขามีความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องนี้มาอย่างแน่นแฟ้นเปลี่ยนไม่ได้ หรือเป็นเพราะเขามีความยึดมั่น แต่ในหลักวิชาที่เรียนมา ไม่ยอมพิจารณาในแง่อื่น หรือเป็นเพราะเขามีความรู้อันแคบ ไม่อาจจะใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ ถ้าเป็นเช่นนั้นข้าพเจ้าจะไม่ตอบ หรือถ้าตอบก็ตอบเลียงไปเสียอย่างอื่น หรือไม่ก็ตอบอย่างยืดยาวตรง ๆ ว่ามีหรือไม่มี

แต่ถ้าผู้ถามอยู่ในฐานะที่จะเข้าใจเรื่องนี้ได้ ข้าพเจ้าก็จะตอบอย่างยืดยาวที่เดียวว่า “ผีสาวเทวดามีแน่ผู้ใดไม่เชื่อผู้นั้นเป็นมิจฉาทิฎฐิ” และพร้อมกันนั้น ข้าพเจ้าก็จะอ้าง หลักฐานต่าง ๆ มาอธิบายให้ฟังอย่างยืดยาวทีเดียว

บางคนที่เคยอ่านพระสูตรบางเรื่องที่แสดงว่า พระพุทธเจ้าไม่ตรัสถึงปัญหาเรื่องนี้ หรือที่แสดงว่าในเมื่อมีคนถาม แต่พระพุทธเจ้าไม่ทรงตอบ หรือถ้าทรงตอบก็ตอบเลียงไปอย่างอื่นเสีย หรือไปอ่านบางเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนรกสวรรค์เข้าแล้วรู้สึกว่าเป็นเรื่องเหลือเชื่อ

มีเหตุผลไม่พออะไรทำนองนี้ หรือไปได้ยินพระภิกษุผู้ทรง
 คุณวุฒิบางองค์ไม่ยืนยันในเรื่องเหล่านี้ เมื่อถูกถามก็มัก
 ตอบเลี่ยงไปในทำนองว่า “ไม่ควรจะสนใจเกี่ยวกับเรื่องนี้
 เพราะไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติ จะรู้ว่ามีหรือไม่มีก็ไม่มี
 ประโยชน์อะไร” ดังนี้ เป็นต้น ก็มักจะทักท้วงว่า “เรื่องนี้
 ไม่จริง พระพุทธเจ้าไม่ตรัสถึงเรื่องนี้ แต่เท่าที่มีเรื่อง
 อย่างนี้เข้ามาเกี่ยวข้องในทางพระพุทธศาสนา ก็เพราะ
 คนภายหลังเขียนขึ้นไว้ และอีกอย่างหนึ่ง เป็นเพราะ
 คนในสมัยนั้นเขาเชื่อเรื่องผีสังเทวดากัน นักปราชญ์
 ในทางพระพุทธศาสนาก็จำเป็นต้องเขียนเรื่องอย่างนี้ไว้
 บ้าง.... ฯลฯ”

ผู้ที่ศึกษามาแคบและทักท้วงเอาเช่นนี้ ข้าพเจ้าใคร่
 ขอเตือนว่า โปรดศึกษาเสียใหม่ และศึกษาให้ละเอียดว่า
 เพราะเหตุไรในพระสูตรบางเรื่องพระพุทธเจ้าจึงไม่ตรัส
 ถึงเรื่องนี้ และเพราะเหตุไร ในพระสูตรบางเรื่องเช่นใน
 อปัณณกสูตร หรือในมหาสีหนาทสูตร พระพุทธเจ้าจึง
 ตรัสยืนยันถึงเรื่องนี้ และยังปรากฏว่า ทั้งในพระวินัย
 พระสูตร และพระอภิธรรมมีกล่าวถึงเรื่องนี้มากมาย

จนเป็นการยากที่จะปฏิเสธได้ว่า พระพุทธเจ้าไม่ตรัสถึงเรื่องนี้ และในเมื่อได้ศึกษาเรื่องนี้จากที่มาต่าง ๆ โดยละเอียดแล้วก็จะเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญเรื่องหนึ่งที่เดียว

ความเป็นจริง ผู้ใดที่ได้ศึกษาในทางพระพุทธศาสนาอย่างละเอียด และรอบคอบ ทุกคนจะยืนยันได้ว่า การที่จะปูพื้นฐานศีลธรรมให้แพร่หลายในสังคมจำเป็นจะต้องให้สังคมมีความเชื่อและเข้าใจอย่างถูกต้องในเรื่องนี้ เพราะกฎของกรรมที่ว่า **“ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”** คนจะเชื่อและเห็นจริงตามนี้ได้อย่างแท้จริงก็ต่อเมื่อต้องมีความเชื่อและเข้าใจถูกต้อง ในเรื่องสังสารวัฏคือการเวียนว่ายตายเกิด และการที่จะให้เชื่อว่า คนที่ยังมีกิเลสอยู่ ตายแล้วต้องเกิดอีก ก็ต่อเมื่อยอมรับว่า ผีและเทวดามีจริง พร้อมทั้งจะต้องศึกษาให้เข้าใจสภาพของชีวิตในโลกของผีและเทวดาให้เข้าใจดีพอสมควร

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ ข้าพเจ้าจึงได้พยายามศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งได้ทำมาหลายปีแล้ว ในปัจจุบัน ข้าพเจ้ามีทางพอที่จะเปิดเผยเรื่องเหล่านี้ให้โลก

รู้ได้บ้าง โดยเฉพาะคือ สามารถพิสูจน์ให้โลกเห็นได้ว่า
ชีวิตพวกโอปปาติกะนั้นมีแน่

โดยส่วนตัวเรื่องผีและเทวดาไม่ปัญหาสำหรับ
ข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้ารู้ว่าสิ่งเหล่านี้มีแน่ ข้าพเจ้า
หมดข้อสงสัย ก็เพราะข้าพเจ้ารู้ทั้งในทางหลักวิชาและ
ข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ แต่ถึงกระนั้นข้าพเจ้าก็ยอมรับว่า
ยังมีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ เพราะยังมีปัญหาซึ่งเกี่ยว
กับเรื่องนี้อีกมาก ที่ข้าพเจ้ายังให้คำตอบที่กระจ่างไม่ได้
เวลานี้สิ่งที่ข้าพเจ้ารู้แน่จริง ๆ มีอย่างเดียวเท่านั้น คือ
รู้ว่า **ผีและเทวดามีจริง** และพร้อมกันนี้ก็ได้มองเห็น
ลู่ทางที่จะได้ประโยชน์จากการค้นคว้าในเรื่องนี้หลายอย่าง
เช่น :-

๑. ในเมื่อบุคคลในกลุ่มปัญญาชนยอมรับทฤษฎี
ของพระพุทธเจ้า ในเรื่องกำเนิด ๔ โดยเฉพาะ คือ ยอมรับว่า
โอปปาติกะมีจริง (เรื่องกำเนิด ๔ ดูในเล่มนี้ หน้า
๑๓-๑๔) ซึ่งหมายถึงยอมรับว่า ผีและเทวดามีจริง ใน
ไม่ช้าคนธรรมดาสามัญทั่ว ๆ ไป ซึ่งโดยปกติก็มักจะเชื่อ
เรื่องเหล่านี้อยู่แล้ว ก็จะเข้าใจกันอย่างแพร่หลาย และ
ในที่สุดคนทั้งหลายก็จะแลเห็นว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องธรรมดา
ไม่ใช่เรื่องลึกลับอีกต่อไป

(๓๗)

๒. เมื่อยอมรับว่า โอปปาติกะมีจริง ปัญหาเรื่องตายแล้วเกิดก็จะเข้าใจกันได้ง่าย และยอมรับกันว่าคนที่ยังมีกิเลสอยู่ตายแล้วจะต้องเกิดอีกแน่

๓. เมื่อยอมรับเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดแล้ว คนทั้งหลายก็จะพากันเชื่อในเรื่องกฎของกรรม ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เชื่อในเรื่องบุญและบาป ยึดถือมาตรฐานในทางจิตใจเป็นเครื่องวัดว่าอะไรดี อะไรชั่ว ไม่กล้าทำความชั่ว ไม่กล้าทำสิ่งที่จะทำให้คนอื่นได้รับความเดือดร้อน แม้ว่าคนอื่นจะไม่รู้จักก็ตาม แต่จะเกิดความรักในอันที่จะทำความดี ทำสิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นเสมอ จะเกิดความเมตตาปรานีต่อกันและกัน เกิดความไว้วางใจกันและกันอย่างแพร่หลาย

๔. เมื่อคนทั้งหลายพากันเชื่อเรื่องกฎของกรรม ดังที่กล่าวมาแพร่หลายแล้ว ก็เป็นอันว่าศีลธรรมได้มีรากหยั่งลงในสังคมแล้ว ต่อจากนั้นสังคมก็จะเจริญก้าวหน้าในทางต่าง ๆ อย่างเห็นได้ชัด เพราะโดยธรรมชาติคนที่เชื่อในกฎของกรรม ศีลธรรมจะเกิดจากจิตใจของเขาเอง แม้ไม่มีใครคอยอบรมให้เกิด

ก็เกิดได้ เหมือนกับต้นไม้ที่มีรากเกิดแล้ว ก็ยอมเจริญเติบโตได้เอง ฉะนั้น

๕. เมื่อบุคคลส่วนมากในสังคมมีศีลธรรมเกิดจากใจของเขาเอง คนเหล่านี้ก็จะรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง เขาจะรู้จักประมาณตนได้ดีกว่า **คนอย่างเขาควรจะมีควรจะได้อะไรแค่ไหน** คนเหล่านี้จะมีความสามัคคีกัน รักใคร่ปรองดองกันเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน และทั้งหมดจะเต็มใจร่วมมือกันผลิต สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม และรู้จักการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เป็นธรรมจริง ๆ การเอารัดเอาเปรียบ หรือ การกินแรงกันในรูปต่าง ๆ จะหมดไปจากสังคม ทั้งจะมองเห็นว่าการเสียสละตนเองเพื่อผู้อื่นนั้น ที่แท้ก็เป็นการกระทำที่มีผลกำไรสำหรับตนเองอย่างมาก

๖. เมื่อระบบศีลธรรมที่เกิดจากใจ ดังที่กล่าวมาแพร่หลายมากออกไปแล้ว ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ความซื่อสัตย์ต่อกันและกัน ความเห็นอกเห็นใจกัน ระหว่างบุคคลต่อบุคคล ระหว่างสังคมต่อสังคม ระหว่างประเทศต่อประเทศ ก็จะเจริญแพร่หลาย และเมื่อโลกได้

ก้าวมาถึงขั้นนี้แล้ว ก็จะทำให้ประเทศต่าง ๆ มีการประหยัดเงิน ประหยัดแรงงาน และบุคคลที่จะต้องเข้าไปในการสงครามได้มาก เพราะในเมื่อศีลธรรมระหว่างประเทศดีแล้ว การสงครามก็จะมีควมจำเป็นน้อยลงไปโดยลำดับ จนกระทั่งในที่สุดก็หมดไป ขอให้ท่านพิจารณาดูให้ดี

การลงทุนเพื่อการสงครามนั้นไม่ว่าในรูปแบบไหน ไม่ใช่เป็นการลงทุนที่จำเป็นในเมื่อโลกมีศีลธรรมเจริญดีแล้ว เพราะมนุษย์ที่มีศีลธรรมสูงไม่จำเป็นที่จะต้องตัดสินกรณีพิพาทหรือขจัดการขัดแย้งกันด้วยการสงคราม

การสงครามเท่าที่ยังจำเป็นอยู่ทุกวันนี้ และประเทศทุกประเทศ จำเป็นจะต้องสะสมอาวุธไว้ให้พร้อม ก็เพราะศีลธรรมในโลกยังไม่เจริญพอ ฉะนั้นในเมื่อเรามีลู่ทางที่จะทำให้ศีลธรรมเจริญขึ้นในโลกได้อย่างแพร่หลายเช่นนั้น เราจึงได้มองเห็นว่า โลกของเราในยุคที่ศีลธรรม เพียงเท่านั้น จะต้องเจริญและก้าวหน้ามากมาย เพราะเงินที่จะใช้ไปในการสะสมอาวุธ และในการเตรียมทำสงคราม ซึ่งแต่ละประเทศลงทุนไม่น้อยนั้น เราก็ได้นำมา

ใช้ในทางที่จะพัฒนางานในด้านที่จะเป็นคุณประโยชน์ต่อมนุษยชาติอย่างแท้จริง ตลอดทั้งงบประมาณที่จำเป็นจะต้องใช้จ่ายเพื่อการป้องกันการทุจริต และการปราบปรามการทุจริต เช่นงบประมาณของกระทรวงมหาดไทย และของกระทรวงยุติธรรมนั้นก็ค่อย ๆ ถูกตัดออก แล้วเงินก็จะเหลือเพื่อและนำมาใช้ในทางอื่นได้มาก

๗. ในทางพระพุทธศาสนามีความเชื่ออยู่อย่างหนึ่งว่า วันหนึ่งโลกจะก้าวขึ้นสู่ยุคของพระศรีอาริย์ ในทางคริสต์ศาสนาก็เชื่อกันว่า วันหนึ่งพระเจ้าจะจัดการล้างโลกแล้วทรงปกครองโลกด้วยพระองค์เอง อาณาจักรของพระเจ้าจะเกิดขึ้นในโลกนี้ และจะมีอาณาจักรเดียวอาณาจักรอื่น ๆ พระเจ้าจะทรงทำลายหมด

ความเชื่อในลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ โลกยังไม่สายเกินไปที่จะเลือกเดินในทางที่ถูกและดีกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ข้าพเจ้าคิดว่า ใครก็ตามถ้าได้ศึกษาเรื่องชีวิตของโอปปาติกะเข้าใจดีเหมือนกับที่ข้าพเจ้าเข้าใจอยู่เดี๋ยวนี้ ทุกคนจะมองเห็นทางที่จะนำโลกไปสู่สันติ นำโลกไปสู่อาณาจักรของพระศรีอาริย์ หรือเรียกในทางคริสต์ศาสนาว่าอาณาจักรของพระเจ้า

ข้าพเจ้าอยากจะให้ข้อคิดสักอย่างหนึ่งว่า ศาสดาของศาสนาแต่ละศาสนาล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีปัญญาสูงลึกซึ้ง และบริสุทธิ์ยิ่งกว่าสติปัญญาของบุคคลในสมัยนี้มากมาย ความเชื่อในทางศาสนาบางอย่างที่เราเห็นว่าเหลือเชื่อ หรือเป็นไปได้ไม่มีเหตุผลไม่พอนั้น อาจจะเป็นเพราะปัญญาของเราเข้าไม่ถึง หรือเป็นเพราะเราไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงคำสอนของศาสนานั้น ๆ ก็เป็นไปได้

๘. จากสติปัญญาของข้าพเจ้าที่มีอยู่ในเวลานี้ ทำให้ข้าพเจ้ามองเห็นความสว่างอย่างหนึ่งอยู่เบื้องหน้า กล่าวคือ ศาสนาต่าง ๆ โดยเฉพาะศาสนาใหญ่ ๆ ที่มีคนนับถืออยู่ทั่วโลก มีทางที่จะรวมกันได้ และเมื่อใดศาสนาต่าง ๆ ที่กล่าวนี้รวมกันได้แล้ว ศาสนาจะมีอิทธิพลเหนือจิตใจประชากรของโลก คำสอนในทางศาสนาจะเป็นเสมือนหนึ่งกฎหมายที่ศักดิ์สิทธิ์ ที่คนทั่วโลกจะละเมิดได้ยาก และทุกคนที่รู้จักกฎหมายนี้แล้ว ตัวเขาเองจะเป็นได้ทั้งใจทักจำเลยและตุลาการด้วย คนอื่นไม่จำเป็นต้องไปชักฟอกเขา เพราะเขาจะรู้ด้วยตัวเองว่า เมื่อเขาทำผิดแล้วเขาควรจะได้รับโทษอย่างไร และควรจะแก้ไขอย่างไร คุณตระราชในสมัยนั้นจึงไม่จำเป็นต้องมี

การที่จะให้ศาสนาต่าง ๆ รวมกันได้นั้น จะต้องใช้หลักการและวิธีการหลายอย่าง แต่หลักการอันหนึ่งที่ควรจะรีบด่วน ก็คือ จะต้องรีบปูพื้นฐานให้โลกเข้าใจเรื่องโอปปาติกะให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพราะโลกกำลังก้าวไปสู่ทางสองแพร่งแล้ว คือ ทางหนึ่งโลกจะอยู่ต่อไปได้และเจริญรุ่งเรืองยิ่ง อีกทางหนึ่งโลกจะพินาศ การเปิดเผยเรื่องโอปปาติกะให้โลกยอมรับว่า ชีวิตโอปปาติกะในโลกนี้มี ชีวิตโอปปาติกะเป็นชีวิตที่มีผลสืบเนื่องไปจากกรรมของคนในโลกนี้ ด้วยวิธีนี้จะทำให้คนเกือบทั้งโลกหันมาสนใจเรื่องนี้ทันที เหมือนหนึ่งมีแรงมหึมาดึงโลกที่กำลังหมุนไปทางหนึ่ง ให้กลับหมุนไปอีกทางหนึ่งได้ฉะนั้น และด้วยวิธีนี้เองจะสามารถยับยั้งความรุนแรงต่าง ๆ ที่มีอยู่เวลานี้ให้ลดลงได้

เหตุผลทั้ง ๔ ข้อ ที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ข้าพเจ้ามองเห็นมานานแล้ว และเชื่อว่าเป็นไปได้ทั้งสิ้น เพราะมองเห็นประโยชน์อันยิ่งใหญ่ที่จะพึงบังเกิดขึ้นเช่นนี้ ข้าพเจ้าจึงได้พยายามทุ่มเททุกอย่าง พุดได้ว่า เดียวนี้ข้าพเจ้าไม่ทำอะไรเลย และไม่สนใจอะไรเลย นอกจากมุ่งหน้าที่จะค้นคว้าเอาเรื่องโอปปาติกะมาเผยแพร่ให้โลกรู้ให้จงได้

อนึ่ง เนื่องจากขณะนี้สามารถ
ติดต่อกับวิญญาณของผู้ที่ตายไปแล้ว
ได้บางราย และติดต่อกับเทพเจ้าได้
บางองค์ การติดต่อโดยปกติได้ทำอยู่
๒ วิธี คือการเข้าทรงกับเข้าสมาธิไป
ติดต่อ จากการติดต่อทั้ง ๒ วิธีนี้

ทำให้หวังได้ว่า

ต่อไปจะสามารถเชิญผู้เชี่ยวชาญในวิชาการต่าง ๆ
ทั้งที่ล่วงลับไปแล้วในอดีตนับเป็นร้อย ๆ ปี หรือเป็นพัน ๆ
ปีได้ และเชิญผู้เชี่ยวชาญที่เพิ่งตายไปในสมัยปัจจุบันนี้
ให้มาอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ที่ท่านชำนาญให้เราฟังได้และ
สามารถที่จะเชิญผู้รู้เห็นเหตุการณ์ในสมัยครั้งพุทธกาล
มาแล้วเรื่องในสมัยนั้นให้คนในสมัยปัจจุบันนี้ฟังได้ โดย
เฉพาะพระอริยบุคคลบางองค์ที่ใกล้ชิดกับพระพุทธเจ้า
ซึ่งขณะนี้มีชีวิตเป็นโอปปาติกะหรือเป็นเทวดาอยู่ ให้มา
อธิบายถึงพระลักษณะของพระพุทธเจ้าให้ช่างเขียนภาพ
ที่เก่งจำลองภาพออกมาได้ หรือเชิญโอปปาติกะบางท่าน
ที่ในอดีตเป็นช่างเขียนฝีมือเยี่ยมให้มาเข้าทรง แล้วเขียน

ภาพนั้นออกมา ก็อาจจะทำได้ เพราะเคยทดลองเรื่องนี้มาบ้างแล้ว แต่ยังไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ ได้เคยขอร้องให้เทพเจ้าองค์หนึ่ง ซึ่งท่านเคยเห็นพระพุทธรูปเจ้า ให้ท่านเนรมิตภาพพระพุทธรูปเจ้า ท่านทำได้ แต่ภาพที่ปรากฏนั้น เป็นภาพที่เห็นได้ในสมาธิเท่านั้น และผู้ที่เห็นได้ก็ต่อเมื่อมีสมาธิสูงถึงขั้นเห็นโอปปาติกะได้ จึงจะเห็นภาพเนรมิตนั้นได้ แต่เนื่องจากผู้ที่มีสมาธิถึงขั้นเห็นภาพเนรมิตได้นี้ ไม่ใช่ช่างเขียน ฉะนั้น จึงไม่อาจจำลองภาพนั้นออกมาได้

ผู้ที่ได้ศึกษาเรื่องเบญจขันธ์ และเรื่องปฏิจจสมุปบาทมาแล้ว ทุกคนเข้าใจดีว่า เวทนา สัญญา สังขาร เป็นเจตสิก ซึ่งหมายความว่า ความสุข ความทุกข์ ความจำ ความดี ความชั่ว ความชำนาญ ความชัดเจน นิสัย สันดานต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้เป็นคุณสมบัติของวิญญูณ เมื่อตายแล้ว วิญญูณไปปฏิสนธิอีก สิ่งเหล่านี้ก็ติดตามไปด้วย ผู้ที่เข้าใจหลักวิชาเหล่านี้ดี ทุกคน จะไม่สงสัยในสิ่งที่ข้าพเจ้ากล่าวมาแล้ว แต่ท่านควรจะทราบไว้ด้วยว่า :-

ทุกคนที่ตายไป พวกที่ไปสู่ทุกคติคือตายไปแล้วไป
 ได้รับความลำบากต่าง ๆ พวกเหล่านี้เราหวังผลในการ
 ติดต่อดี้น้อยมาก เพราะความลำบากหรือการทรมาน
 ต่าง ๆ ที่เขาได้รับนั้นทำให้เขาจำเหตุการณ์ในหนหลัง
 ไม่ค่อยได้ บางคนแม้จะเชิญมาได้ แต่ก็จำอะไรไม่ค่อยได้
 แม้กระทั่งพ่อแม่หรือผู้ที่ใกล้ชิดที่สุด เช่นสามีภรรยาหรือ
 ลูกก็จำไม่ได้

ส่วนพวกที่ไปสู่สุคติ คือตายไปแล้วสบายนั้น พวก
 นี้มีความจำดี ระลึกเหตุการณ์ในหนหลังได้แม่นยำ บาง
 ท่านที่เคยอ่านคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา เช่น คัมภีร์
 ธรรมบท หรือท่านที่ได้อ่านหนังสือกามนิต คงจะจำได้ว่า
 ผู้ที่ไปเกิดเป็นเทวดานั้น ทุกองค์ระลึกชาติได้

ฉะนั้น ความหวังของเราที่จะให้คนที่ตายไปแล้ว
 กลับมาเล่าเรื่องในอดีตของเขาให้เราฟัง ตลอดทั้งขอให้
 มาช่วยแนะนำสั่งสอนในสิ่งที่ท่านมีความชำนาญนั้น จึง
 เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ใช่เป็นความเพ้อฝันไร้สาระ ขอให้
 ท่านคิดดูบ้างว่า ความฝันหลายอย่างของนักวิทยาศาสตร์
 ซึ่งคนธรรมดาที่ไม่มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ มักเห็นว่า

ไร้สาระเป็นไปไม่ได้ เดียวนี้เป็นไปได้ก็อย่างแล้ว การที่ข้าพเจ้าเองกล้าพูดเช่นนี้ ก็เพราะข้าพเจ้าได้รับประโยชน์หลายอย่างจากท่านที่ล่วงลับไปแล้ว โดยที่ท่านมาช่วยแนะนำบางอย่างให้ แต่ไม่เคยบันดาลอะไรให้ข้าพเจ้าอย่างที่คุณส่วนมากเข้าใจกัน ข้าพเจ้าได้รับเพียงสติปัญญาบางอย่างที่ท่านบอกให้เท่านั้น นอกจากนี้ไม่เคยได้รับอะไรเลย

อนึ่ง ข้าพเจ้ามีความเชื่ออยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งอาจจะผิดในเรื่องเวลาที่กำหนดไว้ แต่เหตุการณ์นั้นเข้าใจว่า ไม่ผิด กล่าวคือ ข้าพเจ้าเชื่อว่า **“ในชั่วชีวิตของข้าพเจ้านี้เอง ข้าพเจ้าอาจจะได้เห็นแผ่นดินของโลกสวรรค์ กับแผ่นดินของโลกมนุษย์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน”**

ที่พูดนี้หมายความว่า **“ในชั่วชีวิตของข้าพเจ้านี้ ข้าพเจ้าจะได้เห็นมนุษย์กับเทวดาติดต่อกันง่าย ๆ เหมือนมนุษย์กับมนุษย์ติดต่อกัน”** เพราะหลักวิชาและวิธีการที่จะสอนให้คนในสมัยปัจจุบันมีสมาธิสูงถึงขั้นติดต่อกับเทวดาได้นั้น ไม่ยากถึงกับใคร ๆ ทั้งโลกนี้ทำไม่ได้ นอกจากคนเพียง ๒-๓ คน แต่ที่แท้คนที่สามารถจะฝึก

ได้ถึงขั้นนี้มีถมไป เวลานี้ที่มีน้อยก็เพราะคนทั่วไปไม่เชื่อว่า เรื่องอย่างนี้เป็นไปได้ ถ้าเมื่อใดคนเกิดแตกตื่นในเรื่องนี้กันแล้ว เราก็สามารถจะเลือกหาผู้ที่เหมาะสมในการฝึกได้มากที่สุดทีเดียว และครั้นแล้วผู้ที่มีความสามารถในเรื่องนี้ก็จะมีอยู่ทั่วไป บางทีอาจจะผลิตได้ง่ายยิ่งกว่าจะผลิตนักวิทยาศาสตร์คนสำคัญ ๆ ของโลกเสียด้วยซ้ำไป

การที่จะฝึกสมาธิให้ถึงขั้นติดต่อกับโอปปาติกะได้นั้น ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะชี้แจงให้ทราบไว้ ณ ที่นี้ด้วยว่า **ความรู้ไม่สำคัญเท่ากับบารมี** คนที่มีบารมีคือมีทุนในทางนี้มามาก ฝึกสำเร็จได้ง่ายและรวดเร็ว ส่วนคนที่มีความรู้ดีในเรื่องนี้ไม่ใช่ว่าจะฝึกได้ง่ายเสมอไป ในสมัยครั้งพุทธกาลก็เคยมี อาจารย์สามารถสอนลูกศิษย์ให้สำเร็จได้ แต่ตนเองทำไม่ได้ เรื่องของจิตใจไม่เหมือนกับเรื่องของวัตถุ เพราะจิตใจมีความประณีตและซับซ้อนมาก เรื่องของจิตใจไม่ใช่จะปั้นเอาได้เหมือนกับวัตถุ แต่สำหรับคนที่มีบารมีมาแล้ว พอฝึกหัดให้ถูกวิธีเท่านั้น ในไม่ช้าก็จะมีผลเกิดขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เหมือนกับต้นไม้ซึ่งในเมื่อเราปลูกให้ถูกวิธีธรรมชาติของมันแล้ว ในไม่ช้า มันก็เกิดและเจริญเติบโตขึ้นมาฉะนั้น

ปัญหาที่สำคัญในเวลานี้มีอยู่แต่เพียงว่า :-

ทำอย่างไร เราจึงจะได้คนที่เหมาะสมในทางนี้มา
ฝึกกันมาก ๆ

ปัญหาเรื่องการคัดนั้นไม่ยาก เดียวนี้ข้าพเจ้ามีวิธี
ทดสอบที่ได้ผลแน่นอนว่าใครจะฝึกได้หรือไม่ได้ และ
การสอนก็ไม่ยาก แต่ปัญหาสำคัญยังมีอีกอย่างหนึ่งที่
ข้าพเจ้ายังแก้ไม่ตก ก็คือ :-

สถานที่ฝึกที่เหมาะสมจริง ๆ รวมทั้งเครื่อง
อุปกรณ์ในการฝึก และการสอนด้วยยังไม่มี

สถานที่เท่าที่มีอยู่ในขณะนี้ แม้ว่าจะมีเครื่องปรับ
อากาศ มีเก้าอี้อย่างดีสำหรับนั่งฝึก และป้องกันเสียง
ภายนอกได้ แต่ก็มีเพียงห้องเดียว ไม่อาจจะแยกเป็น
ห้อง ๆ เพื่อให้เหมาะสมแก่ผู้ที่จะเรียนและฝึก ซึ่งมี
ความรู้แตกต่างกันได้

ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอยู่เสมอว่า :- -

เมื่อไรหนอ ? สถานธรรมวิจัยของมหาจุฬา
ลงกรณราชวิทยาลัย จึงจะมีห้องฝึกสมาธิที่เหมาะสม
สมจริง ๆ

การที่ข้าพเจ้าเขียนหนังสือเล่มนี้ออกมาเผยแพร่ ทั้ง ๆ
ที่งานในด้านนี้ของข้าพเจ้ายังไม่สมบูรณ์ ความประสงค์
อย่างหนึ่ง ก็คือ :-

เพื่อจะขอความเห็นใจจากท่านที่ใจบุญ และท่าน
ที่มีบุญหนักศักดิ์ใหญ่ มั่งมีเป็นเศรษฐี ได้ช่วยกันกรุณา
เสียสละสร้างสถานที่ฝึกสมาธิให้ได้มาตรฐานดังที่กล่าวมา
ถ้าหากความปรารถนาดีของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ จะบังดาล
ให้ท่านทั้งหลายดังที่กล่าวเห็นใจ และเห็นประโยชน์
อันใหญ่หลวงที่จะพึงเกิดแก่โลกดังที่ข้าพเจ้าได้ ชี้แจง
มาแล้ว ข้าพเจ้าก็จะรู้สึกว่ ในชั่วชีวิตของข้าพเจ้าที่
ผ่านมา จะไม่มีครั้งใดเลยที่จะทำให้ข้าพเจ้าดีใจมาก
เหมือนในครั้งนี้ เพราะถ้าสถานที่ฝึกสมาธิที่ได้มาตรฐาน
ดังที่ข้าพเจ้าได้วาดภาพไว้ ได้อุบัติขึ้นในโลกในยุคนี้
พร้อมทั้งมีท่านผู้หลักผู้ใหญ่ และคนทั้งหลายเห็นดีเห็น
ชอบด้วย ข้าพเจ้าก็กล่าวได้ทันทีว่า :

โลกกำลังจะก้าวขึ้นสู่ยุคใหม่แล้ว คือยุค
วิญญาน ยุควิญญานเป็นรุ่งอรุณแห่งยุคของ

พระศรีอารีย์ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ยุคแห่ง
อาณาจักรของพระผู้เป็นเจ้าของแผ่นดินของสวรรค์
จะมาประดิษฐานอยู่ในโลกของมนุษย์

เดชะ ด้วยอำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และ
เทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายทั่วสากลโลก ขอได้ช่วยดล
บันดาลให้ท่านที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ เกิดดวงปัญญา
มองเห็นในสิ่งที่ข้าพเจ้ามองเห็นนี้ด้วยเถิด

อนึ่ง ข้าพเจ้าใคร่จะชี้แจงให้ท่านผู้อ่านได้ทราบอีก
อย่างหนึ่ง เพื่อกันความเข้าใจผิด เพราะจากถ้อยแถลงที่
ข้าพเจ้าได้กล่าวมาทั้งหมดนั้นผู้อ่านบางท่านอาจเข้าใจ
ว่า ถ้าการสอนสมาธิมีวัตถุประสงค์หนักไปแต่ในเรื่องของ
โอปปาติกะ ดังที่กล่าวมา คนที่จะได้รับประโยชน์จาก
การฝึกสมาธิในสถาบันแห่งนี้ ก็จะมีเพียงไม่กี่คน เพราะ
ข้าพเจ้าคงจะคัดเอาแต่ผู้ที่เหมาะสมในการฝึกเพื่อให้
ติดต่อกับโอปปาติกะเท่านั้น แต่ความเป็นจริงการสอน
สมาธิที่ดำเนินอยู่ในสถานที่แห่งนี้มีวัตถุประสงค์
กว้างมาก และคนที่จะได้รับประโยชน์จากการฝึกก็มีเป็น
จำนวนมาก ส่วนการฝึกเพื่อที่จะให้ติดต่อกับโอปปาติกะ

ได้นั้นเป็นงานเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น การที่ข้าพเจ้าจำเป็นต้องเน้นเรื่องนี้ในขณะนี้ ก็เพื่อให้เข้าใจถึงนโยบายที่สำคัญส่วนหนึ่งว่า ทำไมเราจึงจำเป็นต้องรีบค้นคว้าในเรื่องนี้ออกมา

ที่จริงการสอนสมาธิของแผนกธรรมวิจัย ซึ่งเป็นงานแผนกหนึ่งของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้น มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ :-

๑. เพื่อช่วยให้ผู้ที่ศึกษาธรรมได้เข้าถึงธรรม และได้รับรสจากธรรมตามสมควรแก่อัตตภาพของเขา

โดยธรรมดาผู้ที่ศึกษาธรรมด้วยการฟัง หรือด้วยการอ่านหนังสืออย่างเดียว ไม่ได้ปฏิบัติในทางสมาธิและวิปัสสนาด้วย ก็เป็นการยากมากหรือเป็นไปได้เลย ที่จะเข้าใจธรรมที่ตนได้ศึกษามาแล้วแจ่มแจ้ง และความสงบเยือกเย็น ซึ่งเป็นรสของธรรมก็ยากที่จะได้รับ ด้วยเหตุนี้ ในสถาบันแห่งนี้จึงได้จัดให้มีการฝึกสมาธิควบคู่กันไปกับการศึกษาธรรม การสอนก็มีทั้งในทางสมถะและวิปัสสนา

๒. เพื่อกล่อมเกลานิสังข์สันดานที่ไม่ดีให้ดีขึ้น และเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมในทางจิต

ผู้ที่ได้เรียนธรรมแม้จะรู้ธรรมเป็นอย่างดี ก็ไม่ได้หมายความว่า จะต้องเป็นคนที่มิมีนิสัยสันดานดีเสมอไป การรับประทานยาครั้งสองครั้ง แม้ว่ายานั้นจะถูกกับโรค ก็ไม่ใช่ว่าโรคนั้นจะต้องหายเสมอไป ฉะนั้น คนที่เรียนธรรมพอให้ผ่าน ๆ ไป แม้ว่าจะจำได้แม่นยำ มีคนถามก็ตอบได้ โดยมากก็เหมือนกับผู้ที่รับประทานยาเพียงครั้ง หรือสองครั้ง กล่าวคือ ไม่ทำให้นิสัยสันดานที่ไม่ดีหมดไปได้

วิธีที่จะทำให้หายได้จริง ๆ นั้น ครั้งแรกจะต้องพยายามฝึกหัดให้มีสมาธิดีพอสมควรเสียก่อน ครั้นแล้วจะต้องนำธรรมที่ได้ศึกษามาดีแล้วนั้น มาพิจารณาด้วยใจที่เป็นสมาธิ ทั้งต้องทำเช่นนี้บ่อย ๆ จนกว่ารสแห่งธรรมจะซาบซึ้งในจิตใจ และธรรมที่จะนำมาพิจารณาก็จะต้องเลือกเฟ้นให้เหมาะแก่การที่จะแก้นิสัยสันดานนั้น ๆ ด้วยนิสัยสันดานที่ไม่ดีจึงจะหายและด้วยวิธีการเดียวกันนี้ ก็จะเป็นการป้องกันความเสื่อมโทรมในทางจิตใจที่จะพึงเกิดขึ้นในภายหลังอีกด้วย

๓. เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางจิต

คนทุกวันนี้มักเป็นโรคประสาทกันมาก เนื่องจากความบีบคั้นในเรื่องค่าครองชีพ และจากปัญหาอื่น ๆ อีกหลายอย่าง ความสงบสุขทางจิตใจก็ไม่ค่อยมี อันนี้เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เป็นโรคประสาท และทำให้ตกเป็นทาสของสิ่งแวดล้อมได้ง่าย ขาดความมั่นคงในชีวิต กระทบกับสิ่งที่ไม่ถูกใจแม้เพียงเล็กน้อยก็ทนไม่ค่อยได้ มักตัดสินใจผิดพลาดบ่อย ๆ เหตุการณ์ในการทำงานกำลังลุกลามแพร่หลายมาก เป็นภัยต่อความมั่นคง องค์การอนามัยโลกถือเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งที่จะต้องแก้ไข สำหรับการแก้ปัญหาในการทำงานนี้ ทางศาสนาโดยเฉพาะคือ พระพุทธศาสนาได้เข้าใจเรื่องนี้ดีมานานแล้ว เพราะหลักธรรมต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ก็คือตัวยาสำหรับแก้ ซึ่งเรียกว่าธรรมโอสถ แต่การที่จะแก้ไขให้ได้ผลจริง ๆ จำเป็นจะต้องอาศัยกรรมวิธีทางสมาธิด้วย และผู้ที่จะให้ยาก็จะต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ทั้งในทางหลักธรรมและเรื่องของคนไข้ด้วย การสอนสมาธิในสถาบันแห่งนี้ได้ถือเอาเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่ง

๔. เพื่อส่งเสริมและเพิ่มพูนสมรรถภาพในการศึกษาและการทำงาน

คนที่จะเรียนหนังสือได้เก่ง มีความจำดี เข้าใจอะไรได้ง่ายและรวดเร็ว คิดอะไรได้ว่องไว ตัดสินใจอะไรได้ถูกต้องนอกจากจะขึ้นอยู่กับสุขภาพทางกายดี สมองดีแล้ว ยังมีปัจจัยที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ต้องมีสมาธิที่ดีด้วย ฉะนั้นคนไหนถ้าพื้นเดิมสมาธิไม่ดี เมื่อได้มีโอกาสฝึกสมาธิให้ดีแล้ว ก็ย่อมจะเพิ่มพูนสมรรถภาพในการเรียนและการทำงานให้ดีขึ้นได้

๕. เพื่อผลในทางอภิญา

อภิญา แปลว่า ความรู้ชั้นสูง มีอยู่ ๖ อย่าง (เรื่องอภิญญาดูในเล่มนี้หน้า ๓๔) คนที่สามารถฝึกสมาธิได้ถึงขั้นเห็นโอปาติกะ คือเห็นผีและเทวดาได้นั้น ก็คือผู้ที่ได้อภิญาขั้นหนึ่งของทิพยจักขุ พึงเข้าใจไว้ด้วยว่า ทิพยจักขุนั้นมีหลายขั้น คนที่ได้เวลานี้ได้เพียงขั้นแรกของทิพยจักขุเท่านั้น ยังไม่ได้ทิพยจักขุขั้นสมบูรณ์

วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า การสอนสมาธิของแผนกธรรมวิชัยของ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนั้นกว้างขวางเพียงไร และผู้ที่ได้รับประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ถึงข้อที่ ๔ นั้น มีเป็นจำนวนมาก ส่วนผู้ที่จะฝึกมาได้ถึงขั้นอนุภิญญา มีเป็นจำนวนน้อย แต่ถ้าสำเร็จได้แม้เพียงคนสองคนก็สามารถจะทำได้ให้งานแผนกนี้ก้าวหน้าไปได้ไกลมาก

ข้าพเจ้าขอชี้แจงให้ท่านผู้อ่านได้ทราบอีกครั้งว่า หนังสือเล่มนี้ที่จำเป็นต้องเขียนเสนอมานี้ในรูปนี้ ทั้งที่งานในส่วนนี้ยังไม่สมบูรณ์ ซึ่งความเป็นจริงควรจะเก็บเรื่องนี้ไว้อีกสักปีหรือสองปี เพื่อให้งานคั่นคว้าเรื่องโอปปาติกะสมบูรณ์เสียก่อนแล้วจึงค่อยเปิดเผย ก็เพราะมีความจำเป็นในเรื่องสถานที่

แผนกธรรมวิจัยของมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ต้องการจะมีสถานที่ฝึกสมาธิที่สามารถจะแยกสอนเป็นห้อง ๆ และแยกเป็นประเภท ๆ เพื่อให้งานในส่วนนี้ก้าวหน้าไปเร็วขึ้น

อักษรย่อบอกคัมภีร์

ที่ใช้ในหนังสือ “ผีและเทวดามีจริง”

คำย่อ

คำเต็ม

ช. ฐ.	ชุกุททกนิกาย ฐมมปทคาถา
ที. สී.	ทีฆนิกาย สීลขนธวคค
ที. อญ.	ทีฆนิกายอญจกถา (สุมงคลวิลาสินี)
ม. ม.	มชุณิมนิกาย มชุณิมปณณาส
ม. มู.	มชุณิมนิกาย มูลปณณาส
ม. อุ. อญ.	มชุณิมนิกายอญจกถา อุปริปณณาส (ปปลยจสุทนี)
ม. อุ.	มชุณิมนิกาย อุปริปริปณณาส
วิ. อญ.	วินยปิฎก อญจกถา (สมนุตปาสาทิกา)
อง. จตุกก.	องคฺตุตตรนิกาย จตุกกนิปาต
อง. ฉกก.	องคฺตุตตรนิกาย ฉกกนิปาต
อง. อญ.	องคฺตุตตรนิกาย อญจกถา (มนโรธปุรณี)
อง. อญจก.	องคฺตุตตรนิกาย อญจกนิปาต
อภิ. วิ.	อภิธมมปิฎก วิภงคปกรณ

(๕๗)

คำว่า “มจร.” หมายถึง คัมภีร์ฉบับมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย (มหาจุฬาเตปิฎก และ มหา
จุฬารัตนคัมภีร์)

เลขหน้าบอกเล่ม หรือ ภาค เลขอันดับ ๒
บอกข้อ อันดับ ๓ บอกหน้า อรรถกถาบอก
เฉพาะเล่มและหน้า หรือบอกเฉพาะหน้า

เช่น ม. ม. ๑๓/๙๔/๗๐-๗๑ มจร. หมายถึง
คัมภีร์มชฌิมนิกาย มชฌิมปณฺณาส เล่ม
๑๓ ข้อ ๙๔ หน้า ๗๐-๗๑ ฉบับมหาจุฬา ฯ
ที่. อฎ. ๑/๙๑ มจร. หมายถึง คัมภีร์
ทีฆนิกายอฎฐกถา (สุมงฺคลวิลาสินี) ภาค ๑
หน้า ๙๑ ฉบับมหาจุฬา ฯ

พระไตรปิฎก-อรรถกถา เดิมอาจารย์พร
รัตนสุวรรณ อ่างฉบับมหามกุฏ ฯ (ฉบับ
สยามรัฐ) ในการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๘ นี้ ได้
เปลี่ยนเป็นอ่างฉบับมหาจุฬา ฯ ทั้งพระไตร
ปิฎก และอรรถกถา เพื่อสะดวกสำหรับ ผู้
ต้องการค้นคว้า เพราะฉบับมหาจุฬา ฯ มี

(๕๘)

สมบูรณทั้งพระไตรปิฎกและอรรถกถาภาษา
บาลี พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาฯ
ก็จัดพิมพ์ใกล้จะสำเร็จแล้วอรรถกถาฉบับ
เก่า (สยามรัฐ) หาค้นคว้าศึกษาไม่ได้แล้ว
ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้ ได้สอบถามข้อความ
ภาษาบาลีกับคัมภีร์ที่อ้างมาด้วย

คณะผู้ตรวจชำระอรรถกถา ฎีกา ฉบับ มจร.

ผีและเทวดามีจริง

ความเบื้องต้น

ปัญหาอันหนึ่งที่โลกสนใจและสงสัยกันมาก ก็คือ ปัญหาว่า ผีสาวและเทวดามีจริงหรือไม่ ? บางคนก็ตอบว่ามีบางคนก็ตอบว่าไม่มี แต่บางคนตอบว่า จะมีหรือไม่มี ไม่ใช่เรื่องสำคัญ และไม่มีควมจำเป็นแต่อย่างไรที่จะต้องไปสนใจกับปัญหานี้ เพราะเป็นเรื่องที่ไม่มีประโยชน์อะไรต่อมนุษย์ นอกจากจะเป็นเรื่องที่ไม่มีประโยชน์แล้ว ยังปรากฏว่าผู้ที่เชื่อว่าผีมี ก็มักจะเป็นคนประสาทอ่อนหวานดกแล้วสิ่งต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุผล และเป็นจุดอ่อนอันหนึ่งที่จะทำให้คนอื่นหลอกลวงได้ง่าย เพราะคนที่เชื่อว่าผีมี โดยปกติเป็นคนทีเชื่ออะไรอย่างมง่าย ฉะนั้นทางที่ดีก็คืออย่าไปสนใจกับเรื่องเหล่านี้ และไม่ควรรจะไปรื้อฟื้น

เรื่องอย่างนี้ขึ้นมา สอนให้คนอื่นเชื่อว่า ผีสาธกเทวดาไม่มี
ยังจะดีเสียกว่าสอนให้คนเข้าใจและเชื่อว่าผี)

ที่จริงปัญหาเรื่องผีและเทวดานี้ ถ้าพิจารณากัน
อย่างผิวเผินก็ดูจะเป็นเรื่องที่ไม่มีประโยชน์ และซ้ำยังจะ
ก่อให้เกิดโทษแก่ผู้ที่เชื่อ ดังที่เคยรู้เคยได้ยินอยู่เสมอ แต่
จะอย่างไรก็ตาม ในฐานะที่เรื่องผีและเทวดาได้เกี่ยวข้องกับ
กับทางพระพุทธศาสนา ในหนังสือพระไตรปิฎก รวมทั้ง
หนังสืออรรถกถา-ฎีกา และหนังสือที่เขียนโดยนักปราชญ์
ต่าง ๆ ก็ปรากฏว่ามีเรื่องเหล่านี้เกี่ยวข้องกับอยู่ด้วยอย่างมาก
มาย เป็นการยากที่จะปฏิเสธว่า เรื่องเหล่านี้ไม่มีจริงหรือ
เป็นเรื่องที่ไม่มีประโยชน์ เมื่อก่อนข้าพเจ้าไม่เคยสนใจ
เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้เลย เพราะไม่เชื่อว่ามีจริง

ต่อมา เมื่อได้อ่านหนังสือพระไตรปิฎกมากขึ้น
และได้ฝึกฝนตนเองในทางสมาธิและวิปัสสนาเป็นเวลา
นานขึ้น ความเข้าใจที่ว่าผีและเทวดาไม่มีได้เปลี่ยนไป
กลับมาเห็นว่ามี และเห็นได้อย่างชัดเจนอีกหลายอย่างว่า
เรื่องนี้ถ้าเชื่อกันให้ถูกต้องแล้ว มีประโยชน์มาก
เรื่องนิยายหรือคำบอกเล่าที่เกี่ยวกับเรื่องผีสาธก

เทวดาจะต้องตัดออกไป ในเมื่อเรื่องที่เล่ากันมานั้นไม่ถูกต้องตามหลักวิชา และเชื่อในเรื่องอภินิหargานจนเกินกว่าเหตุ นักศึกษาหรือคนที่มีความคิดที่ไม่ยอมเชื่อเรื่องผีเรื่องเทวดา ก็เพราะเรื่องที่ได้ยินได้ฟังกันนั้นมักเกินความเป็นจริง เรื่องจริงมีนิดเดียว แต่แล้วได้ถูกขยายกันมากจนลบล้างความจริงหมด และอีกประการหนึ่ง ผู้ที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ถูกต้อง จำเป็นจะต้องมีความรู้ตามหลักวิชา จึงจะสามารถแยกประเด็นได้ถูกต้องว่าเรื่องที่เขาล่ากันนั้นมีความจริงแท้ ๆ แค่นั้น และจะต้องมีเครื่องมือในการพิสูจน์ที่เชื่อถือได้อีกด้วย ในเมื่อคนส่วนมากขาดทั้งหลักวิชาและเครื่องมือ ฉะนั้นเรื่องเหล่านี้จึงไม่อาจเชื่อถือกันได้ คนที่ขี้เกียจคิดหรือขาดการค้นคว้าขาดหลักวิชา จึงได้พากันปฏิเสธว่า เรื่องเหล่านี้ไม่จริง และไม่มีประโยชน์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งของพระพุทธศาสนา ได้เปิดงานในด้านกุศลสาธารณประโยชน์ขึ้นอย่างหนึ่ง ซึ่งแผนกนี้เรียกว่า แผนกธรรมวิจัย มีการแสดงปาฐกถา มีการสอนการอบรมในเรื่องสมาธิและวิปัสสนา และมีหน้าที่วิจัยการสอน

ให้เกิดประโยชน์ วิจัยหาข้อเท็จจริงตามหลักวิชา ซึ่งงาน
แผนกนี้ได้เริ่มต้นมาหลายปีแล้ว ที่แผนกนี้ได้ถูกถาม
ปัญหาบ่อย ๆ เกี่ยวกับเรื่องผีสางเทวดา การตอบส่วน
มากก็ตอบกันไปตามตัวหนังสือที่มีอยู่ในพระไตรปิฎก
ซึ่งถึงแม้ว่าเรื่องนี้จะไม่กระจ่าง แต่ก็ไม่มีใครกล้าปฏิเสธ
ว่าเรื่องนี้จะไม่มีความจริง การตอบตามตัวหนังสือเป็น
การยากที่จะทำให้คนทั่วไปเกิดความเข้าใจ หรือเกิดความ
เชื่อถือได้ ในฐานะที่ข้าพเจ้าเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ
ของแผนกนี้ จึงได้พยายามค้นคว้าหาข้อเท็จจริง

ที่จริงเรื่องผีสางเทวดานี้ไม่ได้อยู่ในวัตถุประสงค์
แห่งการวิจัยของงานแผนกนี้โดยตรง วัตถุประสงค์ที่แท้
จริงอยู่ที่การค้นคว้าหาวิธีสอนธรรมให้คนทั่วไปเข้าใจง่าย
และให้รู้จักนำธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
แต่เพราะเหตุที่คนส่วนมากสนใจเรื่องเหล่านี้ และเรื่อง
อย่างนี้ก็มักกล่าวไว้มากมายในพระไตรปิฎก การค้นคว้า
จึงได้ขยายวงกว้างมาถึงเรื่องนี้ด้วย และที่สำคัญก็คือจาก
หลักฐานในคัมภีร์ได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า ผู้ที่ไม่เชื่อว่าเรื่องนี้

มีจริงเป็นมิจฉาทิภูฏิ (นตฺถิ โอปปาติกา) ผู้ที่จะมีศีลธรรม
เกิดจากใจของตัวเองได้จริง ๆ จำเป็นจะต้องมีความเชื่อ
และความเข้าใจอันถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย ซึ่งท่าน
จะทราบได้จากพระสูตรที่ข้าพเจ้าได้นำมาอ้างไว้ใน
หนังสือเล่มนี้

อนึ่ง ขอบทอ่านที่ได้อ่านหนังสือเล่มนี้ โปรดทราบ
ไว้ด้วยว่า วัตถุประสงค์สำคัญของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่จะ
พยายามรวบรวมหลักฐานจากพระไตรปิฎกมา เพื่อ
ยืนยันว่า **ผีและเทวดามีจริง** และทางพระพุทธศาสนา
พิสูจน์เรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร หนังสือเล่มนี้ไม่มีวัตถุประสงค์
ที่จะทำการพิสูจน์ หรืออธิบายเรื่องอภินิหาร
ต่าง ๆ ของผีบางเทวดาตามทีเล่าสืบ ๆ กันมา หรือตาม
ที่พบในหนังสือเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะเรื่องอภินิหาร
ต่าง ๆ ทางนี้ยังพิสูจน์ไม่ได้ จะจริงหรือไม่ ทางนี้ไม่อาจ
ยืนยันได้ **ทางนี้ยืนยันได้อย่างเดียวว่า ผีและเทวดา
มีแน่** และสามารถชี้ให้เห็นประโยชน์อันไพศาล ที่จะพึง
เกิดแก่สังคมถ้าหากคนส่วนมากเชื่อและเข้าใจถูกต้อง
ในเรื่องนี้

แต่อย่างไรก็ดี สิ่งหนึ่งที่ทางนี้เป็นห่วงมากก็คือ เมื่อคนทั้งหลายยอมรับว่า ผีและเทวดามีจริง ความเชื่ออย่างงมงายของสังคมก็มักจะตามมาด้วย ทั้งนี้ก็เพราะความเชื่ออย่างผิด ๆ ซึ่งสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน อันเนื่องมาจากไม่รู้หลักวิชาในเรื่องนี้ได้แพร่หลายอยู่ทั่วไป ซึ่งถ้าคนไหนยอมรับว่าผีและเทวดามีแล้ว ก็มักจะรับเอาความเชื่อที่ผิดอันนั้นมาด้วย เช่นคนไหนถ้าเชื่อว่าผีและเทวดามี ก็มักจะต้องเชื่อด้วยว่า ผีและเทวดาจะต้องมีอิทธิฤทธิ์หรือสามารถจะบันดาลอย่างนั้นอย่างนี้ได้ ถ้าไม่เห็นอิทธิฤทธิ์ก็มักไม่ยอมเชื่อ และอิทธิฤทธิ์นั้นตนเองจะต้องได้เห็นกับตาและพิสูจน์ได้ว่า เป็นอิทธิฤทธิ์ที่เกิดจากผีหรือเทวดานั้นจริง แต่บางคนไม่ต้องเห็นด้วยตาของตน เพียงแต่ฟังคำบอกเล่าก็เชื่อและสร้างเป็นภาพอุปาทานหลอกตนเองอยู่เสมอ เมื่อนึกถึงเรื่องนี้คราวไร ภาพที่ตนสร้างไว้ก็ปรากฏขึ้นมาในหัวงนึก หรือบางทีก็ถึงกับปรากฏขึ้นมาเป็นภาพ ซึ่งเห็นได้ด้วยตาของตนเอง เรื่องนี้เป็นกันมาก

การแสดงนิทรรศการทางจิต ที่ทางแผนกธรรมวิจัยจะจัดให้มีขึ้นนั้น ขอแจ้งให้ทราบไว้ก่อนว่า ไม่มีเรื่อง

เกี่ยวกับอภินิหารใด ๆ เลย ทางนี้พิสูจน์ให้ดูอย่างเดียวเท่านั้น คือพิสูจน์ว่าผีและเทวดามีจริง เป็นการพิสูจน์ตามหลักวิชา ทุก ๆ ตอนของการพิสูจน์จะมีการอ้างหลักวิชาจากพระไตรปิฎก เพื่อชี้ให้เห็นว่า พระธรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้นั้นถูกต้องดีแล้ว ส่วนปัญหาใด ๆ ที่นอกเหนือไปจากหลักวิชา และข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้ ทางนี้จะไม่กล่าวถึง และใครที่จะขอเตือนไว้สักอย่างหนึ่งว่า “เมื่อพิสูจน์ได้แค่ไหน จงเชื่อเพียงแค่นั้น อย่าให้ปัญหาหรือข้อสงสัยใด ๆ ที่ตนเองไม่เข้าใจ หรือพิสูจน์ไม่ได้มาลบล้างความเชื่อที่พิสูจน์ได้”

และอีกประการหนึ่ง ที่ทางนี้เป็นห่วงมากก็คือ เมื่อใดทางแผนกธรรมวิจยจัดให้มีการแสดงนิทรรศการ เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าผีและเทวดามีจริง ผู้ที่เห็นการแสดงหากไม่มีความเข้าใจในหลักวิชาอยู่บ้าง ก็อาจจะดูไม่เข้าใจ เพราะโดยธรรมดา ผู้ที่จะดูการพิสูจน์อะไรแล้วเข้าใจได้ถูกต้องนั้น ก็ต่อเมื่อมีความเข้าใจในหลักวิชาเกี่ยวกับเรื่องนั้นอยู่บ้าง ไม่เช่นนั้นก็ดูการพิสูจน์ไม่รู้เรื่อง ผู้ที่จะดูการแสดงนิทรรศการทางจิตศรวนี้ก็เช่นเดียวกัน ควรจะมีความเข้าใจในหลักวิชาเกี่ยวกับเรื่องนี้พอสมควร

ไม่เช่นนั้นแล้ว ความเข้าใจผิดอันมีมาแต่เดิมซึ่งฝังอยู่ในใจจะชักจูงให้เห็นผิดเป็นถูก และแล้วทั้งที่ได้เห็นข้อพิสูจน์อันถูกต้องด้วยตาของตนเองแท้ ๆ แต่ก็ไม่อาจจะเชื่อถือได้ ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าจึงต้องนำหลักวิชามาเขียนไว้ขอท่านที่ต้องการจะค้นคว้าหาความจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้โปรดศึกษาข้อความจากพระไตรปิฎก ซึ่งข้าพเจ้าได้คัดเอามาเท่าที่จำเป็นดังต่อไปนี้

พระสูตรที่แสดงว่า

ผีและเทวดามี ความเชื่อว่าผีและเทวดามี เป็นรากฐานสำคัญ และจำเป็นในเรื่องศีลธรรม ผู้ที่ไม่เชื่อว่ามี เป็นมิจฉาทิฎฐิและได้ชื่อว่าเป็นปฏิปักษ์ต่อพระพุทธศาสนา เป็นปฏิปักษ์ต่อพระอรหันต์ ผู้ที่ประกาศว่าผีและเทวดาไม่มี ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประกาศอสังคตธรรม ประกาศมิจฉาทิฎฐิ

“ดูกรคหบดีทั้งหลาย มีอยู่สมณพราหมณ์บางพวก มีวาทะอย่างนี้ มีทิฎฐิอย่างนี้ว่า :-

๑. นตฺถิ ทินฺนํ การให้ทานไม่มีผล
๒. นตฺถิ ยิณฺฺจํ การบูชาไม่มีผล
๓. นตฺถิ หุตํ การเคารพบูชาไม่มีผล
๔. นตฺถิ สุกฺกทุกฺกฏฺฏานํ กมฺมานํ ผลํ วิปาโก
ผลวิบากของกรรมดีกรรมชั่วไม่มี
๕. นตฺถิ อยํ โลโก โลกนี้ไม่มี (คือเห็นว่า สัตว์
ในโลกอื่นมาเกิดในโลกนี้ไม่ได้ เพราะตาย
แล้วสูญ)
๖. นตฺถิ ปโร โลโก โลกอื่นไม่มี (คือเห็นว่า
สัตว์ในโลกนี้ไปเกิดในโลกอื่นไม่ได้ เพราะ
ตายแล้วสูญ)
๗. นตฺถิ มาตา คุณของมารดาไม่มี
๘. นตฺถิ ปิตา คุณของบิดาไม่มี
๙. นตฺถิ สตุตา โอปปาติกา พวกโอปปาติกะ
ไม่มี (คือเห็นว่า พวกผีและเทวดาไม่มี)
๑๐. นตฺถิ โลเก สมณพฺรหฺมณา สมมคฺคตา
สมมาปฏิบัติ, เย อิมญจ โลกํ ปรญจ

โลกิ์ สยั อภิญญา สจฉิกตวา ปเวเทนติ
 สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ได้
 บรรลุธรรมอันชอบ (คือบรรลุอุภิญญา
 มรรคผลและนิพพาน) กระทำให้แจ้งด้วย
 ตนเอง ซึ่งโลกนี้และโลกอื่นด้วยอภิญญา
 แล้ว สอนให้ผู้อื่นรู้ได้ด้วยไม่มี (คือเห็นว่า
 ผู้หมกมิดเลสเป็นพระอรหันต์ไม่มี หรือผู้ที่สำเร็จ
 อภิญญาสามารถที่จะรู้เรื่องนรกสวรรค์ และ
 สามารถที่จะมีหุทิพย์ตาทิพย์เห็นเจรจาติดต่อกับ
 โอปปาติกะได้ และมีอิทธิปาฏิหาริย์อื่น ๆ
 ไม่มี เพราะผิวิสัยธรรมชาติ)

ดูกรท่านคหบดีทั้งหลาย สมณพราหมณ์เหล่าใดมี
 วาตะอย่างนี้ มีความเห็นอย่างนี้ สมณพราหมณ์เหล่านั้น
 เป็นอันหวังได้ว่า จะต้องเปื้อนข่ายในกุศลธรรม ๓ คือ
 กายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต และจะยึดถือปฏิบัติอยู่
 แต่ในอกุศลธรรม ๓ คือ กายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต
 ชื่อนั้นเป็นเพราะเหตุไร ? ก็เพราะสมณพราหมณ์ผู้เจริญ
 เหล่านั้น ไม่เห็นโทษ ไม่เห็นความต่ำทราม ไม่เห็นความ

เศร้าหมองของอกุศลธรรมทั้งหลาย ไม่เห็นคุณค่าแห่ง
ความบริสุทธิ์ของอกุศลธรรมทั้งหลาย ก็ปรโลกมีอยู่แท้ ๆ
เขากลับมีความเห็นว่า ปรโลกไม่มี ฉะนั้น ความเห็นของ
เขาจึงจัดเป็นมิจฉาทิฎฐิ ความคิดของเขาก็จัดเป็นมิจฉา-
สังกัปปะ ก็ปรโลกมีอยู่แท้ ๆ แต่เขากลับพูดว่า ปรโลก
ไม่มี ฉะนั้น คำพูดของเขาจึงเป็นมิจฉาวาจา

อนึ่ง พระอรหันต์ทั้งหลายย่อมรู้อยู่แก่ใจว่า ปรโลก
มีอยู่ ฉะนั้น ผู้ที่ถือว่า ปรโลกไม่มี จึงได้ชื่อว่าเป็น
ปฏิปักษ์ต่อพระอรหันต์ทั้งหลายอีกด้วย ในเมื่อตนเอง
ถือเช่นนั้นและสอนให้คนอื่นเชื่อตาม จึงได้ชื่อว่าเป็น
ผู้ประกาศอสังกรรม และด้วยอสังกรรมที่ตนเอง
ประกาศออกมาเช่นนั้น ย่อมจะเป็นเหตุให้ยกตนข่ม
คนอื่นอีกด้วย (อสังกรรมไม่คงทนต่อการพิสูจน์ และ
ผู้ประกาศอสังกรรมใจย่อมน่าสูง ฉะนั้นเมื่อถูกคัดค้าน
ก็มักจะใช้วิธีข่มผู้อื่นเพื่อเอาชนะ) และย่อมละศีลได้ง่าย
ประพฤติดู้อยู่แต่ในทางทุศีล ดูกรคบดีทั้งหลาย เพราะ
อาศัยมิจฉาทิฎฐิเป็นปัจจัย ย่อมก่อให้เกิดอกุศลธรรมไม่
น้อยทีเดียว

อนึ่ง ในเรื่องปรโลกนี้ ท่านคหบดีทั้งหลาย สำหรับคนที่ฉลาดทั้งหลายเขาย่อมคิดว่า ถ้าหากปรโลกไม่มี คนที่ทำบาปไว้ก็นับว่าปลอดภัยไป แต่ถ้าหากปรโลกมีจริง คนที่ทำบาปไว้ตายไปแล้วก็จะเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก หรือถึงแม้จะไม่พุดถึงเรื่องปรโลก แต่คนที่มีความเห็นผิดและเป็นผู้ทุศีล ก็ย่อมจะถูกวิญญูชน ตีเตียนในโลกรู้เอง เพราะฉะนั้น คนที่มีความเห็นผิดจึงต้องประสบผลร้ายถึง ๒ ทางคือ ถูกตีเตียนในโลกรู้ เมื่อตายไปแล้ว ก็เข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต และนรก อีกด้วย

-อปัณณกสูตร ม.ม. ๑๓/๙๔/๗๐-๗๑ มจร.

จากข้อความในอปัณณกสูตรที่อ้างมานี้ ท่านจะเห็นว่าผีและเทวดาเป็นชีวิตอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งพระพุทธรเจ้าทรงเรียกว่า โอบปาติกะ เพื่อที่จะให้เข้าใจเรื่องนี้แจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจะขออ้างพระสูตร เกี่ยวกับโอบปาติกะมาให้ท่านได้ศึกษาอีก ดังต่อไปนี้

พระสูตรที่แสดงว่า

ผีและเทวดาเป็นชีวิตอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งมีอยู่จริง ๆ

“ดูกรสารีบุตร กำเนิดชีวิตมีอยู่ ๔ อย่าง คือ :-

๑. อัณฑชโยนิ
๒. ชลาพุชโยนิ
๓. สังเสทชโยน
๔. โอปปาติกโยนิ

สารีบุตร อัณฑชโยนิเป็นไฉน ? สัตว์เหล่าใด
ทำลายกะเปาะไข่เกิดออกมา (เช่นเปิดไข่เป็นตัว) กำเนิด
อย่างนี้เรียกว่า อัณฑชโยนิ

ชลาพุชโยนิเป็นไฉน ? สัตว์เหล่าใดเกิดมาด้วยการ
คลอตออกมาจากมดลูก (เช่นคนเป็นตัว) กำเนิดอย่างนี้
เรียกว่า ชลาพุชโยนิ

สังเสทชโยนเป็นไฉน ? สัตว์เหล่าใดเกิดในปลาเน่า
หรือในซากศพที่เน่า หรือในขนมที่บูดเน่า หรือในหลุม
ในบ่อที่สกปรก กำเนิดอย่างนี้เรียกว่า สังเสทชโยนิ

โอบปาติกโยนิเป็นไหน ? ๑. พวกเทวดา ๒. พวก
นรก ๓. พวกมนุษย์บางประเภท และ ๔. วินิบาต
บางประเภท กำเนิดอย่างนี้เรียกว่า โอบปาติกโยนิ

สารีบุตร กำเนิดของชีวิตทั้งหลายทั้งหมดมีอยู่ ๔
ประเภทดังนี้แล”

-มหาสิหนาทสูตร ม.มู. ๑๒/๑๕๒/๑๑๓ มจร.

คำว่า โยนิ ซึ่งแปลว่ากำเนิดนี้ ศาสตราจารย์
ริส เดวิดส์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎกแปลว่า
origin, way of birth, place of birth, realm of
existence จากคำแปลที่เป็นภาษาอังกฤษนี้ จะทำให้
เข้าใจความหมายของคำว่า โยนิ ชัดขึ้น

ส่วนคำว่า โอบปาติกะ ศาสตราจารย์ริส เดวิดส์
แปลว่า rebirth without visible cause i.e. without
parents as a deva; spontaneous rebirth;
apparitional rebirth.

สภาพแห่งชีวิตของโอปปาติกะ

จากเรื่องกำเนิด ๔ ดังที่อ้างมา ท่านจะเห็นได้ชัดว่า ตามหลักวิชาของพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธเจ้าได้มาด้วยการตรัสรู้ คือด้วยการรู้แจ้งเห็นจริงด้วยตนเอง ไม่ใช่ได้มาด้วยการจำหรือลอกตำรามาจากคนอื่น ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่า ผีและเทวดาเป็นชีวิตอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีอยู่จริง ๆ เช่นเดียวกับมนุษย์และสัตว์ ผีสาว นางไม้ เทวดา พรหม ตลอดทั้งพวกเปรต และพวกอบายภูมิอื่น ๆ ทั้งหมดทางพระพุทธศาสนารวมเรียกว่าพวกโอปปาติกะ ผู้ที่ตายไปเกิดเป็นโอปปาติกะนั้น ถือว่าเป็นชีวิตที่เกิดใหม่ ไม่ใช่เป็นชีวิตที่ยังไม่เกิด ความจริงเขาเกิดแล้ว คือเกิดเป็นโอปปาติกะ

ชีวิตในแบบของคนและสัตว์จะเกิดมาได้ต้องอาศัย บิดามารดา อาศัยการผสมพันธุ์ อาศัยธรรมชาติ อาศัยอาหาร เป็นชีวิตที่ประกอบขึ้นด้วยวัตถุต่าง ๆ มีน้ำหนัก มีขนาดจำกัดตามแบบของตน กินเนื้อที่ ตายแล้วมีซากเหลืออยู่ ส่วนชีวิตของโอปปาติกะทั้งหลายตรงกันข้ามจากนี้ กล่าวคือ ชีวิตของโอปปาติกะทั้งหมด เกิดขึ้นด้วย

อำนาจการบันดาลของวิญญาณ ด้วยอำนาจการปรุงแต่งของกรรม การเกิดของโอปปาติกะไม่ต้องอาศัยพ่อแม่ ไม่ต้องอาศัยการผสมพันธุ์ ไม่ต้องอาศัยธรรมชาติ ไม่ต้องอาศัยอาหารในลักษณะอย่างเดียวกับมนุษย์และสัตว์ อาหารในโลกของโอปปาติกะเกิดจากความคิด ซึ่งบางพวกอยากรับประทานอะไร อาหารนั้นก็เกิดขึ้นที แต่บางพวกต้องอาศัยผู้อื่นทำบุญไปให้ หรือเช่นสรวงบูชาให้ เพราะชีวิตของโอปปาติกะไม่ได้เกิดขึ้นด้วยวัตถุธาตุต่าง ๆ เหมือนกับมนุษย์และสัตว์ โอปปาติกะตายแล้วไม่มีซากเหลืออยู่ แต่โอปปาติกะทั้งหลายก็มีรูปร่างอวัยวะต่าง ๆ ซึ่งเมื่อมองดูจากภายนอกจะเห็นว่ามีความครบทุกอย่าง มีมือ มีขา มีตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ซึ่งทำหน้าที่ได้อย่างเดียวกับมนุษย์ และสามารถจะรู้อะไรได้อย่างมนุษย์ เช่นมนุษย์เห็นอะไร ซึ่งสิ่งที่เห็นนั้นก็มีรูปร่างลักษณะอย่างไร พวกโอปปาติกะก็เห็นตรงกับที่มนุษย์เห็น ในเรื่องเสียงกลิ่นรสและสัมผัสก็สามารถบอกได้อย่างเดียวกับมนุษย์ และสวมเสื้อผ้าแต่งตัว แต่บางพวกไม่สวมเสื้อผ้าก็มี ทั้งนี้สุดแล้วแต่ใครจะทำกรรมมาอย่างไร รูปร่างของโอปปาติกะไปจากชีวิตในโลกนี้ กล่าวคือ เมื่อยัง

มีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ตนเองมีรูปร่างลักษณะอย่างไร เมื่อตายไปเกิดเป็นโอปปาติกะ โดยมากก็จะมีรูปร่างลักษณะอย่างนั้น

แต่เรื่องนี้ไม่ค่อยแน่นอนนัก เพราะได้กล่าวมาแล้วว่า ชีวิตของโอปปาติกะเกิดขึ้นด้วยอำนาจการบังดาลของวิญญานและกรรม ฉะนั้น จึงอาจจะเปลี่ยนไปได้หลายอย่าง โลกของโอปปาติกะ คล้ายกับโลกของความฝัน โปรดเข้าใจให้ดีกว่า **คล้าย** เท่านั้น ไม่ใช่เหมือนกันทุกอย่าง เช่นเวลาเรานอนหลับแล้วฝัน ภาพของตนเองและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในความฝันนั้นเกิดขึ้นทันทีทันใด เวลาภาพนั้นหายไป ก็หายไปทันที **ทุกอย่างในความฝันเกิดจากความนึกคิดทั้งสิ้น** คนเราเมื่อตายแล้วถ้าไปเกิดเป็นโอปปาติกะ ก็จะเป็นเสมือนเรานอนหลับแล้วฝันไป กล่าวคือพอสิ้นใจ วิญญานในชีวิตนี้ดับ ก็จะไปปรากฏว่ามีตนเองเกิดขึ้นทันทีคล้ายกับฝันไป ทั้งรูปร่างและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นมาจะเป็นอย่างไร ก็สุดแล้วแต่สภาพของวิญญานก่อนจะสิ้นใจนั้นเป็นอย่างไร และนิสัยสันดานเป็นอย่างไร คนที่ทำกรรมดีไว้มาก มีนิสัยสันดานดี นึกคิดแต่ในทางดีอยู่เสมอ สิ่งปรากฏ

ภายหลังจากตายในโลกของโอปปาติกะจะมีแต่สิ่งที่ดี แต่ ถ้าทำกรรมชั่วไว้มาก อำนาจแห่งความชั่วที่มีอยู่ใน สันดาน จะบันดาลให้เกิดแต่สิ่งที่เลว ๆ เหมือนกับคนที่นอนหลับแล้วฝันร้ายฉะนั้น แต่อย่างไรก็ตาม ชีวิตของโอปปาติกะทั้งหลาย แม้ว่าจะมีอะไรหลายอย่างเหมือนกับภาพในความฝันก็ตาม แต่ก็อย่าลืมว่า ชีวิตของโอปปาติกะเป็นชีวิตอีกประเภทหนึ่งซึ่งมีอยู่จริง ๆ สามารถจะรู้อะไร ๆ ได้เหมือนกับมนุษย์ และที่สำคัญก็คือสามารถติดต่อกับมนุษย์เราได้ พูดจากันได้ เห็นกันได้ ถ้าเราได้ฌานขั้นสูง ก็สามารถจะเข้าสมาธิไปติดต่อกับเขาได้

พระสูตรที่แสดงให้เห็นว่า

สภาพแห่งชีวิตของโอปปาติกะมีอยู่อย่างไร ?

ในโปกฺกฐปาหสูตร ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์ที่มณิกายสี่ลชั้น รวบรวม พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ หน้า ๒๔๑ มีข้อความอยู่ตอนหนึ่ง ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสไว้ดังนี้ :-

“ดูกรโปกฺกฐปาห (โปกฺกฐปาหเป็นชื่อของปริพพาชกรูปหนึ่ง ซึ่งได้สนทนากับพระพุทธเจ้าด้วยเรื่องการดับ

สัญญาและอื่น ๆ หลายเรื่อง) การได้อัตตามีอยู่ ๓ อย่าง คือ :-

๑. การได้อัตตาที่หยาบ (โอรุโปก อตตปฏิสลาโภ)
๒. การได้อัตตาที่เกิดจากใจ (มโนมโย อตต-
ปฏิสลาโภ)
๓. การได้อัตตาที่ไม่มีรูป (อรูโป อตตปฏิสลาโภ)

๑. ไปภูธฐบาท การได้อัตตาที่หยาบเป็นไฉน ?
อัตตาใดซึ่งมีรูป ประกอบด้วยธาตุ ๔ บริโภคกวมฝิง-
การอาหาร (กวมฝิงการอาหาร หมายถึงอาหารทุกชนิดที่คน
กินได้ ตามศัพท์แปลว่า อาหารที่ทำเป็นคำ ๆ สำหรับใส่
ปาก) การได้อัตตาเช่นนี้ เรียกว่าการได้อัตตาที่หยาบ

๒. การได้อัตตาที่สำเร็จด้วยใจเป็นไฉน ? อัตตาใด
ซึ่งมีรูปสำเร็จด้วยใจ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มี
อินทรีย์บริบูรณ์ การได้อัตตาเช่นนี้ เรียกว่าการได้อัตตา
ที่สำเร็จด้วยใจ

๓. การได้อัตตาที่ไม่มีรูปเป็นไฉน? อัตตาใดไม่มีรูป
เป็นอัตตาที่สำเร็จด้วยสัญญา การได้อัตตาเช่นนี้ เรียกว่า
การได้อัตตาที่ไม่มีรูป

สำหรับท่านที่รู้ภาษาบาลี ได้โปรดพิจารณาคำแปล
เทียบกับคำบาลีด้วย ดังต่อไปนี้

กตโม มโนมโย อตตปฏิลลาโภ ? รูปี มโนมโย
สพพงคปจจงคิ อหิณินฺทริโย อยํ มโนมโย
อตตปฏิลลาโภ

โปกฺกฐปาทสูตร – ที.สี. ๙/๔๒๘/๑๘๙-๑๙๐ มจร.

เพื่อที่จะให้ท่านผู้อ่านได้เข้าใจสภาพแห่งชีวิตของ
โอปปาติกะตามหลักวิชาแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น ข้าพเจ้าจึงขอนำ
ข้อความในอภิธรรมปิฎก มาแปลให้ท่านดูอีกตอนหนึ่ง
ดังต่อไปนี้ :-

กามธาตุ

คำว่า กามธาตุ ในที่นี้หมายความว่า กามภพ
ชีวิตในกามภพ คือภพที่ยังมีความยินดีในกาม ซึ่งได้แก่
พวกอบายภูมิ มนุษย์ เทวดากามาพจร ๖ ชั้น ไม่นับถึง
พวกพรหม เพราะพวกพรหมเรียกว่าพวกรูปธาตุ และ
อรูปรธาตุ ชีวิตเหล่านี้ทั้งหมดรวมเรียกว่า กามธาตุ
ปัญหามีอยู่ว่า ชีวิตพวกกามธาตุนี้มีสภาพเป็นอย่างไร ?

ท่านจะทราบได้จากข้อความในอภิธรรม ซึ่งได้ตั้งเป็นคำถามและคำตอบดังต่อไปนี้ :-

ในกามธาตุ มีชั้น ๓ आयตนะ ธาตุ ๑๘ สัจจะ อินทรีย์ เหตุ อาหาร ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา และจิตเท่าไร ?

ในกามธาตุมีชั้น ๕ आयตนะ ๑๒ ธาตุ ๑๘ สัจจะ ๓ อินทรีย์ ๒๒ เหตุ ๙ อาหาร ๔ ผัสสะ ๗ เวทนา ๗ สัญญา ๗ เจตนา ๓ จิต ๗

ชั้น ๕ คือรูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น

อายตนะ ๑๒ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รูป เสียง กลิ่น รส โสภณัมพะ ธรรมารมณ

ธาตุ ๑๘ คือ จักขุธาตุ รูปธาตุ จักขุวิญญาณธาตุ โสตธาตุ สัทธาตุ โสตวิญญาณธาตุ ฆานธาตุ คันธธาตุ ฆานวิญญาณธาตุ ชิวหาธาตุ รสธาตุ ชิวหาวิญญาณธาตุ กายธาตุ โสภณัมพะธาตุ กายวิญญาณธาตุ มโนธาตุ ธรรมธาตุ มโนวิญญาณธาตุ

สังขะ ๓ คือ ทุกขสังข สมุทัยสังข มัคคสังข

อินทรีย์ ๒๒ คือ จักขุนทรีย์ โสตินทรีย์ ฆานินทรีย์
 ชิวหินทรีย์ กายินทรีย์ มนินทรีย์ อิตถินทรีย์ ปริสินทรีย์
 ซีวิตินทรีย์ สุขินทรีย์ ทุกอินทรีย์ โสมนัสสินทรีย์
 อุเปกขินทรีย์ สัทธินทรีย์ วิริยอินทรีย์ สตินทรีย์ สมาธิินทรีย์
 ปัญญินทรีย์ อนัญญาตัญญูสสามิตินทรีย์ อัญญินทรีย์
 อัญญาตาวิินทรีย์

เหตุ ๙ คือ กุศลเหตุ ๓ อกุศลเหตุ ๓ อัพยาगत-
 เหตุ ๓

อาหาร ๔ คือ กพพิงการอาหาร ผัสสอาหาร
 มโนสังขเจตนาอาหาร วิญญาณาหาร

ผัสสะ ๗ คือ จักขุสัมผัส โสตสัมผัส ฆานสัมผัส
 ชิวหาสัมผัส กายสัมผัส มโนธาตุสัมผัส มโนวิญญาณ
 ธาตุสัมผัส

เวทนา ๗ คือ เวทนาที่เกิดแต่จักขุสัมผัส โสต-
 สัมผัสฆานสัมผัส ชิวหาสัมผัส กายสัมผัส มโนธาตุสัมผัส
 มโนวิญญาณธาตุสัมผัส

สัญญา ๗ คือ สัญญาที่เกิดแต่จักขุสัมผัส โสต-
สัมผัส ฆานสัมผัส ชิวหาสัมผัส กายสัมผัส มโนธาตุสัมผัส
มโนวิญญาณธาตุสัมผัส

เจตนา ๗ คือ เจตนาที่เกิดแต่จักขุสัมผัส โสต-
สัมผัส ฆานสัมผัส ชิวหาสัมผัส กายสัมผัส มโนธาตุสัมผัส
มโนวิญญาณธาตุสัมผัส

จิต ๗ คือ จักขุวิญญาณ โสตวิญญาณ ฆาน-
วิญญาณ ชิวหาวิญญาณ กายวิญญาณ มโนธาตุ
มโนวิญญาณธาตุ

อุปปัตตานุปัตตติวาร อภि. วิ. ๒๕๔๔๑/๔๔๑-๔๔๒ มจร.

ข้อสังเกต จากข้อความในอภิธรรมตอนนี้ ท่านจะ
สังเกตเห็นได้ว่า ชีวิตในกามธาตุ ซึ่งรวมทั้งมนุษย์และ
พวกโอปปาติกะทั้งที่เป็นพวกอบายภูมิ และพวกสุคติภูมิ
นั้น ท่านกล่าวรวม ๆ กันไปว่า

มีขันธ์ ๕ คือ มีรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ
มีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
มีรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์

มีการเห็น การได้ยิน การรู้สึกกลิ่น การรู้สึกรส
การรู้สึกสัมผัส การนึกคิด

เป็นหญิงก็มี เป็นชายก็มี

มีสุข ทุกข์ ทั้งกายและใจ

มีสัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญาก็ได้ เป็นอริย
บุคคลก็ได้

มีกพฬิงการาหาร คือ รับประทานเหมือนกับ
มนุษย์เราเหมือนกัน

มีผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา และจิตครบถ้วน

แต่อย่างไรก็ดี ข้อความในที่นี่ จะต้องรู้จักแยก
ประเด็นให้ถูก ตีความหมายให้ถูก เพราะท่านกล่าวว่า
รวม ๆ กันไปทั้งหมด เช่น เมื่อกล่าวถึงพวกอบายภูมิ ๔
คือ นรก เปรต อสุรกาย เดรัจฉาน ก็ต้องเข้าใจว่าจะมี
อินทรีย์ เช่น สัทธาเป็นต้น บริบูรณ์ไม่ได้ เป็นอริยบุคคล
ไม่ได้ และนอกจากนี้จะต้องรู้อีกว่า พวกที่พิการ เช่น หู
หนวก ตาบอดก็มี ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมจะมีอายตนะ
ภายในไม่ครบทั้ง ๖ ดังนี้เป็นต้น แต่อย่างไรก็ดี เราก็ได้
หลักฐานว่า :-

พวกโอบปาติกะนั้นมีอะไรคล้ายคลึงกับมนุษย์หลายอย่าง เช่น มนุษย์มีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีการเห็น การได้ยิน การรู้สึกกลิ่น การรู้สึกรส การรู้สึกสัมผัส มีความรู้สึกนึกคิด มีผัสสะ มีเวทนา มีสัญญา มีเจตนา มีจิตอย่างไร

พวกโอบปาติกะที่สมบุรณ์ไม่พิการ ก็มีอย่างนั้นต่างกันก็แต่เพียงว่า ความเป็นไปของพวกโอบปาติกะนั้น เป็นเหมือนชีวิตในความฝัน

อย่าลืมว่า ทุกอย่างในโลกของโอบปาติกะเกิดมาจากการดลบันดาลของจิตใจทั้งสิ้น (มโนมยรูป) และจิตใจจะบันดาลในทางดี หรือทางชั่ว มากน้อยแค่ไหนอย่างไร ก็สุดแล้วแต่กรรมที่ได้ทำไว้ ใ้ว่าใครจะนึกให้เป็นอะไร ก็เป็นได้ทุกอย่าง

รูปธาตุ

ในรูปธาตุ มีขันธ์ อายตนะ ธาตุ สัจจะ อินทริย์ เหตุ อาหาร ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา และจิตเท่าไร ?

ในรูปธาตุ มีชั้น ๕ อายุตนะ ๖ ธาตุ ๔ สัจจะ ๓ อินทรีย์ ๑๔ เหตุ ๔ อาหาร ๓ ผัสสะ ๔ เวทนา ๔ สัญญา ๔ เจตนา ๔ จิต ๔

ชั้น ๕ คือ รูปชั้น เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น วิญญาณชั้น

อายุตนะ ๖ คือ จักขายตนะ รูปายตนะ โสตายตนะ สัททายตนะ มนายตนะ ฌมมายตนะ

ธาตุ ๔ คือ จักขุธาตุ รูปธาตุ จักขุวิญญาณธาตุ โสตรธาตุ สัทธาธาตุ โสตวิญาณธาตุ มโนธาตุ ฌมมธาตุ มโนวิญญาณธาตุ

สัจจะ ๓ คือ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ มัคคสัจ

อินทรีย์ ๑๔ คือ จักขุนทรีย์ โสตินทรีย์ มนินทรีย์ ชีวิตินทรีย์ โสมนัสสินทรีย์ อูเปกชินทรีย์ สัทชินทรีย์ วิริยอินทรีย์ สตินทรีย์ สมาชินทรีย์ ปัญญินทรีย์ อนัญญาตัญญูสสามิตินทรีย์ อัญญินทรีย์ อัญญาตา-
วินทรีย์

เหตุ ๘ คือ กุศลเหตุ ๓ คือ โลภะ โทสะ อโมหะ อกุศลเหตุ ๒ คือ โลภะ โมหะ (โทสะไม่มี)

อัพยาทเหตุ ๓ คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ อันเป็น
วิบากของกุศลธรรมทั้งหลายและที่เป็นกิริยา

อาหาร ๓ คือ ผัสสาหาร มโนสัญญาเจตนาหาร
วิญญาณาหาร

ผัสสะ ๔ คือ จักขุสัมผัส โสตสัมผัส มโนธาตุ-
สัมผัส มโนวิญญาณธาตุสัมผัส

เวทนา ๔ คือ เวทนาอันเกิดแต่ผัสสะทั้ง ๔ นั้น

สัญญา ๔ คือ สัญญาอันเกิดแต่ผัสสะทั้ง ๔ นั้น

เจตนา ๔ คือ เจตนาอันเกิดแต่ผัสสะทั้ง ๔ นั้น

จิต ๔ คือ จักขุวิญญาณ โสตวิญญาณ มโนธาตุ
มโนวิญญาณธาตุ

-อภิ. วิ. ๓๕/๙๙๓/๔๙๓ มจร.

ข้อสังเกต จากข้อความในอภิธรรมตอนนี้ท่าน
จะเห็นว่า พวกรูปพรหมนั้นมีแต่เพียงการเห็น การได้ยิน
และความนึกคิด แต่การรู้สึกกลิ่น รู้สึกรส รู้สึกสัมผัสทาง
กายไม่มี จงเทียบกับเรื่องอภิญาซึ่งมีกล่าวถึงแต่เรื่อง

ทิพยจักขุ ทิพยโสต เท่านั้น ส่วนเรื่องจมุกทิพย์ ลิ่นทิพย์
 กายทิพย์ ไม่มีกล่าวถึง รูปพรหมมีปิติเป็นอาหาร ไม่มี
 การกินอาหารเหมือนพวกเทวดากามาวจร ฉะนั้น จึง
 ไม่มีกพฬิงการอาหาร รูปพรหมไม่มีกาม ไม่มีโกรธ เพราะ
 โดยปกติท่านอยู่ได้ด้วยฌาน ฉะนั้นโทสะเหตุจึงไม่มี

อรุปรธาตุ

ในอรุปรธาตุ มีชั้น ๓ อายุตนะ ๓ ธาตุ ๓ สัจจะ อินทรีย์
 เหตุ อาหาร ผัสสะ เวทนา สัญญา เจตนา จิตเท่าไร ?

ในอรุปรธาตุ มีชั้น ๔ อายุตนะ ๒ ธาตุ ๒ สัจจะ ๓
 อินทรีย์ ๑๑ เหตุ ๓ อาหาร ๓ ผัสสะ ๑ เวทนา ๑
 สัญญา ๑ เจตนา ๑ จิต ๑

ชั้น ๔ คือ เวทนาชั้น สัญญาชั้น สังขารชั้น
 วิญญาณชั้น

อายุตนะ ๒ คือ มนายตนะ ธรรมายตนะ

ธาตุ ๒ คือ มโนวิญญาณธาตุ ธรรมธาตุ

สัจจะ ๓ คือ ทุกขสัจ สมุทัยสัจ มัคคสัจ

อินทรีย์ ๑๑ คือ มนินทรีย์ ชีวิตินทรีย์ โสมนัส-
สินทรีย์ อุปกชินทรีย์ สัทธินทรีย์ วิริยินทรีย์ สตินทรีย์
สมาธินทรีย์ ปัญญินทรีย์ อัญญินทรีย์ อัญญาตาวินทรีย์

เหตุ ๔ คือ กุศลเหตุ ๓ อกุศลเหตุ ๒ อภัยกต
เหตุ ๓ (เหมือนรูปธาตุ)

อาหาร ๓ คือ ผัสสาหาร มโนสังยุเจตนาหาร
วิญญาณาหาร

ผัสสะ ๑ คือ มโนวิญญาณาธาตุสัมผัส

เวทนา ๑ คือ เวทนาอันเกิดแต่มโนวิญญาณาธาตุ
สัมผัส

สัญญา ๑ คือ สัญญาอันเกิดแต่มโนวิญญาณาธาตุ
สัมผัส

เจตนา ๑ คือ เจตนาอันเกิดแต่มโนวิญญาณาธาตุ
สัมผัส

จิต ๑ คือ มโนวิญญาณาธาตุ

อภิ. วิ. ๓๕/๙๙๕-๖/๔๙๔-๔๙๕ มจร.

เครื่องมือ สำหรับพิสูจน์เรื่องโอบปาติกะ

สภาพของชีวิตโอบปาติกะมีอยู่อย่างไร และเกิดมาได้อย่างไร ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วโดยสังเขป พร้อมทั้งอ้างหลักฐานจากคัมภีร์ ซึ่งผู้ที่เชื่อถือคัมภีร์ ก็ย่อมจะเชื่อว่าโอบปาติกะนั้นมีจริง แต่การเชื่อแบบนั้นเป็นการเชื่อตามตำรา ส่วนผู้ที่ไม่ต้องการจะฝากความเชื่อไว้กับตำรา แต่ต้องการจะเชื่อด้วยข้อเท็จจริงนั้น เหตุผลเท่าที่อ้างมาไม่พอที่จะทำให้เชื่อถือได้และก็อาจจะเกิดปัญหาอีกว่า :-

ผู้ที่เชื่อเรื่องนี้ได้สนิทนั้น เขามีข้อพิสูจน์อย่างไร เห็นข้อเท็จจริงอะไร จึงได้ลงความเห็นว่ามีจริง ?

ฉะนั้น เพื่อที่จะคลี่คลายปัญหาข้อนี้ ข้าพเจ้าจะได้อธิบายให้ท่านเห็นว่า เรื่องนี้ทางพระพุทธศาสนาได้มีการพิสูจน์อย่างไร

ก่อนอื่นขอให้ท่านผู้อ่านได้ย้อนไปนึกถึงข้อความในอปปณนคสูตรที่ได้อ้างมาแล้วว่า :-

“ผู้ใดมีวาตะหรือความเห็นดังต่อไปนี้แล้ว เป็น
 มิจฉาทิฏฐิ กล่าวคือ เห็นว่า “สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดี
 ปฏิบัติชอบ ได้บรรลุนิพพานอันชอบ (คือบรรลุนิพพาน
 มรรค ผล และนิพพาน) กระทำให้แจ้งด้วยตนเอง ซึ่ง
 โลกนี้และโลกอื่นด้วยอภิญญา แล้วสอนให้คนอื่นรู้ด้วย
 ไม่มี (คือเห็นว่า ผู้หมดกิเลสเป็นพระอรหันต์ไม่มี หรือ
 ผู้ที่สำเร็จอภิญญาสามารถที่จะรู้เรื่องนรก-สวรรค์ และ
 สามารถที่จะมีหุทิพย์ ตาทิพย์ เห็นเจราจติดต่อกับโอป-
 ปาทิกะ และมีอิทธิปาฏิหาริย์อื่น ๆ อีก ไม่มี เพราะผิด
 วิสัยธรรมชาติ)

นตถิ โลเก สมณพราหมณา สมมคคตา สมมา-
 ปปฏิปนนา เย อิมญจ โลกํ ปรมญจ โลกํ สยํ อภิญญา
 สจฉิกตวา ปเวเทนติ

อภิญญา แปลว่า ความรู้ชั้นสูง (supernormal
 knowledge) มีอยู่ ๖ อย่างคือ :-

๑. **อิทธิวิธี** การแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ต่าง ๆ

๒. **ทิพย์โสต** หูทิพย์ ซึ่งสามารถที่จะฟังเสียงที่
 เบาหรือเสียงที่ไกลเกินกว่าหูธรรมดาได้ ฟังเสียงของ
 พวกโอปปาติกะได้

๓. เจโตปริยญาณ ญาณที่ทำให้อ่านใจผู้อื่นได้

๔. ปุพเพนิวาसानุสสติญาณ ญาณที่ทำให้ระลึกชาติได้

๕. จตุปปาทญาณ ญาณที่ทำให้เกิดตาทิพย์ ซึ่งสามารถที่จะเห็นสิ่งที่เล็ก หรือสิ่งที่อยู่ไกลสิ่งที่ปิดบังได้ ซึ่งตาธรรมตามองไม่เห็น และสามารถเห็นพวกโอปปาติกะได้ เจรจาติดต่อกันได้ และสามารถรู้เรื่องกรรม เรื่องปฏิสนธิได้เป็นอย่างดี

๖. อาสวักขยญาณ ญาณที่ทำให้อาสวะกิเลสหมดสิ้นจากสันดาน

คำว่า ภาระทำให้แจ้งด้วยตนเอง ซึ่งโลกนี้และโลกอื่นด้วยอภิปัญญานั้น หมายความว่า ผู้ที่ได้บรรลุอภิปัญญาเหล่านี้ จะรู้เรื่องโลกนี้และโลกอื่น เช่น โลกของโอปปาติกะได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการรู้แจ้งด้วยตาทิพย์ หูทิพย์ ด้วยเจโตปริยญาณและด้วยญาณอื่น ๆ อีก เครื่องมือเหล่านี้แหละ ที่ช่วยทำให้มีความรู้ในเรื่องเหล่านี้ได้อย่างแจ่มแจ้ง รู้โดยมีประสบการณ์

อนึ่ง พึงเข้าใจไว้ด้วยว่า ผู้ที่ได้อภิญาเหล่านี้ ไม่ใช่มีแต่พระพุทเจ้าเท่านั้น ในสมัยครั้งพุทธกาล ผู้ได้บรรลุอภิญาทั้ง ๖ มีจำนวนมากมาย และโดยเฉพาะอภิญาข้อที่ ๑ ถึง ๕ เป็นอภิญาชั้นโลกียะ คนธรรมดาซึ่งยังละกิเลสไม่ได้ ไม่ได้เป็นอริยบุคคล แต่ได้ฌานชั้นสูงก็สามารถบรรลุได้ ดังเช่นพวกฤๅษีหรือโยคี ซึ่งไม่ใช่สำนักบวชในพระพุทธศาสนา แต่ได้อภิญาชั้นโลกียะก็มีจำนวนไม่น้อย แม้แต่ในปัจจุบันนี้ก็ยังมีพอหาได้ในอินเดีย

ท่านผู้ใดได้อ่านหลักวิชาเหล่านี้ และเข้าใจได้เป็นอย่างดี เรื่องโอปปาติกะก็ไม่ใช่ปัญหาสำหรับท่านผู้นั้น และจากหลักที่อ้างมานี้ท่านก็จะเห็นว่า ทางพระพุทธศาสนารู้เรื่องเหล่านี้ได้อย่างไร แต่อย่างไรก็ดี สำหรับท่านที่ไม่ได้ศึกษาเรื่องเหล่านี้มาอย่างลึกซึ้ง ไม่เคยเห็นตัวอย่างบุคคลที่ได้บรรลุอภิญามาก่อน ประกอบทั้งไม่มีพื้นที่จะเข้าใจ และเชื่อเรื่องเหล่านี้ด้วย ก็จะลงความเห็นเห็นว่า หลักวิชาที่ว่านี้เป็นไปไม่ได้ คนเราจะมีความสามารถเป็นพิเศษถึงเช่นนั้นเป็นไปไม่ได้ เพราะผิดธรรมชาติ ฉะนั้น สำหรับบุคคลที่มีความเห็นเช่นนี้

จึงเป็นการยากมากที่จะทำให้เชื่อว่า เรื่องอันผิวิสัย
ธรรมดาเช่นนั้นมิได้ เว้นไว้แต่เขาจะได้เห็นบุคคลที่ทำได้จริง
ตามหลักวิชาด้วยตัวของเขาเองเท่านั้น เขาจึงจะเชื่อได้

อนึ่ง พึงเข้าใจไว้อีกอย่างหนึ่งว่า หลักวิชาเกี่ยวกับ
เรื่องอภิญาญานั้น แม้แต่จะศึกษาแต่เพียงในทางทฤษฎี
อย่างเดียวก็ต้องใช้เวลามากกว่าจะเข้าใจ ส่วนการที่จะ
ให้เห็นแจ้งด้วยตนเองจริง ๆ ต้องอาศัยการปฏิบัติ ซึ่งต้อง
ใช้เวลานานนับเป็นปี และบุคคลที่จะปฏิบัติได้นอกจาก
จะต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมอย่างดีแล้ว ยังจะต้องอาศัยพื้น
คุณธรรมและความรู้อย่างเพียงพออีกด้วย ซึ่งบุคคล
ประเภทนี้หาได้ยาก ด้วยเหตุนี้ บุคคลที่บรรลุอภิญาญา
จึงหากันไม่พบ ที่มีบ้างก็ไม่สมบูรณ์ ประกอบกับเรื่อง
เหล่านี้ได้เสื่อมมานานตามกาลเวลา ครูบาอาจารย์ที่
สามารถสอนเรื่องเหล่านี้ให้ได้ผลจริง ๆ ก็หายาก แต่
อย่างไรก็ดี เรื่องเหล่านี้กำลังจะได้รับการฟื้นฟูกันขึ้นมา
ใหม่ไม่เฉพาะแต่ในเมืองไทย แต่หมายถึงในต่างประเทศ
ก็ได้ มีนักศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้กันมาก เข้าใจว่าในไม่ช้า
เรื่องลึกลับเหล่านี้คงจะถูกเปิดเผยกันมากขึ้น คนที่เชื่อเรื่อง
เหล่านี้ก็จะมีมากขึ้นด้วย

อาเนชชบปฺตเต มโนมยํ กายํ อภินิมมินนาย จิตฺตํ
 อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ, โส อิมฺมหา กายา อณฺณํ
 กายํ อภินิมมินาติ รุปี มโนมยํ สพฺพํคฺปจฺจํคํ
 อหีนินฺทริยํ; เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส มุณฺชมหา
 อีสิกํ ปพฺพาเหยฺย.

ภิกษุ นั้น เมื่อมีจิตตั้งมั่น บริสุทธิ์ ผุดผ่อง ไม่มีกิเลส
 เครื่องยียวน ปราศจากอุปกิเลสทั้งหลาย เป็นจิตอ่อนโยน
 ควรแก่การงาน ดำรงอยู่มั่นคงไม่หวั่นไหวเช่นนั้นแล้ว
 ก็น้อมจิตไปเพื่อจะเนรมิตกายที่สำเร็จด้วยใจ เธอย่อม
 เนรมิตกายขึ้นอีกกายหนึ่งจากกายนี้ได้ ซึ่งกาย ที่เนรมิต
 ขึ้นนั้นเป็นกายที่มีรูป เป็นกายที่สำเร็จด้วยใจ มีอวัยวะ
 น้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรีย์บริบูรณ์ (คือมีอายตนะ
 ภายในครบทุกอย่าง) มหาราชะ เปรียบเหมือน บุรุษชัก
 ไม้ออกจากหล้าปล้อง ฉะนั้น

-สามัญญผลสูตร ที.สี. ๙/๒๓๖-๗/๗๗-๘ มจร.

ข้อความที่อ้างมานี้เป็นพุทธพจน์ตอนหนึ่ง ซึ่ง
 พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระเจ้าอชาตศัตรูถึงเรื่องผลแห่ง

ความเป็นสมณะ และผลแห่งการปฏิบัติตามธรรมวินัย
ของพระองค์ว่ามีผลอย่างไรบ้าง จากข้อความที่อ้างมานี้
ขอให้สังเกตเป็นพิเศษ และได้โปรดนำไปเปรียบเทียบกับ
ข้อความที่พระองค์ตรัสถึงสภาพแห่งรูปของโอปปาติกะ
การได้อัตตาที่สำเร็จด้วยใจเป็นไหน ? อัตตาใด

๑. ซึ่งมีรูปสำเร็จด้วยใจ ๒. มีอวัยวะน้อยใหญ่
ครบถ้วน ๓. มีอินทรีย์บริบูรณ์ การได้อัตตาเช่นนี้
เรียกว่า การได้อัตตาที่สำเร็จด้วยใจ

จงสังเกตว่า :-

ผู้ที่ตายไปเกิดเป็นโอปปาติกะ ภายที่เกิดนั้น
เป็นกายที่สำเร็จด้วยใจ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน
มีอินทรีย์บริบูรณ์

และผู้ที่ได้สมาธิขั้นสูง ก็สามารถจะเนรมิต
กายซึ่งมีรูปร่าง ๑. เป็นกายสำเร็จด้วยใจ ๒. มี
อวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน ๓. มีอินทรีย์บริบูรณ์
เหมือนกัน

อนึ่ง กายที่สำเร็จด้วยใจ บางทีก็เรียกว่ากายทิพย์
ซึ่งในคัมภีร์ก็ได้กล่าวไว้เหมือนกันดังนี้

อตฺถิ โข โภ อณฺโณ อตฺตา ทิพฺโพ รูปี กามาวจร
กวมิงฺการาหารภฺโก.

มีอยู่ท่านผู้เจริญ ๑. อตฺตาอีกอย่างหนึ่งซึ่งเป็นกายทิพย์มีรูป ๒. เป็นกามาพจร ๓. มีกวมิง-
การาหารเป็นภักษา.

พรหมชาลสูตร ที. สี. ๙/๘๖/๓๔ มจร.

กายทิพย์ในที่นี้ ก็หมายถึงรูปร่างกายของโอปปาติกะ
ซึ่งเป็นกายที่สำเร็จด้วยใจเหมือนกัน ยกมาเพื่อแสดงให้เห็น
เห็นว่ากายที่สำเร็จด้วยใจนั้น บางทีก็เรียกว่ากายทิพย์

วิธีติดต่อกับโอปปาติกะ

โดยปกติการติดต่อกับโอปปาติกะ ทำได้ ๓ วิธี
กล่าวคือ :-

๑. **เชิญลงถ้ำ** ซึ่งคนทั่วไปเรียกว่า ผีถ้ำยแก้ว
ซึ่งวิธีนี้ในสมัยครั้งพุทธกาลก็มี และเรียกว่า อาทาส-
ปัญหา (ที.สี. ๙/๒๖/๑๒ มจร.) ตามตัวแปลว่า ถามปัญหา
ทางกระจกหรือแก้ว คำนี้ศาสตราจารย์ริส เดวิดส์

แปลว่า mirror-questioning และอรรถกถาอธิบายว่า 'ได้แก่ การเชิญเทวดาลงในแก้วแล้วถามปัญหา (อาพาเส เทวตํ โอตาระตฺวา ปญหาปุจฺฉนํ)

-ที. อฎ. ๑/๙๑ มจร.

๒. **เข้าทรง** วิธีนี้ในสมัยครั้งพุทธกาลก็มี และเรียกว่า กุมาริปัญหา (ที.สี. ๙/๒๖/๑๒ มจร.) คำนี้ ศาสตราจารย์ริส เดวิดส์ แปลว่า obtaining oracular answers from a girl supposed to be possessed by a spirit และอรรถกถาอธิบายว่า 'ได้แก่การเชิญให้ เทวดาเข้าสิงในสรีระของกุมาริแล้วถามปัญหา (กุมาริกาย สรีเร เทวตํ โอตาระตฺวา ปญหาปุจฺฉนํ)

-ที. อฎ. ๑/๙๑ มจร.

๓. **โดยวิธีเข้าสมาธิไปติดต่อ** ซึ่งผู้ที่จะเข้าสมาธิ ไปติดต่อได้ จะต้องได้สมาธิขั้นสูง เข้าได้ลึกจนไม่รู้สีกตัว และมีแสงสว่างเกิดขึ้นภายในใจ ด้วยแสงสว่างที่เกิดขึ้น ภายในใจนี้แหละที่ทำให้เห็นรูปร่างโอปปาติกะ ทั้งสามารถ พุดจากกันได้ ถามเรื่องราวต่าง ๆ กันได้

พระพุทธเจ้าทรงมีพุทธกิจอยู่อย่างหนึ่ง ซึ่งทรงทำเป็นประจำ คือ เวลาเที่ยงคืน จะมีพวกเทวดาจากที่ต่าง ๆ

มาเฝ้าทูลถามปัญหา และพระองค์จะทรงตอบปัญหาทุกข้อที่เทวดาเหล่านั้นถาม เรื่องมงคลสูตร ซึ่งกล่าวถึงเรื่องการไม่คบคนพาล คบบัณฑิต บูชาสิ่งที่ควรบูชา เป็นมงคลอันสูงสุด เป็นต้นนั้น เป็นตัวอย่างอันหนึ่งที่แสดงถึงเรื่องเทวดาทูลถามปัญหาว่าอะไรเป็นมงคล และ พระองค์ก็ได้ทรงตอบ

เรื่องในทำนองนี้ ในคัมภีร์ได้บันทึกไว้มากมาย ซึ่ง เป็นการยากที่จะปฏิเสธว่า เรื่องอย่างนี้ไม่จริง พระพุทธเจ้าทรงติดต่อกับเทวดาทั้งหลายได้ด้วยวิธีเข้าสมาธิ ซึ่งท่านจะทราบรายละเอียดได้จากข้อความในพระสูตรดังต่อไปนี้

พระสูตรที่แสดงว่า

พระพุทธเจ้าได้ทรงเห็นเทวดาทรงเจรจา

กับเทวดาด้วยวิธีของสมาธิ

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงประทับอยู่ที่ภูเขาคินพีนราบแห่งหนึ่งชื่อว่า คยาสีสะ ใกล้หมู่บ้านคยาณ ที่นั่น พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสกับภิกษุทั้งหลายว่า

ภิกษุทั้งหลาย ก่อนที่เรายังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็น โพรตีสัตว์อยู่ ครั้งนั้นเรากำหนดเห็นแสงสว่างได้ แต่ครั้งแรกยังไม่เห็นรูปทั้งหลาย เราจึงได้เกิดความคิดว่า ถ้าหากเราจะพึงกำหนดเห็นแสงสว่างได้ด้วย และเห็นรูปทั้งหลายได้ด้วย ญาณทัสสนะของเราอันนี้ก็จะพึงบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นอีก

ฉะนั้น ในเวลาต่อมา เราจึงไม่ประมาท พยายามปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น ครั้นแล้วเราก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้ด้วย และเห็นรูปทั้งหลายได้ด้วย แต่จะอยู่ในสมาธิเจรจา ไต่ถามกับเทวดาทั้งหลายยังไม่ได้ (กล่าวคือ พอจะถามอะไรกับเทวดา สมาธิก็ถอยออกมา แสงสว่างก็หายไป รูปของเทวดาก็หายไป) เราจึงได้เกิดความคิดว่า ถ้าหากเราจะพึงกำหนดเห็นแสงสว่างได้ด้วย เห็นรูปเทวดาทั้งหลายได้ด้วย และอยู่ในสมาธิเจรจา ไต่ถามกับเทวดาทั้งหลายได้ด้วย ญาณทัสสนะอันนี้ของเราก็ก็น่าจะพึงบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นอีก

ฉะนั้น ในเวลาต่อมา เราจึงไม่ประมาท พยายามปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ครั้นแล้วเราก็กำหนดเห็นแสง

สว่างได้ด้วย เห็นรูปทั้งหลายได้ด้วย และอยู่ในสมาธิ
เจรจาใต้ถามกับเทวดาทั้งหลายได้ด้วย แต่เราไม่รู้ว่
เทวดาองค์นั้นองค์นี้มาจากเทพนิกายไหน เราจึงได้เกิด
ความคิดว่า ถ้าหากเราจะพึงรู้ว่ เทวดาองค์นั้นองค์นี้มา
จากเทพนิกายนั้นเทพนิกายนี้ ญาณทัสสนะของเราอันนี้
ก็จะพึงบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นอีก

ฉะนั้น ในเวลาต่อมา เราจึงไม่ประมาท พยายาม
ปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้นอีก ครั้นแล้วเราก็รู้จักเทวดาทั้งหลายว่
เทวดาองค์นั้นองค์นี้มาจากเทพนิกายนั้นเทพนิกายนี้ แต่
ยังไม่รู้ว่ เทวดาองค์นั้นองค์นี้จุติจากที่นั้นหรือที่นี้ แล้วจะ
ไปเกิดในที่ไหน และด้วยวิบากของกรรมอะไร

ครั้นแล้วต่อมา เราก็รู้ว่ เทวดาองค์นั้นองค์นี้จุติ
จากที่นั้นที่นี้ แล้วไปเกิดในที่นั้นที่นี้ ด้วยวิบากของกรรม
อย่างนั้นอย่างนี้ แต่ไม่รู้ว่ เทวดาแต่ละองค์มีอาหาร
อย่างไรเสวยสุขและทุกข์อย่างไร

ครั้นแล้วต่อมา เราก็รู้ว่ เทวดาองค์นั้นองค์นี้ มี
อาหารอย่างนั้นอย่างนี้ เสวยสุขและทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้
แต่ไม่รู้ว่ เทวดาแต่ละองค์โดยปกติมีอายุยืนนานเท่าไร

ครั้นแล้วต่อมา เราก็รู้ว่าเทวดาองค์นั้นองค์นี้ มีอายุยืนนานเท่านั้นเท่านี้ แต่ไม่รู้ว่าเราได้เคยอยู่ร่วมกับเทวดาเหล่านั้นในครั้งก่อนหรือไม่ เราจึงได้เกิดความคิดว่า ถ้าหากเราจะพึงรู้ด้วยว่าเราได้เคยอยู่ร่วมกับเทวดาเหล่านี้ในครั้งก่อนด้วยหรือไม่ ญาณทัสสนะของเราอันนี้ก็จงพึงบริสุทธิ์ยิ่งขึ้นอีก

ฉะนั้น ในเวลาต่อมา เราจึงไม่ประมาท พยายามปฏิบัติให้ดียิ่งขึ้น

๑. ครั้นแล้วเราก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้
๒. เห็นรูปทั้งหลายได้
๓. อยู่ในสมาธิเจรจาไต่ถามกับเทวดาทั้งหลายได้
๔. รู้ว่า เทวดาองค์นั้นองค์นี้มาจากเทพนิกายนั้น เทพนิกายนี้
๕. รู้ว่า เทวดาองค์นั้นองค์นี้จุติจากที่นั่นที่นี้แล้วไปเกิดในที่นั่นที่นี้ ด้วยวิบากของกรรมอย่างนั้น อย่างนี้
๖. รู้ว่า เทวดาองค์นั้นองค์นี้มีอาหารอย่างนั้น อย่างนี้ เสวยสุขและทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้

๗. รู้ว่า เทวดาองค์นั้นองค์นี้ มีอายุยืนนาน ทำนั้นเท่านี้
๘. และรู้ว่า เราได้อยู่ร่วมกับเทวดาเหล่านี้ในครั้งก่อนด้วยหรือไม่

ภิกษุทั้งหลาย อธิเทวญาณทัสสนะ ซึ่งมีปริวัฏ ๘ ของเรา ถ้ายังไม่บริสุทธิ์ดีเพียงใด เราก็ไม่ปฎิญาณูณาว่า เราได้บรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลกนี้ ในเทวโลก ในมารโลก ในพรหมโลก ในหมู่ประชาซึ่งมีทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย แต่เพราะเหตุที่ อธิเทวญาณทัสสนะ ซึ่งมีปริวัฏ ๘ ของเราบริสุทธิ์ดีแล้ว ฉะนั้น เราจึงได้ปฎิญาณูณาว่าเราได้บรรลุแล้วซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณในโลกนี้ ในเทวโลก ในมารโลก ในพรหมโลก ในหมู่ประชาซึ่งมีทั้งสมณพราหมณ์ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย และญาณทัสสนะได้บังเกิดแก่เรา ด้วยว่า ใจของเราได้หลุดพ้นแล้วโดยเด็ดขาด ชาตินี้เป็นชาติสุดท้าย แต่นี้ต่อไป การเกิดใหม่ไม่มีอีก

คยาสี่สูตร - อง, นวก. ๒๓/๖๔/๒๕๐-๒๕ มจร.

คำว่า **ญาณทัสสนะ** ศาสตราจารย์ริส เดวิดส์ แปลว่า การรู้การเห็น knowing and seeing ส่วนมิติใน

อรรถกถาท่านอธิบายว่า ญาณทัสสนะ ก็คือ ทิพยจักขุ นักบาลีโปรดสังเกตคำอธิบายที่ข้าพเจ้าได้คัดลอกเอามา จากที่หลายแห่งด้วยกันดังต่อไปนี้

ญาณทสสนปฎิลาภายาติ ทิพพจกขุสงขาทสส
ญาณทสสนสส ปฎิลาภาย.

-อง, อญ. ๓/๑๑๒ มจร., บาลี อง, ฉกุก ๒๒/๒๗/๓๑๑.

ญาณทสสนปฎิลาภายาติ ทิพพจกขุปรหมฌาณ-
ทสสนสส ปฎิลาภาย.

-อง, อญ. ๒/๔๑/๓๔๒ มจร., บาลี อง, จตุกุก ๒๑/๔๑/๕๐ มจร.

ญาณทสสนนติ ทิพพจกขุญุตญาณสงขาทํ ทสสนํ.

-อง, อญ. ๓/๒๗๐ มจร., บาลี อง, อญฐก. ๒๓/๖๔/๒๕๐ มจร.

สมปภาสํ จิตตํ ภาเวตตีติ ทิพพจกขุญาณตถาย
สโหภาสํ จิตตํ พुरुเหติ วชฺเชตตี

-อง, อญ. ๓/๑๑๒ มจร., บาลี อง, ฉกุก ๒๒/๒๔/๓๑๑ มจร.

คำว่า **อริเทวญาณทัสสนะ** แยกออกเป็น ๒ คำ
คือ **อริเทว** คำหนึ่ง กับ **ญาณทัสสนะ** อีกคำหนึ่ง

อติเทวะ มีความหมายเท่ากับ อติเทวะ เทพที่ยิ่งใหญ่ เทพชั้นสูง หรือจะแปลว่า เหนือเทพ ก็ได้ ซึ่งคำแปลนี้ ศาสตราจารย์ริส เดวิดส์ได้ให้ไว้ดังนี้ a superior or supreme god; above the gods ฉะนั้น คำว่า อติเทวะญาณทัสสนะ จึงแปลว่า การรู้การเห็นเทพชั้นสูง หรืออีกนัยหนึ่งแปลว่า ญาณทัสสนะ คือ ทิพยจักขุที่อยู่เหนือเทพทั้งหลาย นี่เป็นการแปลตามมติของ ศาสตราจารย์ริส เดวิดส์ ส่วนในอรรถกถาในตอนนี้นั้นท่านไม่ได้อธิบายไว้ แต่อย่างไรก็ดี ถ้าพิจารณาคูตามเนื้อเรื่องแล้ว คำว่า อติเทวะญาณทัสสนะ ควรจะแปลว่า การรู้การเห็นในเรื่องเกี่ยวกับเทวดาทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า เรื่องราวของเทวดาทั้งหลายทุกชั้นทุกประเภท พระพุทธองค์ทรงรู้ทรงเห็นหมดทุกอย่าง

อนึ่ง โปรดสังเกตข้อความตอนท้ายที่ว่า “ภิกษุทั้งหลาย อติเทวะญาณทัสสนะ ซึ่งมีปรีวิฏฐ ๘ ของเรานี้ ถ้ายังไม่บริสุทธ์ดีเพียงไร เราก็กไม่ปฏิญญาญาณว่า เราได้บรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ แต่เพราะ

เหตุที่อธิเทวญาณทัสสนะ ซึ่งมีปรีวัฏ ๘ ของเรานี้
บริสุทธิ์ดีแล้ว ฉะนั้น เราจึงได้ปฏิญาณว่า เราได้
บรรลุแล้วซึ่งอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ”

จากข้อความในตอนนี้อย่างหมายความว่า พระพุทธองค์
ได้ทรงยืนยันว่า การรู้การเห็นในเรื่องเทวดาทิ้งหลายของ
พระองค์นั้น ได้เป็นไปจนถึงที่สุดแล้ว และทั้งทรงมีความ
รอบรู้ในเรื่องเทวดาดีกว่าพวกเทวดาเสียอีก และโปรด
สังเกตอีกว่า การรู้การเห็นในเรื่องเทวดา เป็นส่วน
ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของพระโพธิญาณ กล่าวคือ
ถ้าพระองค์ไม่ทรงรู้ทรงเห็นเทวดาด้วยพระองค์เองแล้ว
พระโพธิญาณก็ไม่สมบูรณ์ โปรดนึกถึงคำที่ว่า “ถ้าอธิ-
เทวญาณทัสสนะ ไม่บริสุทธิ์ดี พระองค์ก็ไม่ทรงปฏิญาณ
ว่า พระองค์ได้บรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ”

คำว่า มีปรีวัฏ ๘ หมายความว่า การรู้การเห็น
ในเรื่องเทวดาได้ดำเนินไปเป็นขั้น ๆ ซึ่งทั้งหมดมีอยู่
๘ ขั้น กล่าวคือ เมื่อฝึกสมาธิจนจิตเป็นสมาธิดีแล้ว ครั้ง
แรก ก็กำหนดเห็นแสงสว่างก่อน แต่ในขั้นแรกหรือในรอบ
แรกนี้ยังไม่เห็นรูปทั้งหลาย ต่อเมื่อเจริญสมาธิให้สูงขึ้น

ไปอีกชั้นหนึ่ง จึงเห็นรูปทั้งหลาย แต่ถึงกระนั้นในรอบสอง นี้ ก็ยังเจรจาไต่ถามกับเทวดาทั้งหลายยังไม่ได้ ต่อเมื่อเจริญสมาธิให้สูงขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง จึงเจรจาไต่ถามกับเทวดาทั้งหลายได้ ดังนี้เป็นต้น คำว่า **ปรีวัฏ** แปลว่า รอบซึ่งริส เดวิดส์ได้แปลไว้ว่า round, circle, succesion.

อนึ่ง จึงจำไว้ให้แม่นยำด้วยว่า การเห็นเทวดา จะพึงมีได้ ก็ต่อเมื่อจิตเป็นสมาธิสูงถึงขั้นมีแสงสว่างเกิดขึ้น และแสงสว่างที่เกิดขึ้นจะต้องสว่างมาก และโปร่งใสไม่มีสีอีกด้วย ถ้าเป็นแสงมัว ๆ หรือเป็นแสงที่มีสี จะไม่อาจเห็นเทวดาได้ โดยปกติผู้ที่ฝึกสมาธิได้แสงสว่าง จะต้องฝึกมาจากการกำหนดแสงสว่างภายนอกก่อน เช่น พังแสงสว่างที่เกิดจากไฟธรรมดา หรือไฟฟ้า หรือพระอาทิตย์ พระจันทร์ก็ได้ วิธีนี้เรียกว่า เจริญอาโลกสิณ แต่อย่างไรก็ดี คนที่ฝึกสมาธิโดยวิธีอื่น เช่น กำหนดลม หายใจถ้าจิตเป็นสมาธิสูงถึงขั้นจตุตถฌานแล้ว แสงที่โปร่งใสเช่นนั้น ก็เกิดได้เหมือนกัน

อนึ่ง พึงสังเกตไว้อีกอย่างหนึ่งว่า พระพุทธรูปเจ้าได้ทรงบรรลุนิพพานก่อนแต่ยังไม่ได้ตรัสรู้ ในขณะที่นั้นยัง

ทรงละกิเลสไม่ได้ เพียงแต่กิเลสสงบลงด้วยอำนาจของสมาธิ ทิพยจักขุเป็นคุณธรรมชั้นโลกียะ ไม่ใช่ชั้นโลกุตตระ ซึ่งหมายความว่า คนธรรมดาที่อาจบรรลุได้ ไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นอริยบุคคลจึงจะบรรลุได้ แต่อย่างไรก็ดี ทิพยจักขุญาณนี้ก็ถือเป็นพื้นฐานอันสำคัญ ที่ช่วยให้พระพุทธองค์ได้ทรงบรรลุอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ ซึ่งถ้าขาดญาณอันนี้เสียแล้ว พระองค์ก็ไม่อาจเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้

จากเรื่องนี้อ้างมานี้หวังว่า บางคนที่ชอบพูดว่า ผีสาธเทวดาไม่มี พระพุทธเจ้าไม่ตรัสถึงเรื่องเหล่านี้ เรื่องเหล่านี้ไม่มีในพระพุทธศาสนา อะไรทำนองนี้นั้น เมื่อได้รู้เรื่องนี้แล้ว ก็คงจะสังวรไม่กล้าพูดออกม่าง่าย ๆ เช่นนี้อีกต่อไป

อนึ่ง เพื่อที่จะให้ท่านผู้อ่านและผู้ชมนิทรรศการทางจิตได้เข้าใจลึกซึ้งถึงหลักวิชาในเรื่องนี้ ข้าพเจ้าจะขอ นำพระสูตรมาแปลให้ท่านได้ศึกษาอีกดังต่อไปนี้ :-

สมาธิภาวนาที่ทำให้เกิดทิพยจักขุ

ภิกษุทั้งหลาย สมาธิภาวนานี้มีอยู่ ๔ อย่างคือ :-

๑. สมาธิภาวนา ที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความอยู่สุขสบาย ในชีวิตประจำวัน (ทิฏฐธมมสุขวิหาราย) ก็มี

๒. สมาธิภาวนา ที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อการได้ญาณทัสสนะ (ญาณทสุสนปฏิลาภาย) ก็มี

๓. สมาธิภาวนา ที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อสติสัมปชัญญะ ก็มี

๔. สมาธิภาวนา ที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ก็มี

ภิกษุทั้งหลาย ก็สมาธิภาวนาอย่างไรที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความอยู่สุขสบาย ในชีวิตประจำวัน ?

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เมื่อใจได้สงบจากกาม สงัดจากอกุศลธรรมทั้งหลายแล้ว ย่อมเข้าถึง

ปฐมฌาน ซึ่งมีวิตกวิจารณ์ มีปีติและสุขอันเกิดแต่วิเวก (คือความสงบจากกามและจากอกุศลธรรมทั้งหลาย)

และเมื่อวิตกวิจารณ์สงบ เธอก็ย่อมเข้าถึงทุติยฌาน ซึ่งทำใจให้ผ่องใส และทำใจให้เป็นหนึ่งเกิดขึ้น ในทุติยฌานนี้ ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์ แต่มีปีติและสุขอันเกิดจากสมาธิ (คือความที่ใจเป็นหนึ่ง ไม่มีวิตกไม่มีวิจารณ์)

และเมื่อปีติจางหายไป เธอเพ่งดูแต่อารมณ์อยู่เฉย ๆ พร้อมทั้งมีสติสัมปชัญญะ และเสวยสุขโดยทางนามกาย เธอก็ย่อมเข้าถึงตติยฌาน ซึ่งเป็นฌานที่พระอริยเจ้าทั้งหลายกล่าวว่า “ผู้มีสติเพ่งดูอารมณ์เฉย ๆ (คือโดยไม่นึกคิดอะไร ซึ่งเป็นการเพ่งในสมาธิ) และมีสติรู้สึกตัวอยู่ทุกขณะย่อมเป็นสุข”

และเมื่อละสุขละทุกข์ทางกายได้ โสมนัสและโทมนัสก็ดับไปก่อนแล้ว (โสมนัสดับในขั้นปฐมฌาน โสมนัสดับในขั้นตติยฌาน) เธอก็ย่อมเข้าถึงจตุตถฌาน ซึ่งในฌานนี้ไม่มีสุขไม่มีทุกข์ แต่มีสติปรากฏเด่นชัดมาก เพราะใจเป็นอุเบกขา

ภิกษุทั้งหลาย สมาธิภาวนาอย่างนี้ที่บุคคลเจริญ

ทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความอยู่สุขสบายในชีวิตประจำวัน

ภิกษุทั้งหลาย ก็สมาธิภาวนาอย่างไรหนที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อการได้ญาณทัสสนะ ?

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมกำหนดแสงสว่างไว้ในใจ (อาโลกสยณัม มนสิกาโรติ) และอธิษฐานให้สว่างเหมือนกลางวัน (ทิวาสยณัม อธิฐฺฐจาติ) เธอพยายามทำอยู่อย่างนั้น ทั้งกลางวันและกลางคืน กลางวันทำได้อย่างไร กลางคืนก็ทำได้อย่างนั้น หรือกลางคืนทำได้อย่างไร กลางวันก็ทำได้อย่างนั้น เธอมีใจสงบไม่มีนิวรณ์หุ้มห่อ ทำใจอันประกอบด้วยแสงสว่างให้เกิดขึ้น (สมปภาสํ จิตตํ ภาเวติ) ภิกษุทั้งหลาย สมาธิภาวนาอย่างนี้ ที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อการได้ญาณทัสสนะ

ภิกษุทั้งหลาย ก็สมาธิภาวนาอย่างไรหนที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อสติสัมปชัญญะ ?

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ เมื่อเวทนาเกิดขึ้นก็รู้แจ้ง เวทนาตั้งอยู่ก็รู้แจ้ง เวทนาดับไปก็รู้แจ้ง

สัญญาเกิดขึ้นก็รู้แจ้ง สัญญาตั้งอยู่ก็รู้แจ้ง สัญญาดับไปก็รู้แจ้ง วิตกเกิดขึ้นก็รู้แจ้ง วิตกตั้งอยู่ก็รู้แจ้ง วิตกดับไปก็รู้แจ้ง ภิกษุทั้งหลาย สมาธิภาวนาอย่างนี้ที่บุคคลเมื่อเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อสติสัมปชัญญะ

ภิกษุทั้งหลาย ก็สมาธิภาวนาอย่างไรหนที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย ?

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณา ดูเนื่อง ๆ ซึ่งความเกิดและความดับในอุปาทานชั้น ๕ ว่า รูปเป็นอย่างนี้ ความเกิดของรูปเป็นอย่างนี้ เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอย่างนี้ ความเกิดของเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอย่างนี้ ความดับของเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นอย่างนี้ ภิกษุทั้งหลาย สมาธิภาวนาอย่างนี้ที่บุคคลเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อความสิ้นไปแห่งอาสวะทั้งหลาย

หลักวิชาในเรื่องทิพยจักขุ

อนึ่ง เพื่อที่จะให้ท่านผู้อ่านได้เห็นหลักฐานจาก คัมภีร์พระไตรปิฎกอย่างชัดเจน และเพื่อให้ผู้ที่รู้ภาษาบาลีได้พิจารณาได้ละเอียด ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงได้คัด คำบาลีจากพระไตรปิฎก เฉพาะตอนที่เกี่ยวกับเรื่อง ทิพยจักขุมาให้ท่านได้เห็น ดังต่อไปนี้ :-

กตมา จ ภิกขเว สมာธิภาวนา ภาวิตา พหุสลักตา
 ฌาณทสฺสนปฏฺฐิตาภาย สํวตฺตติ ? อิท ภิกขเว ภิกขุ
 อาโลกสณฺณํ มนสิโกโรติ, ทิวาสณฺณํ อธิฐฺจาติ ยถา
 ทิวา ตถา รตฺตี ยถา รตฺตี ตถา ทิวา, อิติ วิวิตฺเตน
 เจตฺสา อปรีโยนฺทุเรน สปปภาสํ จิตฺตํ ภาเวติ. อยํ
 ภิกขเว สมาธิภาวนา ภาวิตา พหุสลักตา ฌาณทสฺสน-
 ปฏฺฐิตาภาย สํวตฺตติ.

-อง, จตฺกก. ๒๑/๔๑/๕๐ มจร.

คำแปลสำหรับบาลีตอนนี้ได้ให้ไว้แล้ว ดูหน้า ๕๒
 ตั้งแต่บรรทัดที่ ๑๘ ถึงหน้า ๕๓ บรรทัดที่ ๑๔

คำว่า **ฌาณทสฺสนะ** ซึ่งหมายถึง **ทิพยจักขุ**

นั้น ในคัมภีร์บางแห่งเรียกว่า จุตูปปาตญาณ ซึ่งจะเห็นได้จากหลักฐานในคัมภีร์ดังต่อไปนี้ :

โส เอว สมานิตเต จิตเต ปริสุทฺเธ ปรีโยทาเต อนนฺคณ วิกตูปกุกิเสเส มุทฺฏุเต กมฺมนิเย จิตเต อาเนนฺชปฺปตฺเต, สตตานิ จุตูปปาตญาณาย จิตตํ อภินิหฺรติ อภินินฺนาเมติ. โส ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสฺเสน สตเต ปสฺสตี จวฺมานเ อฺปฺปชฺชมาเน หีเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สฺคเต ทฺคคเต ยถากมฺมุปฺเค สตเต ปชานาตี “อิมเวต โภณฺโต สตตา กายทฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา วจฺีทฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา มโนทฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา อรียานํ อฺปฺวาทกา มิจฺฉาทิฏฺฐิจกา มิจฺฉาทิฏฺฐิจกมฺม-สมมาทานา, เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา อปายํ ทฺคคตี วินิปาตํ นิริยํ อฺปฺปนฺนา. อิมเ วา ปน โภณฺโต สตตา กายสฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา วจฺีสฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา มโนสฺจจฺริเตน สมฺนฺนาคตา อรียานํ อฺนฺุปฺวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิจกา สมฺมาทิฏฺฐิจกมฺมสมมาทานา. เต กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา สฺคตี สคฺคํ โลกํ อฺปฺปนฺนา”ติ อิติ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสุทฺเธน อติก-

กนตมานุสเกน สตเต ปสฺสติ จวมาเน อุปฺปชฺชมาเน
ทีเเน ปณฺีเต สุวณฺเณ ทฺพพณฺเณ สฺคเต ทฺคฺคเต
ยถากมฺมุปกฺเค สตเต ปชานาติ.

เสยฺยถาปี มหาราช มชฺเฌ สิงฆาภูเก ปาสาโท,
ตตร จกฺขุมา ปุริโส จิโต ปสฺเสยฺย มนุสฺเส เคหิ
ปวิสนฺเตปี นิกฺขมนฺเตปี รติยาย วิถิ สลฺยจฺรณฺเตปี
มชฺเฌ สิงฆาภูเก นิสินฺเนปี ตสฺส เอวมสฺส “เอเต
มนุสฺสา เคหิ ปวิสนฺติ, เอเต นิกฺขมนฺติ, เอเต รติยาย
วิถิ สลฺยจฺรณฺติ, เอเต มชฺเฌ สิงฆาภูเก นิสินฺนา”ติ.

-สามัญญผลสูตร ที.สี. ๙/๒๔๖-๗/๘๒-๓ มจร.

ภิกษุ นั้นเมื่อมีจิตเป็นสมาธิ บริสุทธิ์ผ่องแผ้ว ไม่มี
กิเลส ปราศจากอุปกิเลส อ่อนโยน ควรแก่การงาน ตั้งมั่น
ไม่หวั่นไหวอย่างนี้แล้ว ก็โน้มน้อมจิตไปเพื่อบริสุทธิ์และ
อุบัติของสัตว์ทั้งหลาย เธอย่อมเห็นหมู่สัตว์ที่กำลังจุติ
กำลังอุบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม
ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์ ล่วงจักขุของ
มนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตามกรรมว่า สัตว์
เหล่านี้ประกอบด้วยกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต

ตีเตียนพระอริยเจ้า เป็นมิจฉาทิฏฐิ ยึดถือการกระทำ
 ด้วยอำนาจมิจฉาทิฏฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก
 เขาย่อมเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ส่วนสัตว์เหล่านี้
 ประกอบด้วยกายสุจริต วจีสุจริต มโนสุจริต ไม่ตีเตียน
 พระอริยเจ้า เป็นสัมมาทิฏฐิ ยึดถือการกระทำด้วย
 อำนาจสัมมาทิฏฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก เขา
 ย่อมเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ดังนี้ เราย่อมเห็นหมู่สัตว์ที่
 กำลังจุติ กำลังอุปบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี มี
 ผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์
 ล่วงจักขุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งหมู่สัตว์ผู้เป็นไปตาม
 กรรม ด้วยประการฉะนี้ เปรียบเหมือนปราสาทตั้งอยู่
 ณ ทาง ๓ แพร่ง ท่ามกลางพระนคร บุรุษผู้มีจักขุยื่นอยู่
 บนปราสาทนั้น จะพึงเห็นหมู่ชนกำลังเข้าไปสู่เรือนบ้าง
 กำลังออกจากเรือนบ้าง กำลังสัญจรเป็นแถวอยู่ในถนน
 บ้าง นั่งอยู่ที่ทาง ๓ แพร่ง ท่ามกลางพระนครบ้าง เขาจะ
 พังรู้ว่า คนเหล่านี้เข้าไปสู่เรือน เหล่านี้ออกจากเรือน
 เหล่านี้สัญจรเป็นแถวอยู่ในถนน เหล่านี้นั่งอยู่ที่ทาง ๓
 แพร่งท่ามกลางพระนคร ฉะนั้น

จากข้อความในพระสูตรนี้ โปรดสังเกตว่า ผู้ที่ได้ทิพยจักขุนั้น สามารถที่จะรู้ว่าคนที่ตายไปแล้วจะไปเกิดในที่ไหน จะไปเกิดเป็นอะไร ด้วยวิบากกรรมอะไร มองเห็นได้เหมือนกับคนที่ยืนอยู่บนปราสาท มองเห็นคนที่สัญจรไปตามถนน หรือมองเห็นคนที่เข้าออกจากบ้านหนึ่งไปอีกบ้านหนึ่ง ญาณที่รู้อย่างนี้เรียก จตุปปาตญาณ ซึ่งแปลว่า ญาณที่รู้การจุดและปฏิสนธิของสัตว์ทั้งหลาย และญาณอันนี้จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมี ตาทิพย์มองเห็นโอปปาติกะทั้งหลาย และจะต้องมีความรู้ในเรื่องกฎของกรรม กฎของสังสารวัฏเป็นอย่างดีด้วย โปรดนึกถึงพุทธประวัติ พระพุทธเจ้าได้ทรงบรรลุจตุปปาตญาณ หลังจากได้ทรงบรรลุอุปเพนิวาसानุสสติญาณแล้ว

อนึ่ง พึงสังเกตด้วยว่า ผู้ที่จะน้อมใจไปเพื่อให้เกิดทิพยจักขุนั้น จะต้องมีความสมาธิถึงขั้นจตุตถฌาน คำว่า มุทุภูเต กมฺมนิเย ซึ่งแปลว่า เป็นจิตอ่อนโยนควรแก่การงาน หมายความว่า เป็นจิตไม่ดื้อ คือสามารถบังคับได้ จะให้เป็นอย่างไรก็เป็นได้ เช่นจะให้แฉ่วแฉ

อย่างไรก็ตาม ก็ทำได้ จะน้อมใจไปทางไหนก็ไปได้ทั้งสิ้น ซึ่งผู้ที่
จะฝึกจิตให้เป็นเช่นนี้ได้จริง ๆ จะต้องได้ฌานทั้ง ๔ และ
ต้องมีวีสีทั้ง ๕ ด้วย เช่นสามารถเข้าออกได้รวดเร็วดังนี้
เป็นต้น

ในพระสูตรนี้ แม้ว่าจะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องแสงสว่าง
ก็ขอดีโปรดเข้าใจไว้ด้วยว่า โดยธรรมดาผู้ที่มีสมาธิสูง
ถึงขั้นจตุตถฌาน ย่อมมีแสงสว่างเกิดขึ้น ไม่ว่าจะฝึกมา
ทางไหน เป็นแต่ถ้าฝึกมาโดยวิธีทางอาโลกกสิณแล้ว
แสงสว่างเกิดง่ายกว่าวิธีอื่นเท่านั้น

พระสูตรที่แสดงว่า

บางคนฝึกสมาธิไม่สำเร็จ ไม่อาจเห็น

โอปปาทิกะ หรือบางที่เห็นแต่ไม่อาจ

ติดต่อดี เป็นเพราะอะไร ?

เมื่อคราวที่พระอนุรุทธได้ทำความเพียรอยู่ที่ป่า
ปาจิณวังสทายวัน พร้อมด้วยภิกษุอีก ๒ รูป คือ พระ
นันทิยะกับพระกิมพิละ สมัยนั้นพระอนุรุทธยังไม่ได้

สำเร็จทิพยจักขุ กำลังพยายามปฏิบัติอยู่ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้เสด็จไปหา และพระอนุรุทธได้ทูลพระพุทธรองค์ว่า ท่านทั้ง ๓ องค์ไม่ประมาทพยายามปฏิบัติอย่างดี ประคองจิตให้อยู่ในกัมมัฏฐานเสมอ ซึ่งเดี๋ยวนี้ท่านกำหนดเห็นแสงสว่างได้แล้ว และเห็นรูปทั้งหลายได้ด้วย แต่แสงสว่างนั้นอยู่ได้ไม่นาน ปรากฏอยู่เพียงชั่วขณะแล้วก็อันตรธานหายไป เมื่อแสงสว่างหายไป การเห็นรูปก็หายไปด้วย ท่านไม่ทราบว่าเป็นเพราะเหตุไร แสงสว่างจึงปรากฏอยู่ได้ไม่นาน และเพราะเหตุใดเมื่อแสงสว่างหายไป การเห็นรูปก็หายไปด้วย

พระพุทธรองค์ได้ตรัสกับพระภิกษุทั้ง ๓ รูปนั้นว่า เธอทั้งหลายควรจะทำความเข้าใจให้แจ่มแจ้งเกี่ยวกับเรื่องนี้ ครั้นแล้วพระองค์ก็ได้ตรัสเล่าเรื่องการปฏิบัติของพระองค์ให้ภิกษุทั้ง ๓ ฟังดังต่อไปนี้ :-

อนุรุทธ แม้เราเองเมื่อก่อนที่ยังไม่ได้ตรัสรู้ ยังเป็นโฬิสัตว์อยู่ เราก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้ และเห็นรูปทั้งหลายได้ แต่แสงสว่างและการเห็นรูปนั้นอยู่ได้ไม่นานก็อันตรธานหายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างนั้นอันตรธานหายไป

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า เพราะวิจิตรจินดาความสงสัยเกิด สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อนแสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้อย่างนี้ เราจึงได้ พยายามกระทำโดยวิธีที่จะมีให้วิจิตรจินดาเกิด

อนุรุทธ์ บางที่ทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างที่กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลายก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูปก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะไม่มีมนสิการ คือไม่ได้ใส่ใจกำหนดสมาธิให้ดี (อมนสิกาโร) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้อย่างนี้ เราจึงได้พยายามกระทำให้มนสิการมีอยู่เสมอ

อนุรุทธ์ บางที่ทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลายก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูปก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้งแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะมีถิ่น-
 มิถะเกิด (คือมีความท้อแท้ มีความว่องเหงาหวนอน)
 สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่าง
 ก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้อย่างนี้ เราจึงได้พยายาม
 จะทำโดยวิธีที่จะมิให้ถิ่นมิถะเกิด

อนรุทธ บางทีหึ่งที่เราไม่ประมาท มีความเพียร
 พยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปหึ่งหลาย
 ก็เห็นได้ แต่ครั้งแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูป
 ก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอเป็นเหตุเป็น
 ปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้งแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะมีความ
 สะดุ้งกลัวเกิดขึ้น (ฉมฤตตต) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน
 เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย
 อนรุทธ เปรียบเหมือนคนเดินทางไกล ถ้ามีคนที่จะมาเขา
 ปรากฎตัวออกมาหึ่ง ๒ ข้างทาง เขาจะพึงสะดุ้งกลัว
 ฉันใดอนรุทธ บางครั้งความสะดุ้งกลัวในลักษณะเช่นนี้
 ได้เกิดขึ้นแก่เรา เพราะมีความสะดุ้งกลัวเกิดขึ้นนี้แหละ
 สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย

การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้เช่นนี้ เราจึงได้พยายามกระทำ โดยวิธีที่จะมีให้ความสะดุ้งกลัวเกิดขึ้น

อนรุทธ์ บางที่ทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียร พยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลาย ก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูป ก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็น ปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะมีความ ตื่นเต้นเกิดขึ้น (อุพฟิล) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อ สมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย อนรุทธ์ เปรียบเหมือนคนเที่ยวแสวงหาขุมทรัพย์ขุมหนึ่ง แต่ไป พบในคราวเดียวถึงห้าขุมทรัพย์ เขาก็จะพึงเกิดความ ตื่นเต้นฉับใด อนรุทธ์ บางครั้งความตื่นเต้นในลักษณะ เช่นนี้ได้เกิดขึ้นแก่เรา เพราะมีความตื่นเต้นเกิดขึ้นนี้แหละ สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อนแสงสว่างก็ หายการเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้เช่นนี้ เราจึงได้พยายาม กระทำโดยวิธีที่จะมีให้ความตื่นเต้นเกิดขึ้น

อนรุทธ์ บางที่ทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียร พยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลาย

ก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูปก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะกายเราไม่สงบ (ทุฏฐล) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้เช่นนี้ เราจึงได้พยายามกระทำโดยวิธีที่จะให้กายสงบอยู่เสมอ

อนุรุทฺธ บางที่ทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลายก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูปก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะมีความเพียรจัดเกินไป (อจฺจารทฺธวิริย) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หายไป การเห็นรูปก็หายไป อนุรุทฺธ เปรียบเหมือนคนจับนกกระจาบด้วยมือทั้ง ๒ ปีบไว้แน่น นกกระจาบนั้นก็พึ่งตายในมือนั่นเองฉันใด อนุรุทฺธ บางครั้งเรามีความเพียรจัดเกินไป

เหมือนกับคนจับนกกระจาบไว้แน่นฉันทันนั้น เพราะมีความเพียรจัดเช่นนี้แหละ สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อนแสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้เช่นนี้ เราจึงได้พยายามกระทำโดยวิธีที่จะมิให้ความเพียรจัดเกินไปเกิดขึ้น

อนุรุทธ์ บางทีทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลายก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูปก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะมีความเพียรย่อหย่อนเกินไป (อดีตสินวิริย) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หายอนุรุทธ์ เปรียบเหมือนคนจับนกกระจาบไว้อย่างหลวม ๆ นกกระจาบนั้นก็จะมีหลุดจากมือบินหนีไปฉันทันใด อนุรุทธ์ บางครั้งเรามีความเพียรย่อหย่อน เหมือนกับคนจับนกกระจาบไว้อย่างหลวม ๆ ฉะนั้น เพราะมีความเพียรย่อหย่อนเช่นนี้แหละ สมาธิของเราจึงได้

เคลื่อนไหว เมื่อสมาธิเคลื่อนไหวแสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้เช่นนี้ เราจึงได้พยายามกระทำโดยวิธีที่จะมีให้ความเพียรอันย่อหย่อนเกินไปนั้นเกิดขึ้น

อนุรุทฺธ บางที่ทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลายก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูปก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะมีตัณหา กระชิบเกิดขึ้น (อภิขปฺปา) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อนไหว เมื่อสมาธิเคลื่อนไหว แสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้เช่นนี้ เราจึงได้พยายามกระทำโดยวิธีที่จะมีให้ตัณหา กระชิบเกิดขึ้น

อนุรุทฺธ บางที่ทั้งที่เราไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างที่กำหนดเห็นได้ รูปทั้งหลายก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูปก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็นปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะกำหนด อารมณ์หลายอย่างต่าง ๆ กัน คือใจสายไปในอารมณ์ ต่าง ๆ (นานตตสยณา) สมาธิของเราจึงได้เคลื่อน เมื่อ สมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย การเห็นรูปก็หาย เมื่อรู้ เช่นนี้ เราจึงได้พยายามกระทำโดยวิธีที่จะมิให้การ กำหนดอารมณ์หลายอย่างต่าง ๆ กันเกิดขึ้น

อนรุทฺธ บางทีหึ่งที่เราไม่ประมาท มีความเพียร พยายามปฏิบัติอยู่ แสงสว่างก็กำหนดเห็นได้ รูปหึ่งหลาย ก็เห็นได้ แต่ครั้นแล้วแสงสว่างก็เกิดมาหายไป การเห็นรูป ก็หายไป เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไรหนอ เป็นเหตุเป็น ปัจจัยให้แสงสว่างหาย การเห็นรูปหาย

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า คราวนี้เป็นเพราะเพ่งรูป หึ่งหลายมากเกินไป (อตินิชฌายิตตตํ รูปานํ) สมาธิของ เราจึงได้เคลื่อน เมื่อสมาธิเคลื่อน แสงสว่างก็หาย การ เห็นรูปก็หาย เมื่อรู้เช่นนี้ เราจึงได้พยายามกระทำโดยวิธี ที่จะมิให้การเพ่งรูปหึ่งหลายมากเกินไปเกิดขึ้น

อนรุทฺธ เราจำแนงว่า :-

วิจิกจฉา

ความสงสัย เป็นอุปกิเลสของจิต

อมนสิการ	ความไม่ใส่ใจ เป็นอุปกิเลสของจิต
ถีนมิทระ	ความท้อแท้ ความง่วงเหงาหาวนอน เป็นอุปกิเลสของจิต
ฉัมภิตตตะ	ความสะดุ้งกลัว เป็นอุปกิเลสของจิต
อุพพิละ	ความตื่นเต้น เป็นอุปกิเลสของจิต
ทฏฐุละ	ความไม่สงบกาย เป็นอุปกิเลสของจิต
อัจจาร์ทรวิริยะ	ความเพียรจัดเกินไป เป็นอุปกิเลสของจิต
อติสีนวีริยะ	ความเพียรย่อหย่อนเกินไป เป็นอุปกิเลสของจิต
อภิച്ชปา	ตัณหากระชิบ เป็นอุปกิเลสของจิต
นानัตตสังญญา	ความกำหนดอารมณ์หลายอย่างต่าง ๆ กัน เป็นอุปกิเลสของจิต
อตินิชฌายิตตตะ	รูปร่าง ความเพ่งรูปทั้งหลายมากเกินไป เป็นอุปกิเลสของจิต

เพราะรู้แจ้งเช่นนี้ เราจึงได้ละอุปกิเลสเหล่านี้

ทั้งหมด

อนุรุทธ์ เรานั้นเมื่อไม่ประมาท พยายามปฏิบัติ อยู่บางครั้ง เราก็กำหนดเห็นแต่แสงสว่าง แต่ไม่เห็นรูป ทั้งหลาย บางครั้งก็เห็นแต่รูปทั้งหลาย แต่ไม่เห็นแสงสว่าง เราเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดคืนบ้าง ตลอดทั้งวันบ้าง ตลอด ทั้งคืนทั้งวันบ้าง อนุรุทธ์ เราจึงได้เกิดความคิดว่า อะไร หนอเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้บางครั้งเห็นแต่แสงสว่าง แต่ รูปทั้งหลายไม่เห็น และบางครั้งเห็นแต่รูปทั้งหลาย แต่ แสงสว่างไม่เห็น ซึ่งเป็นอยู่อย่างนี้ตลอดคืนบ้าง ตลอด วันบ้าง ตลอดทั้งคืนทั้งวันบ้าง

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า ในสมัยใดไม่ได้ใส่ใจกำหนด ดูรูป ใส่ใจกำหนดดูแต่แสงสว่าง ในสมัยนั้น เราก็เห็นแต่ แสงสว่าง แต่ไม่เห็นรูปทั้งหลาย แต่ถ้าในสมัยใดไม่ได้ ใส่ใจกำหนดดูแสงสว่าง ใส่ใจดูแต่รูปทั้งหลาย ในสมัย นั้นเราก็เห็นแต่รูปทั้งหลาย แต่ไม่เห็นแสงสว่าง (ความ จริงแสงสว่างมีอยู่ แต่เนื่องจากไม่สนใจ จึงไม่รู้ว่าแสง สว่างมีหรือไม่มี เพราะโดยธรรมดาถ้าแสงสว่างไม่มี จะเห็นรูปทั้งหลายไม่ได้) เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดคืนบ้าง ตลอดวันบ้าง ตลอดทั้งคืนทั้งวันบ้าง

อนุรุธ เรานั้นเมื่อไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ บางครั้งก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้น้อย และเห็นรูปได้น้อย (คือเห็นได้จำนวนน้อย และเห็นได้ไม่ชัด) แต่บางครั้งก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้มากมาย เห็นรูปได้มากมาย (คือเห็นได้จำนวนมาก และเห็นได้ชัดมาก) เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดคืนบ้าง ตลอดวันบ้าง ตลอดทั้งคืนทั้งวันบ้าง อนุรุธ เราได้เกิดความคิดว่าอะไรหนอเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้บางครั้งก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้น้อย เห็นรูปได้น้อย แต่บางครั้งก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้มากมาย เห็นรูปได้มากมาย เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดคืนบ้าง ตลอดวันบ้าง ตลอดทั้งคืนทั้งวันบ้าง

ครั้นแล้วเราก็คิดได้ว่า :-

สมัยใด สมาธิของเราน้อย สมัยนั้นจักขุของเราก็น้อย เมื่อมีจักขุน้อย เราก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้น้อย และเห็นรูปได้น้อย

แต่ถ้าสมัยใด สมาธิของเรามาก สมัยนั้นจักขุของเราก็มาก เมื่อจักขุมาก เราก็กำหนดเห็นแสงสว่างได้มาก

และเห็นรูปได้มาก เป็นอยู่อย่างนี้ตลอดคืนบ้าง ตลอดวัน
บ้าง ตลอดทั้งคืนทั้งวันบ้าง

-อุปกิเลสสูตร ม. อุ. ๑๔/๒๓๘-๒๔๓/๒๐๕-๒๑๒ มจร.

ข้อความในพระสูตรนี้มีคำบางคำเข้าใจยาก เช่น
คำว่า ทุฏฐุลลํ ซึ่งข้าพเจ้าแปลว่า “ความไม่สงบกาย”
นั้นเป็นการแปลตามมติของอรรถกถาตอนนี้ เพราะท่าน
อธิบายไว้ดังนี้ ทุฏฐุลลํ ก็คือ กายทรโล หรือ กายาลสิย
กายทรโล แปลว่า ความกระสับกระส่าย หรือความไม่สงบ
ทางกาย กายาลสิย แปลว่า ความเกียจคร้านทางกาย
ซึ่งสำนวนที่เป็นบาลีมีดังนี้ :-

ทุฏฐุลลนติ มยา วีริยํ คาพหํ ปคคหิตํ, เตน
เม อุพพิลํ อุปปนฺนนติ วีริยํ สิริถิมกาสิ. ตโต กายทรโล
กายทุฏฐุลลํ กายาลสิยํ อุพบาท.

ม. อุ. อฏฺ. ๗๑๕๐. มจร.

คำบาลีนี้แปลว่า คำว่า ทุฏฐุลลํ มีอธิบายว่า เมื่อ
เราประกอบความเพียรมาก ความตื่นเต็นก็ได้เกิดแก่เรา
ฉะนั้น จึงได้ลดความเพียรลง แต่ครั้งลดความเพียรลงแล้ว

ความกระสับกระส่ายทางกาย ความเกียจคร้านทางกาย ก็ได้เกิดขึ้นอีก และที่ว่า ทุฏฐุลลํ หมายถึง กายทรโล ความกระสับกระส่ายทางกายนั้น ก็เพราะมีหลักอ้างอิงว่า กายทรโล คือ กายทุฏฐุลลํ

การที่พระอรธกถาจารย์อธิบายเช่นนี้ ก็โดยถือหลักว่า เหตุการณ์อันนี้เป็นเรื่องของพระพุทเจ้า ซึ่งพระองค์ทรงเล่าให้พระอนุรุธกับภิกษุอีก ๒ รูปฟัง จึงได้แปลความหมายของคำว่า ทุฏฐุลลํ เช่นนั้น

ที่จริงคำว่า ทุฏฐุลลํ ถ้าเป็นที่อื่น เช่นในเรื่องของวินัย คำนี้แปลว่า **ความชั่วหยาบ** เช่นการเป็นอาบัติสังฆาติเสสบางข้อ ในที่นั้นถือว่าเป็นความชั่วหยาบ เช่นหลักฐานที่มาดังต่อไปนี้ :-

อนุปสมปนฺนสฺส ทุฏฐุลลํ ... ติ.. ปญจ สีกขา-
ปทานิ^๑ ทุฏฐุลโล นาม อชฺมาจาโร -วิ. อฏฺ. ๒/๒๗๕ มจร.

ทุฏฐุลฺลนฺติ ทุฏฐุ จ กิเลสสนฺทุสิตํ ญฺลณฺจ
อสุขมํ อนิปุณฺนติ วุตฺตํ โหติ -วิ. อฏฺ. ๑/๒๓๑ มจร.

^๑ ๕ สีกขาบท คือ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท็จ ตีมน้ำเมา ถ้าอนุปสมัน คือ สามเณรล่วงละเมิดถือว่าเป็น ทุฏฐุลลัชฌาจารย์ คือประพฤดิชั่วหยาบ

เอตถ จ ยสฺมา ตสฺส กम्मสฺส (เมถุนกम्मสฺส) ปริวารภูตํ ทสฺสนมฺปิ คหณมฺปิ อามสนมฺปิ ผุสนมฺปิ ฆฏฏนมฺปิ ทุฏฺฐลลํ, ตสฺมาปิ ตํ กมฺมํ ทุฏฺฐลลํ, ยํ ตํ ทุฏฺฐลลํ, โส เมถุนธมฺโม -วิ. อฏฺ. ๑/๒๗๔ มจร.

และในอรรถกถาสัทธัมมปิณฑิกา (มหานิ อฏฺ. ๒๕๙ มจร.) คำว่า ทุฏฺฐลล ก็อธิบายอย่างเดียวกับในสมัยสมันตปสาทิกา (วิ. อฏฺ. ๑/๒๗๔ มจร.) คำบาลีเหล่านี้ คัดมาเพื่อให้ผู้ที่รู้บาลีพิจารณาให้ถึถ้วนเท่านั้น

ข้อความอีกตอนหนึ่งที่ชวนให้สงสัย ทำความเข้าใจยากก็คือตอนที่ว่า “อนรุทฺธ เรานันเมื่อไม่ประมาท มีความเพียรพยายามปฏิบัติอยู่ บางครั้งเราก็กำหนดเห็นแต่แสงสว่าง แต่ไม่เห็นรูปทั้งหลาย บางครั้งก็เห็นแต่รูปทั้งหลาย แต่ไม่เห็นแสงสว่าง”

ที่ว่าชวนให้สงสัย ก็คือ โดยธรรมดาถ้าเห็นแสงสว่างแล้ว บางครั้งก็อาจเห็นรูป แต่บางครั้งก็อาจไม่เห็น อันนี้ไม่แน่ แต่ในกรณีที่เห็นรูปแล้ว จะไม่เห็นแสงสว่างด้วยนั้น รู้สึกว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ตอนนี้ข้าพเจ้าเข้าใจ

ว่า แสงสว่างมีอยู่ แต่เนื่องจากไม่สนใจจึงไม่รู้ว่าแสงสว่างนั้นมีหรือไม่มี เพราะโดยธรรมดาถ้าแสงสว่างไม่มี จะเห็นรูปทั้งหลายไม่ได้ นี่เป็นความเข้าใจส่วนตัวของข้าพเจ้า ซึ่งอาจจะผิดก็ได้ ฉะนั้นเพื่อที่จะให้ท่านผู้รู้ได้พิจารณาข้อความตอนนี้ให้ละเอียด จึงขอคัดคำบาลีเฉพาะตอนนี้มาให้ท่านได้พิจารณาดังต่อไปนี้

โส โข อหิ อนุรุธา อปฺปมตฺโต อาตาปี
 ปหิตตฺโต วิหรนฺโต โອภาสํ ทิ โข สญฺชานามิ, น
 จ รูปาน ปสฺสามิ. รูปานิ ทิ โข ปสฺสามิ, น จ
 โອภาสํ สญฺชานามิ, เกวลมปิ รตฺตี เกวลมปิ ทิวสํ
 เกวลมปิ รตฺตินทิวํ. ตสฺส มยฺหิ อนุรุธา เอตทโหสิ
 “โก นฺุ โข เหตุ โโก ปจฺจโย, โยหิ โອภาสํ ทิ
 โข สญฺชานามิ, น จ รูปานิ ปสฺสามิ, รูปาน ทิ
 โข ปสฺสามิ, น จ โອภาสํ สญฺชานามิ เกวลมปิ
 รตฺตี เกวลมปิ ทิวสํ เกวลมปิ รตฺตินทิวนฺ”ติ. ตสฺส
 มยฺหิ อนุรุธา เอตทโหสิ

“ยสฺมี โข อหิ สมเย รูปนิमितฺตํ อมนสิกฺริตฺวา
 โອภาสนนิमितฺตํ มนสิกโรมิ, โອภาสํ ทิ โข ตสฺมี

สมเย สยขานามิ, น จ รูปาน ปสฺสามิ, ยสฺมี
 ปนาหิ สมเย โอภาสนิมิตตํ อมนสิกริตฺวา รูปนิมิตตํ
 มนสิกรโรมิ, รูปานิ หิ โข ตสฺมี สมเย ปสฺสามิ, น จ
 โอภาสํ สยขานามิ เกวลมปิ รตฺตี เกวลมปิ ทิวสํ
 เกวลมปิ รตฺติณฑวนุ”ติ -ม. อุ. ๑๔/๒๔๓/๒๑๑ มจร.

ข้อความบาลีตั้งแต่คำว่า ยสฺมี โข อหิ ฯ ล ฯ
 แปลว่า

ในสมัยใด เราไม่ได้ใส่ใจถึงรูปนิมิต ใส่ใจแต่โอภาส
 นิมิต ในสมัยนั้น เราก็กำหนดเห็นแสงสว่างแต่ไม่เห็นรูป
 ทั้งหลาย แต่ในสมัยใดเราไม่ได้ใส่ใจถึงโอภาสนิมิต ใส่ใจ
 แต่รูปนิมิต ในสมัยนั้นเราก็เห็นแต่รูปทั้งหลาย แต่ไม่เห็น
 แสงสว่าง เป็นอย่างนี้ตลอดคืนบ้าง ตลอดวันบ้าง ตลอด
 ทั้งคืนทั้งวันบ้าง

ตอนนี้รถกถาอธิบายว่า :-

คำว่า ใส่ใจแต่โอภาสนิมิตนั้น หมายถึง ใส่ใจ
 ถึงแต่แสงสว่างที่บริกรรมอย่างเดียวเท่านั้น

คำว่า ใส่ใจแต่รูปนิมิตนั้น หมายถึง ใส่ใจถึงแต่
 รูปที่เห็นด้วยทิพยจักขุอย่างเดียวเท่านั้น

คำว่า **ไม่เห็นรูปทั้งหลายนั้น** หมายถึง **ไม่เห็นรูป**
ทั้งหลายด้วยทิพยจักขุ

โสภาสนิมิตต์ มนสิกโรมีติ ปริกมโมภาสเมว
มนสิกโรมิ. **น จ รูปานิ ปสสามีติ** ทิพพจกขุณา
รูปานิ **น ปสสามิ**

รูปนิมิตต์ มนสิกโรมีติ ทิพพจกขุณา **วิสยรูปเมว**
มนสิกโรมิ.

ม. อุ. อฏฺ. ๓/๑๕๑ มจร.

อนึ่ง คำว่า **สยขานาติ** ซึ่งข้าพเจ้าแปลว่า **กำหนด**
เห็น นั้น คำนี้ส่วนมากแปลกันว่า **จำได้** เพราะคำว่า
สยขานาติ แปลกันว่า **จำได้** หมายถึง **รู้** สยขานาติ เป็นคำนาม
สยขานาติ เป็นกิริยา ซึ่งทั้ง ๒ คำนี้มีรากศัพท์อันเดียว
กัน ฉะนั้น จึงแปลกันเช่นนั้น แต่ข้าพเจ้าเห็นว่า ถ้าแปล
เช่นนั้นผู้อ่านอาจจะแปลความหมายไม่ถูก ข้าพเจ้าจึง
แปลเสียใหม่ว่า **กำหนดเห็น**

อนึ่งคำว่า **วิญญาณ** ซึ่งมีวิเคราะห์ว่า **อารมมณ**
วิชานาตีติ **วิญญาณ** นั้น จงสังเกตคำว่า **วิชานาติ** ซึ่ง
แปลว่า **รู้** คำว่า **รู้**ในที่นี้ไม่ใช่หมายถึงการเข้าใจ แต่หมายถึง

รู้ทางอายตนะทั้ง ๖ กล่าวคือรู้ทางตา คือเห็น รู้ทางหู คือได้ยิน รู้ทางจมูก คือได้กลิ่น รู้ทางลิ้น คือรู้รสชาติ รู้ทางกาย คือรู้สัมผัสทางกาย รู้ทางใจ คือรู้ธรรมารมณ์ จึงสังเกตว่า คำว่า รู้ในความหมายของวิญญูณนี้ แปลว่า เห็นก็ได้ ได้ยินก็ได้ ดังนี้เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ คำว่า สยขานาติ ซึ่งมาจากคำว่า ส+ขานาติ ขานาติ ในที่นี้ จึงแปลว่า เห็น ก็ได้ ส่วน ส นั้นแปลว่า กำหนด

อนึ่ง เพื่อที่จะให้เข้าใจความหมายของ คำว่า สยขานาติ ดีขึ้น ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะดูคำแปลของ คำว่า สัญญา เทียบเคียง ซึ่งศาสตราจารย์ริส เดวิดส์ เป็นผู้แปลไว้ ดังต่อไปนี้ :

Sense, perception, discernment, recognition.
assimilation of sensation, of sensation, awareness.

โปรดสังเกตว่า สัญญา แปลว่า Discernment การมองเห็น ก็ได้ แปลว่า sense ซึ่งหมายถึง การเห็น การได้ยิน เป็นต้นก็ได้ และโปรดสังเกตคำแปลต่อไปนี้อีก

เนวสยขานาตาสยขานาติ Neither consciousness
nor unconsciousness

อมพผลสณฺณาย In the notion or imagining of mango fruit.

สณฺณํ กโรติ To imagine, to think.

สณฺณานาติ To recognize, perceive. know, to be aware of, to think, to suppose. to call, name, nickame.

ประเด็นสำคัญที่จะชี้ให้เห็นว่า ชีวิตโอบปาติกะเกิดขึ้นได้อย่างไร ?

โอบปาติกะในชีวิตของมนุษย์มีหรือไม่ ? และ
ทำอย่างไรจึงจะรู้แจ้งในเรื่องเหล่านี้ได้ด้วยตนเอง ?

หลักวิชาต่าง ๆ เท่าที่ข้าพเจ้าได้อ้างมาแล้ว เข้าใจว่าคงจะเพียงพอสำหรับที่จะทำให้ นักศึกษาลงความเห็นว่า เรื่องโอบปาติกะนั้นไม่ใช่เรื่องนิยาย แต่หากเป็นเรื่องที่มีความจริง และเป็นเรื่องที่ใคร ๆ ก็รู้ได้ พิสูจน์ได้ด้วยตนเอง ถ้าหากได้ศึกษาหลักวิชาและฝึกสมาธิได้ขั้นสูง และเป็นเรื่องสำคัญเรื่องหนึ่งของพระพุทธศาสนา ซึ่งจะ

ตัดออกไม่ได้ และมีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเพื่อการ
ละกิเลส มีความเกี่ยวข้องกับการวางพื้นฐานศีลธรรมทั้ง
ในทางส่วนตัวและสังคม ขอได้โปรดอ่านพระสูตรต่าง ๆ
ที่ข้าพเจ้าได้อ้างมาด้วยความละเอียด พยายามทำความเข้าใจ
เข้าใจให้แจ่มแจ้ง มิฉะนั้นท่านอาจจะมองไม่เห็นความ
สำคัญของเรื่องนี้ และอาจจะจับประเด็นที่จะทำให้เข้าใจ
มาปะติดปะต่อกันไม่ได้ ด้วยความเป็นห่วงถึงเรื่องนี้ฉะนั้น
ในบทสุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าจะลำดับความของประเด็นต่าง ๆ
เท่าที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อให้เข้าใจเรื่องนี้น่าง่ายขึ้น

ประเด็นที่ ๑

ชีวิตของโอปปาติกะคล้ายกับชีวิตในความฝัน

โปรดสังเกตว่า ในเวลานอนหลับและฝันนั้นชีวิตที่
ปรากฏในความฝัน โดยมากมักจะมีรูปร่างเหมือนกับใน
เวลาที่เรานอน แต่เรื่องนี้ไม่แน่ว่า เพราะรูปร่างอาจจะ
เปลี่ยนไปอย่างไรก็ได้ สุดแล้วแต่ความนึกคิดในขณะนั้น
จะสร้างขึ้นมา และในความฝันมีการเห็น การได้ยิน
การรู้สึกกลิ่น การรู้สึกรส การรู้สึกสัมผัสทางกาย

มีความนึกคิด มีความรู้สึกคล้าย ๆ กับขณะที่ตื่นอยู่ ถ้าไม่ฝันซ้อนฝัน ตลอดเวลาที่ฝันอยู่จะรู้สึกทุกอย่างในความฝันเป็นความจริง ประเด็นสำคัญมีอยู่ว่า ทุกอย่างในความฝันเกิดจากความนึกคิด

ประเด็นที่ ๒

ทุกอย่างในโลกของโอปปาติกะเกิดจากใจ

โปรดนึกถึงหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า :-

“กตโม มโนมโย อตตปฏฺฐิลาโภ ? รุปี มโนมโย สพฺพทคฺปจฺจตี อหิณฺนทฺริโย อยฺ มโนมโย อตตปฏฺฐิลาโภ.”

การได้อัตตาที่สำเร็จด้วยใจเป็นไหน ? อัตตาใด ซึ่งมีรูปร่างสำเร็จด้วยใจ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรีย์บริบูรณ์ การได้อัตตาเช่นนี้ เรียกว่าการได้อัตตาที่สำเร็จด้วยใจ

คำว่า **อัตตาที่สำเร็จด้วยใจ** ก็คือ กายทิพย์หรือรูปร่างของโอปปาติกะทั้งหลาย

คำว่า **มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน** หมายความว่า ในความรู้สึกของโอปปาติกะ เขารู้สึกว่า เขามีมือ มีเท้า

มีศีรชะ และมีอวัยวะอื่น ๆ อีกหลายอย่างเหมือนกับ ในขณะที่เป็นมนุษย์ ตัวเขาเองก็มองเห็นได้ ผู้ที่เข้าสมาธิ ไปเห็น ก็เห็นว่าเขามีทุกอย่างเหมือนกับในขณะที่เขา เป็นคน

คำว่า **มีอินทรีย์บริบูรณ์** หมายความว่า มีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำหน้าที่ได้อย่างเดียวกับในขณะที่ยังเป็นมนุษย์ เว้นไว้แต่บางอย่างมีอะไรพิเศษกว่า เช่น เห็นได้ ไกลกว่าตามนุษย์ เห็นสิ่งของในที่กำบังได้ดังนี้ เป็นต้น

โปรดนึกอีกครั้งว่า อัตตาคือตัวตนของโอปปาติกะ มีรูปร่างปรากฏ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรีย์ บริบูรณ์ และทุกอย่างสำเร็จด้วยใจ

ประเด็นที่ ๓

โอปปาติกะในชีวิตของมนุษย์

โปรดนึกถึงหลักที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า :-

“โส เอวံ สมาหิตเต จิตฺเต ปรีสุทฺเธ ปรีโยทาเต
อนนฺคเณ วิคตฺตูปกฺกิลเส มุทฺทญฺเต กมฺมนิเย จิตฺเต
อาเนถฺชปฺตเต มโนมยํ กายํ อภินิมฺมินนาย จิตฺตํ

อภินิหารติ อภินินฺนาเมติ, โส อิมฺหา กายา อณฺฬิ
 กายํ อภินิมฺมินาติ รุปี มโนมย์ สพฺพงคฺปจฺจงคํ
 อหีนินฺทรียํ; เสยฺยถาปี มหาราช ปุริโส มุณฺชมหา
 อีสิกํ ปพฺพาเหยฺย” -ที. สี. ๙/๒๓๖-๒๓๗/๗๗-๗๘ มจร.

“ภิกษุ นั้น เมื่อมีจิตตั้งมั่น บริสุทธ์ ผุดผ่อง ไม่มี
 กิเลสเครื่องยิววน ปราศจากอุปกิเลสทั้งหลาย เป็นจิต
 อ่อนโยน ควรแก่การงาน ดำรงอยู่มั่นคงไม่หวั่นไหว
 เช่นนั้นแล้ว ก็น้อมจิตไปเพื่อจะเนรมิตกายที่สำเร็จด้วย
 ใจ เราย่อมเนรมิตกายขึ้นอีกกายหนึ่งจากกายนี้ได้ ซึ่ง
 กายที่เนรมิตขึ้นนั้นเป็นกายที่มีรูป เป็นกายที่สำเร็จด้วย
 ใจ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรีย์บริบูรณ์ (คือมี
 อายตนะภายในครบทุกอย่าง) มหาราชะ เปรียบเหมือน
 บุรุษชักไม้ไผ่ออกจากหญ้าปล้อง ฉะนั้น”

โปรดสังเกตว่า :-

“เราย่อมเนรมิตกายขึ้นอีกกายหนึ่งจากกาย
 นี้ได้ ซึ่งกายที่เนรมิตขึ้นนั้นเป็นกายที่มีรูป เป็นกาย
 ที่สำเร็จด้วยใจ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรีย์
 บริบูรณ์”

ข้อความในตอนนี โปรดนำไปเปรียบเทียบกับคำ
ที่ว่า :-

“การได้อัตตาที่สำเร็จด้วยใจเป็นไหน ? อัตตา
ใดซึ่งมีรูปร่างสำเร็จด้วยใจ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน
มีอินทรีย์บริบูรณ์ การได้อัตตาเช่นนี้ เรียกว่าการได้อัตตา
ที่สำเร็จด้วยใจ”

ข้อความทั้ง ๒ ตอนนี แสดงลักษณะของกายที่
สำเร็จด้วยใจอย่างเดียวกัน แต่มีประเด็นที่สำคัญต่างกัน
กล่าวคือ :-

ผู้ที่ได้ฌานแล้วเนรมิตกายขึ้นอีกกายหนึ่งนั้น
ก็คือ กายที่เป็นโอปปาติกะในชีวิตนี้

ส่วนข้อที่ว่า การได้อัตตาใดซึ่งมีรูปร่างสำเร็จด้วยใจนั้น
หมายถึง คนเราตายแล้วไปเกิดเป็นโอปปาติกะ ซึ่งมีรูปร่าง
ตัวตนที่สำเร็จด้วยใจ

โปรดสังเกตว่า กายโอปปาติกะซึ่งเกิดจากการ
เนรมิตของผู้ที่ได้ฌาน กับกายโอปปาติกะของผู้ที่ตาย
ไปเกิดนั้น ต่างก็มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรีย์
บริบูรณ์เหมือนกัน

ในทางพระพุทธศาสนามีกล่าวถึงว่า ผู้ที่ได้ฌานสามารถที่จะไปเมืองสวรรค์ เข้าฌานไปดูเหตุการณ์ในที่ต่าง ๆ และสามารถติดต่อกับโอบปาติกะทั้งหลายได้ สามารถจะติดต่อกับผู้ที่ได้ฌานเหมือนกันได้ เรื่องต่าง ๆ ในทำนองนี้ ความจริงไม่ใช่เรื่องนิยาย เพราะเดี๋ยวนี้คนที่ได้สมาธิในชั้นเข้าไปติดต่อกับโอบปาติกะนั้นมีแล้ว และข้อเท็จจริงที่ได้พิสูจน์แล้ว มีดังนี้คือ :-

๑. ผู้ที่เข้าสมาธิไปติดต่อกับโอบปาติกะนั้น เป็นเหมือนกับหลับไป และเป็นการหลับอย่างสนิทไม่รู้สีกตัวเอาทีเดียว ไม่ว่าจะเขย่าตัวหรือเอาเข็มแทง หรือทำอย่างไร ๆ ก็ตาม ตลอดเวลาที่อยู่ในสมาธิยังไม่ถึงเวลาออก ไม่มีทางรู้สีกตัว ประสาททั้ง ๕ ไม่รับรู้เหตุการณ์ภายนอกใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ครั้นแล้วในชั่วขณะที่จิตดับไปนั้น ก็เป็นเหมือนกับว่าเขาฝันไป กล่าวคือจะมีตัวเขาเองปรากฏอยู่ในโลกของโอบปาติกะ และในขณะที่อยู่ในโลกของโอบปาติกะนั้น มีการเห็น การได้ยิน รู้สีกกลิ่น รู้สีกรส รู้สีกสัมผัสทางกาย และมีความนึกคิด สภาพของชีวิตในขณะนั้น ไม่ผิดอะไรกับสภาพของพวกเขา โอบปาติกะ ฉะนั้นจึงพูดจาติดต่อกันได้ เหมือนกับว่า

เป็นคนด้วยกัน จากตัวอย่างเช่นนี้แหละที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “เธอยอมเนรมิตกายขึ้นอีกกายหนึ่งจากกายนี้ได้ ซึ่งกายที่เนรมิตขึ้นนั้นเป็นกายที่มีรูป เป็นกายที่สำเร็จด้วยใจ มีอวัยวะน้อยใหญ่ครบถ้วน มีอินทรีย์บริบูรณ์”

๒. รูปอันใดที่มนุษย์เห็น เสียงอันใดที่มนุษย์ได้ยิน กลิ่นอันใดที่มนุษย์รู้สึก รสอันใดที่มนุษย์รู้สึก สัมผัสอันใดที่มนุษย์รู้สึก พวกโอบปาติกะบอกได้ถูกต้องตรงกับมนุษย์ เราทำอะไรเขาเห็น เราพูดอะไรเขาได้ยิน รวมความว่า พวกโอบปาติกะ ก็คือชีวิตพวกหนึ่งที่มีอะไรหลายอย่าง คล้ายกับมนุษย์ แต่พิเศษตรงที่ตาธรรมดาของเรามองไม่เห็นเท่านั้น

ความจริงเท่าที่พิสูจน์ได้ในขณะนี้ มีเพียงเท่านั้น ส่วนความจริงอีกหลายอย่างที่คัมภีร์กล่าวไว้ แต่ยังไม่พิสูจน์ไม่ได้คือ :-

๑. โอบปาติกะจะไปไหน พอนึกเสร็จ ก็ไปถึงที่นั้นแล้ว ไม่ว่าจะที่นั้นจะไกลสักแค่ไหนก็ตาม เพราะเป็นการไปด้วยใจ และรูปร่างนั้นก็สำเร็จด้วยใจ ฉะนั้นจึงไปได้เร็วชั่วขณะจิตหนึ่งเท่านั้น

เรื่องนี้ที่ยังพิสูจน์ไม่ได้ ก็เพราะผู้ที่ได้สมาธิติดต่อกับโอปปาติกะได้ในขณะนี้ ยังไม่อาจส่งกายที่สำเร็จด้วยใจนั้นไปดูสิ่งที่อยู่ไกล ๆ เนื่องจากกำลังสมาธิยังไม่พอ แต่จากคำบอกเล่า ปรากฏว่าที่อื่นมีคนทำได้ซึ่งข้าพเจ้าไม่กล้ายืนยัน เพราะไม่ได้เห็นด้วยตนเอง แต่ก็เชื่อว่าการส่งกายที่สำเร็จด้วยใจไปดูอะไรต่ออะไรในที่ไกล ๆ นั้นเป็นไปได้แน่นอน และอันนี้ในเมื่อทำสำเร็จแล้วจะมีประโยชน์มากมาย

๒. **นรก-สวรรค์** ซึ่งเป็นสถานที่หรือเป็นโลกอีกแห่งหนึ่ง ในคัมภีร์กล่าวว่า มี แต่ยังไม่พิสูจน์ไม่ได้ เพราะเนื่องจากยังส่งกายที่สำเร็จด้วยใจ ให้ไปในที่ต่าง ๆ ยังไม่ได้ ขณะนี้เมื่อเข้าสมาธิไปแล้ว เห็นพวกโอปปาติกะได้เฉพาะแต่ในเมื่อเขาอยู่ในที่นั้น

ข้อที่แปลกอย่างหนึ่ง ซึ่งข้าพเจ้าเองก็ไม่เข้าใจก็คือ เมื่อเข้าไปอยู่ในโลกของโอปปาติกะ เห็นเฉพาะแต่พวกโอปปาติกะ แต่สภาพในโลกนี้มองไม่เห็น ทั้งที่พวกโอปปาติกะมองเห็น อันนี้อาจจะเป็นเพราะการได้สมาธิขั้นเห็นโอปปาติกะนี้ยังไม่สมบูรณ์นั่นเอง ซึ่งถ้าสมบูรณ์จริง ๆ

แล้วก็จะมีความสามารถอย่างเดียวกับโอบปาติกะทั้งหลาย กล่าวคือ ตลอดเวลาที่มีกายเกิดขึ้นอีกกายหนึ่ง ในขณะที่ที่อยู่ในสมาธินั้นจะสามารถรู้เห็นได้ยิน และบอกเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างเดียวกับโอบปาติกะทั้งหลาย

๓. เรื่องอภินิหารต่าง ๆ ของผีและของเทวดา เช่น ผีสามารถปรากฏตัวให้บางคนเห็นได้ ทำเสียงให้คนได้ยินได้ เลื่อนสิ่งของต่าง ๆ ได้ เปิดประตูหน้าต่างได้ ทำร้ายคนได้ตั้งนี้เป็นต้น และเทวดาสามารถจำแลงตัวมาช่วยเหลือคน หรือเนรมิตสิ่งของต่าง ๆ ให้กับคน หรือเอาอาหารมาให้คนกิน หรือสามารถคลใจให้คนเราคิดอย่างไรก็ได้ ตั้งนี้เป็นต้น เรื่องต่าง ๆ ในทำนองนี้ยังไม่เคยพบเห็นด้วยตนเองเลย และส่วนมากเท่าที่ทราบกัน ก็เป็นเรื่องเล่าต่อ ๆ กันมา หาหลักฐานยืนยันได้ยาก ในคัมภีร์เองก็ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องในลักษณะเช่นนี้ นอกจากในคัมภีร์ชาดกก็มีกล่าวถึงบ้างดังเช่นในเรื่องพระเวสสันดร ซึ่งกล่าวว่า ทำวชิษณุกรรมโดยบัญชาของพระอินทร์ ให้มาเนรมิตอาศรมให้กับพระเวสสันดร เทวดาแปลงตัวเป็นเสือเป็นราชสีห์ ขวางทางพระนางมัทรี ตั้งนี้เป็นต้น

เรื่องอภินิหารต่าง ๆ ในทำนองนี้ข้าพเจ้าไม่กล้ายืนยันว่าจริงหรือไม่จริง เพราะยังพิสูจน์ไม่ได้

ประเด็นที่ ๔

การรู้แจ้งเรื่องโอบปาติกะ

โปรดนึกถึงคำที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ผู้ใดถ้ามีวาตะอย่างนี้ มีทิวฏฐิอย่างนี้แล้ว เป็นมิจฉาทิวฏฐิ กล่าวคือมีความเห็นว่า :-

“สมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ได้บรรลुธรรมอันชอบ กระทำให้แจ้งด้วยตนเอง ซึ่งโลกนี้และโลกอื่นด้วยอภิญญา แล้วสอนให้ผู้อื่นรู้ได้ด้วยไม่มี”

พระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งเรื่องโอบปาติกะทั้งหลายด้วยอำนาจของสมาธิ ที่ทำให้เกิดแสงสว่างในใจ พระอรหันต์ทั้งหลาย พระโยคี ฤๅษี ตลอดจนทั้งนักปฏิบัติทางสมาธิทั้งหลาย รู้เรื่องโอบปาติกะก็ด้วยวิธีเดียวกันนี้ ฉะนั้นผู้ที่ปรารถนาจะรู้เรื่องนี้จริง ๆ ด้วยตนเองจึงไม่มีทางอื่นนอกจากจะต้องพยายามฝึกสมาธิให้ถึงขั้นมีแสงสว่างเกิดขึ้นในใจ และต้องเป็นแสงที่โปร่งไม่มีสีและต้องสว่าง

มากด้วย จึงจะเห็นโอปปาติกะทั้งหลายได้ และก่อนที่จะไปถึงขั้นนี้ จะต้องฝึกสมาธิให้มีความสามารถหลับได้ในทันทีเสียก่อน ไม่เช่นนั้นการเห็นการติดต่อกจะไม่สมบูรณ์

อนึ่ง ข้อความที่ได้กล่าวมาแล้วว่า “ผู้ที่ได้ฌานขั้นสูงย่อมสามารถเนรมิตกายที่สำเร็จด้วยใจขึ้นมาได้ ซึ่งกายนี้มีลักษณะอย่างเดียวกับกายของโอปปาติกะ” นี้โปรดพิจารณาให้ถี่ถ้วน เพราะข้อความตอนนี้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่จะไขให้ความสว่างว่าสภาพแห่งชีวิตของโอปปาติกะตามที่กล่าวมาแล้วนั้น มีได้จริง ๆ หรือ ? ถ้าท่านเชื่อว่า ผู้ที่ได้ฌานย่อมเนรมิตกายที่สำเร็จด้วยใจขึ้นมาได้ ท่านก็จะไม่สงสัยเลยว่า คนที่ตายไปแล้วก็ย่อมเกิดเป็นโอปปาติกะได้ ชีวิตในความฝันเป็นตัวอย่างเทียบเคียงที่พอจะทำให้เข้าใจเรื่องโอปปาติกะได้บางอย่าง แต่มีอะไรอีกหลายอย่างไม่เหมือนกันเลย เว้นไว้แต่ว่าบางคนจะหลับอย่างสนิท หลับได้ลึก เหมือนกับการเข้าสมาธิขั้นลึก ซึ่งพอหลับสนิทเช่นนั้นแล้วก็ฝัน และเรื่องที่ปรากฏในความฝันเป็นความจริง เช่นฝันว่าไปพบใครมีเหตุการณ์เกิดขึ้นอย่างไรปรากฏว่าตรงกับความจริง เรื่องอย่างนี้เป็นไปได้ คนที่ไม่เข้าใจ

หลักวิชาเรื่องการถอดกาย หรือถ้าจะพูดให้ถูกคือการเนรมิตกายขึ้นอีกกายหนึ่งด้วยใจที่เป็นสมาธิ ก็มักจะพูดว่า *คนนั้นถอดวิญญาณไปเที่ยว หรือพูดว่า เจตมุตของคณนั้นออกจากร่างไปเที่ยว* ซึ่งความเป็นจริงไม่ใช่เช่นนั้นแต่อย่างไรก็ดี เรื่องนี้คนที่ไม่ได้เรียนเรื่องปฏิจจสมุปบาทให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งแล้วเข้าใจยากมาก ฉะนั้น ถ้าท่านผู้ใดไม่เข้าใจเรื่องที่ข้าพเจ้ากล่าวมา แต่ปรารถนาที่จะทำความเข้าใจเรื่องนี้ให้แจ่มแจ้งจริง ๆ ก็เป็นความจำเป็นไม่มีทางหลีกเลี่ยง สำหรับท่านที่จะต้องพยายามศึกษาเรื่องปฏิจจสมุปบาทให้เข้าใจ ซึ่งเรื่องที่ว่านี้ข้าพเจ้าเคยสอนทุกอาทิตย์ที่ห้องฝึกสมาธิของแผนกธรรมวิจย และหนังสือที่อธิบายเรื่องนี้โดยตรงก็ได้เขียนไว้แล้ว ผู้สนใจโปรดติดต่อกับข้าพเจ้า ณ สถานที่ดังกล่าว หรือจะติดต่อกับเจ้าหน้าที่แผนกนี้ก็ได้

ทุกอย่างเกิดจากใจ

บทนี้ได้เขียนขมวดใจความสำคัญไว้ให้สำหรับผู้ที่ได้เคยเรียนเรื่องปฏิจจสมุปบาทมาแล้ว เพื่อให้เข้าใจ

เรื่องโอบปาติกะชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนผู้ที่ไม่เคยเรียนมากก็อาจจะลำบากสักหน่อย ที่จะเข้าใจข้อความที่จะกล่าวต่อไปนี้

พระพุทธเจ้าตรัสว่า :-

“มโนปุพพังคมา ธมมา มโนเสฏฐา มโนมยา”

“มโน คือ วิญญาณ เป็นรากฐานของสิ่งทั้งหลาย วิญญาณประเสริฐกว่าสิ่งทั้งหลาย สิ่งทั้งหลายสำเร็จมาแต่วิญญาณ”

คำว่า **ธมมา** ซึ่งแปลว่า สิ่งทั้งหลาย ในที่นี้ตามตัวแปลว่า ธรรมทั้งหลาย และคำว่า ธรรมทั้งหลาย ในที่นี้ก็หมายถึง รูปธรรม นามธรรม และกฎธรรมดาดังหลาย จึงสังเกตว่า ตามความหมายของพุทธพจน์นี้ ย่อมหมายถึงว่า การที่วัตถุธาตุต่าง ๆ มารวมตัวกันเป็นร่างกายมีชีวิตเกิดขึ้น มีเวทนา สัญญา สังขาร เกิดขึ้นก็เนื่องมาจากวิญญาณ กฎเกณฑ์ของชีวิตทุกอย่างเกิดขึ้นก็เนื่องมาจากวิญญาณ สภาพของชีวิตในโลกนี้ต่างกันไปเพราะสภาพของวิญญาณไม่เหมือนกัน วิญญาณเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตทุก ๆ ประเภท

โปรดสังเกตว่า ร่างกายของเราอย่างที่มีอยู่นี้ ครั้งแรกไม่มี กฎเกณฑ์ของชีวิตอย่างที่มีอยู่นี้ ครั้งแรกก็ไม่มี

วิญญาณเป็นพลังงานอย่างหนึ่ง เช่นเดียวกับแสง เสียง ความร้อน ไฟฟ้า แม่เหล็ก แต่ต่างกันตรงที่ วิญญาณเป็นพลังงานนามธรรม พลังงานที่มองไม่เห็นตัว สัมผัสไม่ได้ด้วยประสาททั้งห้า พลังงานซึ่งมองไม่เห็นตัว สัมผัสไม่ได้ด้วยประสาททั้งห้านี้แหละ คือตัวการสำคัญที่ทำให้ชีวิตต่าง ๆ เกิดขึ้นมาในโลก ในรูปและลักษณะที่เหมือนกันบ้างต่างกันบ้าง มีกฎเกณฑ์เหมือนกันก็มี ตรงกันข้ามก็มี

จงตั้งข้อสังเกตว่า “จากสิ่งที่มีมองไม่เห็น ก่อให้เกิดสิ่งที่มีมองเห็น จากสิ่งที่ไม่มีความเสียง ก่อให้เกิดสิ่งที่มีเสียง ฯลฯ” ข้อเท็จจริงอันนี้มองเห็นชัด ๆ อยู่แล้ว ฉะนั้น ถ้าหากจะมีใครบอกว่า ;

“มีอยู่ ชีวิตที่มีอะไรคล้าย ๆ กับมนุษย์ แต่ตามองไม่เห็น” ก็อย่าเพิ่งปฏิเสธ เพราะตัวการที่ก่อให้เกิดชีวิตนั้น โดยธรรมดาก็เป็นสิ่งซึ่งมองไม่เห็นอยู่แล้ว และสมรรถภาพทุกอย่างของชีวิต โดยธรรมดาที่มีอยู่ใน

สิ่งซึ่งมองไม่เห็นนี้อยู่แล้ว กฎเกณฑ์ของชีวิตทุกอย่างก็เกิดจากสิ่ง ๆ นี้ และวิญญูณนั้นมีวิวัฒนาการ ฉะนั้น การที่ชีวิตจะเกิด หรือมีอยู่ในลักษณะที่ต่างจากมนุษย์ หรือสัตว์ทั่วไปเท่าที่เรารู้้อย่างหน้ามือเป็นหลังมือ นั้น จึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ โปรดใช้ความคิดให้ละเอียด แล้ว ท่านจะมองเห็นว่า “ชีวิตในลักษณะของโอปปาติกะนั้น เป็นสิ่งที่มีได้”

ระวังอย่าให้ความรู้ที่เรียนมากกลายเป็นแว่นสี ซึ่ง ทำให้มองเห็นอะไรตามสีนั้น ๆ ไปเสียทั้งหมด หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปตามหลักที่เราได้ เรียนมา เสมอไป ทฤษฎีที่ตรงกันข้ามจากที่เคยรู้กันมา มักจะมี บ่อย ๆ โดยเฉพาะในกลุ่มของนักศึกษาที่มีการ ค้นคว้า ก้าวหน้าอยู่เรื่อย ๆ พระพุทธเจ้าได้รับการยกย่อง จาก นักปราชญ์ทั้งหลายว่าเป็นสัพพัญญู เป็นศาสดาของ เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ฉะนั้น โปรดตระหนักถึงทฤษฎี ของพระองค์ไว้บ้าง

“สิ่งที่มองไม่เห็น (คือวิญญูณซึ่งเป็นพลังงาน อย่างหนึ่งที่เป็นนามธรรม) แต่ก่อให้เกิดสิ่งที่มองเห็นได้

และภายในสิ่งที่มองไม่เห็นนี้ได้มีสมรรถภาพอยู่มากมาย เช่นสมรรถภาพในการเห็น ในการได้ยิน ในการนึกคิด ในการจดจำ ในการจัดระเบียบ ในการสร้างสรรค์ ในการคำนวณ ฯลฯ ฉะนั้น ถ้าหากสิ่ง ๆ นี้จะดำรงอยู่ในลักษณะเป็นนามธรรมล้วน ๆ (อรูปพรหม) ไม่แสดงตัวออกมาในทางวัตถุ เหมือนกับสสารที่ยังอยู่ในลักษณะเป็นพลังงาน หรือจะสร้างรูปที่มีชีวิตจากวัตถุธาตุอันละเอียด หรือจากพลังงานของวัตถุ (โอปปาติกะที่มีรูป) จะเป็นไปได้หรือไม่?”

ปัญหาอันนี้ให้ไว้เป็นข้อคิดสั้น ๆ เพื่อว่าท่านผู้อ่านบางคนจะเกิดความสว่างในเรื่องนี้ได้บ้าง

ที่พึ่งอันประเสริฐ

คนโดยมากเมื่อเชื่อว่าโอปปาติกะมีจริง ก็มักจะเชื่อเกินขอบเขต เช่นเชื่อในเรื่องอภินิหารต่าง ๆ เข้าใจว่า เทวดาหรือภูตผีปีศาจจะบันดาลให้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ได้ ซึ่งส่วนมากก็ออกจะผิดวิสัยธรรมดา และเชื่อกันอย่างมกมาย เช่นเมื่อเกิดความเจ็บป่วย ก็ไปบวงสรวง

อ่อนวอนขอให้ท่านบันดาลให้หาย หรือขอให้ช่วยบอกยา ให้ หวังถูกลี้อตเตอร์ก็ไปขอให้ท่านบอก หรือขอให้ช่วย บันดาลให้ถูก อยากมีลูก อยากมีเงิน อยากให้ชนะคดี อยากให้สอบไล่ได้ อยากไปเมืองนอก อะไรต่ออะไรอีก หลายอย่าง รวมความว่า ไม่ว่าจะตนเองมีความปรารถนา อะไร ก็เชื่อว่าท่านจะบันดาลให้สำเร็จได้เสียทุกอย่าง ซึ่ง ความเชื่อถือในลักษณะเช่นนี้เป็นไปได้ไม่น้อยเหลือเกิน แต่ถึงกระนั้นคนที่เชื่ออย่างงมงายในเรื่องเหล่านี้ก็ยังคงเชื่อ อยู่นั่นเอง ทั้งที่ตัวอย่างเห็นได้ชัดอยู่เสมอว่า ปรารถนา สิ่งใด แล้วขอให้ท่านช่วยนั้น หลายสิบครั้ง หรือหลาย ร้อยครั้ง จึงจะสมปรารถนาสักครั้งหนึ่ง และในกรณีที สมความปรารถนานั้น ก็ไม่ได้พิสูจน์กันให้แน่ชัดลงไป ว่า เป็นเพราะท่านบันดาลให้จริงหรือเปล่า ? ตัวอย่าง เช่น อยากสอบไล่ได้ แล้วทำพิธีบวงสรวงให้หลวงพ่อ หลักเมืองหรือหลวงพ่อวัดพระแก้วช่วย (เทพเจ้าที่สิงสถิต อยู่ที่หลักเมือง และที่วัดพระแก้วเป็นพระไม่ใช่ ฆราวาส) ครั้นแล้วผู้นั้นก็สอบไล่ได้

ในกรณีอย่างนี้ ถ้าพิจารณาถึงเหตุผลกันให้ถ่องแท้ แล้ว ท่านจะมาช่วยได้อย่างไร เว้นไว้แต่เมื่อเราเชื่อว่า

ท่านช่วยให้สอบไล่ได้ แล้วเกิดความสบายใจ เกิดความ
เชื่อมั่นในตนเอง ข้อนี้อาจเป็นปัจจัยส่งเสริมให้สอบได้
แต่ในการจะเชื่อว่า ท่านจะบันดาลให้ได้ ทั้งที่ความรู้เรา
ไม่พอและชี้แจงด้วยนั้น อย่างนี้เป็นความมงมาย

อันที่จริง ก่อนที่ข้าพเจ้าคิดจะเปิดเผยเรื่องเหล่านี้
ข้าพเจ้าได้ตระหนักอยู่แล้วว่า ผลร้ายของการเปิดเผย
เรื่องนี้มีอยู่หลายอย่าง เช่นจะเป็นทางให้คนที่เชื่ออย่าง
มงมายอยู่แล้วกลับมงมายยิ่งขึ้น และคนที่ยังไม่เชื่อ พอ
เชื่อแล้วก็มีทางเป็นคนงมงายได้ง่าย และยังเป็นช่องทาง
ให้พวกทุจริตคิดหลอกลวงคนอื่น ด้วยเรื่องการเข้าทรง
ถือโอกาสหลอกคนโง่ ๆ ได้มากขึ้น ข้าพเจ้าเคยเห็นและ
เคยทราบอยู่เสมอ ข้าพเจ้าเป็นห่วงเรื่องนี้อยู่มาก เพราะ
ข้าพเจ้ารู้ดีว่า ความเชื่อถือในเรื่องอภินิหาร และอะไรต่อ
อะไรหลายอย่างนั้น ส่วนมากเป็นไปไม่ได้

ข้าพเจ้าเองใกล้ชิดอยู่กับเทพเจ้าหลายองค์ ทั้งที่ได้
ติดต่อกับท่านอยู่เสมอ และรู้จักพวกภูตผีปีศาจก็มาก
มาย แต่ไม่เคยเห็นอภินิหารใด ๆ อย่างที่คนเขาเชื่อกัน
เลยการที่ข้าพเจ้าพยายามคิดหาทางเปิดเผยเรื่องนี้ขึ้นมา

ความประสงค์ที่แท้จริงอยู่ที่ต้องการจะให้โลกได้รู้ความจริงว่า :-

๑. ความตายไม่ใช่ความสิ้นสุดของชีวิต
๒. ชีวิตไม่ใช่เริ่มต้นจากพ่อแม่ แต่ทุกคนมีอดีตมาแล้วก่อนที่จะมาเกิดในท้องแม่
๓. บุญและบาปเป็นอำนาจลึกลับ ที่คอยควบคุมโชคชะตาของคนเราทุกคน ให้เป็นไปตามกรรมที่ได้ทำไว้ ไม่มีคนใดหลีกเลี่ยงได้ แต่เรื่องนี้เข้าใจยากมาก เว้นไว้แต่จะเข้าใจเรื่องชีวิตของโอปปาติกะดีแล้ว ก็จะทำให้เข้าใจถึงอำนาจของบุญและบาปที่ควบคุมโชคชะตาของมนุษย์ได้ดี เพราะชีวิตในโลกของโอปปาติกะเป็นชีวิตที่ขึ้นอยู่กับอำนาจของบุญและบาปอย่างเห็นได้ชัด
๔. สิ่งที่มีมนุษย์ควรกลัว ไม่ใช่อำนาจของกฎหมายหรืออำนาจอะไรอย่างอื่น แต่ที่แท้คือบาป หรือความชั่วที่เกิดขึ้นในใจ และสิ่งที่มีมนุษย์ควรเสาะแสวงหาเพิ่มพูนให้มาก ไม่ใช่เงินหรือทรัพย์สินสมบัติใด ๆ ไม่ใช่เกียรติยศหรืออำนาจอิทธิพลใด ๆ แต่ที่แท้คือบุญกุศลหรือคุณธรรมความดีต่าง ๆ เพราะบุญและบาปนั้นเป็นสิ่งที่ติดตาม

วิญญาณไปได้ทุกหนทุกแห่ง บุญและบาปนี้แหละ คืออำนาจบันดาลที่สูงกว่าอำนาจบันดาลของเทพเจ้าใด ๆ และถ้าหากว่าจะมีภูตผีปีศาจตนใดทำร้ายเรา ก็พึงเข้าใจเถิดว่านั่นเป็นเพราะบาปในตัวของเราชักจูงเข้ามา และในทำนองเดียวกัน ถ้ามีเทพเจ้าองค์ใดคอยให้ความช่วยเหลือ นั่นก็เป็นเพราะความดีในตัวของเราเอง ทำให้ท่านเกิดความเมตตาปราณี เรียกร้องให้ท่านมาช่วยเหลือ

กฎของกรรมคือ **ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว** เป็นกฎความจริงที่ไม่เคยยกเว้นใครเลย แม้แต่เทพเจ้าทั้งหลายก็อยู่ภายใต้กฎอันนี้ เป็นไปตามกฎอันนี้ ซึ่งถ้าคนในโลกส่วนมากเชื่อกฎของกรรมกันอย่างเคร่งครัดแล้ว คนในโลกนี้ก็จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ สงครามและการเบียดเบียนกันในรูปต่าง ๆ จะหมดไปจากโลก และทั้งจะเป็นทางช่วยให้กฎหมายที่ออกมาด้วยความเป็นธรรมนั้นมีผลในทางบังคับให้คนทำตามง่ายขึ้น คนที่รู้จะไม่คิดหลีกเลี่ยงกฎหมาย หรือใช้กฎหมายไปในทางเอาเปรียบคนอื่น และคนที่มีความรู้ เช่นเป็นหมอหรือเป็นนักผลิตหรือเป็นนักก่อสร้าง คนเหล่านี้ก็จะพยายามใช้ความรู้

ความสามารถไปในทางสร้างสันติสุข สร้างสิ่งที่เป็นคุณ เป็นประโยชน์ต่อมนุษยชาติโดยแท้จริง

๕. ความตายไม่ใช่สิ่งที่น่ากลัวแต่อย่างใดเลย เว้นไว้แต่จะเป็นการตายในความชั่ว แต่ความตายยังเป็นสิ่งที่มีคุณ เป็นสิ่งที่ควรจะต้องรับไว้ด้วยความยินดีในเมื่อถึงคราว เพราะความตายเท่านั้น ที่จะช่วยเปลี่ยนสังขารที่เก่าแก่คร่ำคร่า ให้เป็นสังขารที่สมบูรณ์ และช่วยให้คนที่ได้ประกอบคุณความดีต่าง ๆ ไว้ ให้ได้รับผลจากความดีของตนเองอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

ข้อความสั้น ๆ ๕ ข้อดังที่กล่าวมานี้ เป็นวัตถุประสงค์ส่วนน้อยที่ต้องการให้โลกรู้ ส่วนวัตถุประสงค์ที่ยิ่งใหญ่ ที่ต้องการจะให้โลกได้รู้นั้นคือ :-

คำสอนในพระพุทธศาสนาเท่าที่ได้จารึกไว้ในคัมภีร์นั้น แม้เดี๋ยวนี้ก็ยังเป็นคำสอนที่ถูกต้อง บริสุทธิ์ และบริบูรณ์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะ ส่วนใดที่ปัญญาของเราแย้งแทงไม่ตลอด โปรดอย่าคิดง่าย ๆ ว่าส่วนนั้นไม่จริง พวกนักปราชญ์ได้เขียนขึ้นในภายหลัง แล้วบรรจกลงไปว่าเป็นพุทธพจน์ อะไรทำนองนี้ จจริงอยู่

แม้คำในคัมภีร์ที่มีหลักฐานว่าเป็นพุทธพจน์ จะได้บอกไว้ว่า **“อย่าเชื่อคัมภีร์”** ก็ตาม แต่ถ้าเราทั้งหลายจะพากันคิดง่าย ๆ เพราะความรู้ไม่ถึงเช่นนั้นแล้ว ก็จะเป็นความเสียหายแก่โลกอย่างใหญ่หลวงทีเดียว คนที่ไม่รู้จักค่าของโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ แล้วทำลายเสีย แม้ว่าจะเป็นการเสียหายยิ่งใหญ่มากเพียงไรก็ตาม นั่นก็ยังไม่ร้ายแรงเท่ากับผู้ที่ได้บวชเรียนในทางศาสนา จนใคร ๆ ยกย่องว่ามีความรู้ดี แต่กลับปลบล้างพุทธพจน์ที่ตนเองแหงไม่ตลอด ด้วยการคิดในทำนองดั่งที่กล่าวมานั้น

ศาสนาเป็นสิ่งที่มีความต่อโลกมากมาย เป็นเสมือนหนึ่งดวงอาทิตย์ซึ่งโลกจะขาดเสียมิได้ แต่ศาสนาเป็นของลึกซึ้ง ยากแก่การที่จะรู้แจ้งแทงตลอดให้ทั่วถึง สาระสำคัญที่แท้จริงของพระพุทธศาสนาอยู่ที่การเอาชนะกิเลส หรือการทำตนให้พ้นจากความทุกข์อันเนื่องมาจากกิเลส และสาระสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ การทำใจให้มีเมตตา กรุณาต่อกันและกัน ไม่คิดเบียดเบียนซึ่งกันและกันทั้งในทางตรงและในทางอ้อม และให้พยายามใช้ความรู้ความสามารถและทรัพย์สมบัติต่าง ๆ ไปในทางสร้างสันติสุข สร้างคุณประโยชน์ให้แก่กันและกัน วัตถุประสงค์เช่นนี้

เป็นวัตถุประสงค์ของศาสนาทุกศาสนา แต่คนทำตามได้ยากเว้นไว้แต่จะมีสิ่งจูงใจให้เกิดศรัทธาอย่างแรงกล้าเท่านั้น คนเราจึงจะทำตาม

การเปิดเผยเรื่องโอบปาติกะให้โลกรู้ จนยอมรับกันทั่วไปว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริง จะเป็นสิ่งจูงใจที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่ง ซึ่งมีกำลังมากพอที่จะดึงความสนใจของคนในโลกปัจจุบัน ซึ่งกำลังหลงไหลอยู่แต่เรื่องวัตถุให้หันกลับมาสนใจเรื่องจิตใจเรื่องศาสนากันมาก จนทำให้โลกมีความสมดุลย์เกิดขึ้นในทางวัตถุ และในทางนามธรรม ซึ่งเมื่อใดโลกเป็นเช่นนี้ โลกก็จะพ้นจากภัยสงครามมหาประลัย และจากลัทธิอุบาทว์ต่าง ๆ ที่จะทำให้คนส่วนใหญ่หมดเสรีภาพ หรือทำให้ต้องตกเป็นทาสในทางการเมืองและในทางเศรษฐกิจ

อนึ่งการเปิดเผยเรื่องโอบปาติกะให้โลกรู้ นอกจากจะมีผลดังกล่าวแล้ว ยังมีผลพลอยได้ที่ยิ่งใหญ่อีกอย่างหนึ่ง กล่าวคือ :-

จะทำให้ศาสนาต่าง ๆ รวมกันได้ เมื่อใดโลกยอมรับว่าโอบปาติกะมีจริง องค์การทางศาสนาในทำนององค์การสหประชาชาติจะอุบัติขึ้น แล้วศาสนาจะเริ่มมี

อิทธิพลในทางสังคมอย่างแท้จริง แทนการเมืองซึ่งเวลานี้ มีอิทธิพลอย่างมากมาย ซึ่งเป็นเรื่องแปลกและน่าคิดมาก เพราะโดยธรรมดาในสังคมใด ถ้าคนที่มีกิเลสมาก และมีความฉลาดมาก มีอิทธิพลเหนือคนอื่นมาก ส่วนคนที่มีกิเลสน้อยเป็นคนอยู่ในศีลอยู่ในธรรม แต่ไม่มีอิทธิพลจูงใจคนอื่นให้ประพฤติชอบสังคมนั้นจะมีแต่ความเดือดร้อน สันติสุขในสังคมหาได้ยาก

ศาสนาควรจะมีอิทธิพลในสังคมอย่างเพียงพอ ทั้งรัฐบาลและประชาชน ควรจะหาทางให้ศาสนาได้มีอิทธิพลยิ่งกว่าที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้อีกหลายเท่า โลกจึงจะดำรงอยู่ได้อย่างสันติ แต่คำว่า **ให้ศาสนามีอิทธิพล** ตามที่ข้าพเจ้าพูดถึงนี้ ข้าพเจ้ามิได้หมายถึงจะต้องให้ พระหรือนักการศาสนามีอิทธิพลเหมือนกับนักการเมือง อะไรทำนองนี้ แต่ข้าพเจ้าหมายถึงว่า ทำอย่างไรจึงจะให้คำสอนของศาสนาต่าง ๆ ไม่เฉพาะแต่ของพระพุทธศาสนา เท่านั้น ได้มีอิทธิพลเหนือจิตใจของประชาชาติ ของโลกอย่างแท้จริง ให้โลกยอมรับปฏิบัติด้วยศรัทธา ไม่ใช่ด้วยการบังคับ ซึ่งถ้าหากเมื่อใดโลกเป็นเช่นนี้ โลกก็จะดำรงอยู่อย่างสันติ

นักการเมือง นักการศึกษา ควรจะตระหนักในเรื่องนี้ให้มาก เพราะประวัติศาสตร์ของโลกได้พิสูจน์มาแล้วหลายต่อหลายครั้งว่า ในสมัยใดศีลธรรมในสังคมเจริญ ในสมัยนั้นเท่านั้นที่คนเรามีความสุขกันอย่างทั่วถึง ส่วนในสมัยใดแม้จะมีคนเก่งกล้าสามารถในทางต่าง ๆ อยู่มากมาย ความเจริญในด้านต่าง ๆ มีมาก แต่ถ้าศีลธรรมในสังคมไม่เจริญแล้ว ในสมัยนั้นประชาชนส่วนใหญ่ได้รับความเดือดร้อน

การเปิดเผยเรื่องโอบปาติกะให้โลกรู้ แม้ว่าจะมีคุณประโยชน์อย่างมากมายในอันที่จะจูงใจประชากรของโลกให้หันมาสนใจกับศาสนา และยินดีปฏิบัติตามหลักของศีลธรรมในศาสนาด้วยศรัทธา ซึ่งในที่สุดก็จะมีผลทำให้คนในโลกอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติดังกล่าวนั้นมาแล้วจริง แต่ก็พึงเข้าใจไว้ด้วยว่า :-

โอบปาติกะแม้จะเป็นชั้นเทพเจ้า ก็ไม่ใช่ที่พึงอันประเสริฐของโลก ความเป็นอยู่ของคนในโลกไม่ควรจะแขวนไว้กับความเชื่อในเรื่องอภินิหารต่าง ๆ ของเทพเจ้า เพราะการกระทำเช่นนั้นส่วนมากจะมีความมกมายแฝงอยู่กับความเชื่อเช่นนั้น

ข้าพเจ้าไม่มีความประสงค์เลยแม้แต่น้อย ที่จะให้คนมาสนใจกับเรื่องอภินิหารต่าง ๆ ซึ่งข้าพเจ้ารู้้อยู่ว่ามีอยู่บ้างเหมือนกันตามที่คนทั้งหลายเชื่อถือ แต่มันจะเป็นความฉลาดหรือในเมื่อเราเป็นคน ซึ่งควรจะหันหน้าไปพึ่งคนด้วยกัน แต่กลับไปพึ่งสิ่งซึ่งตาของเรามองไม่เห็น พุดกับท่านโดยตรงก็ไม่ได้ สุดแล้วแต่คนกลางจะบอกให้ นั่น และส่วนมากก็ไม่ค่อยจะได้พิสูจน์กันให้แน่ชัด ข้าพเจ้าเห็นว่าวิธีนี้ไม่ใช่เป็นความฉลาด และไม่ใช่วิธีที่ดีสำหรับคนในโลก

และข้าพเจ้ารู้ดีว่า ถ้าหากความเชื่อในเรื่องโอบปาติกะแพร่หลายมากออกไปแล้ว ในไม่ช้าประชาชนจะต้องถูกมนุษย์ที่อ้างตัวว่าติดต่อกับโอบปาติกะได้หลอกลวงให้มงาย แล้วผลร้ายต่าง ๆ จะติดตามมาไม่น้อย แม้โดยธรรมดาคนที่จะติดต่อกับโอบปาติกะได้จริง จะเป็นคนที่มีความดีสูง ความคิดที่จะหลอกลวงคนอื่นมีไม่ได้ก็จริงอยู่ แต่เรื่องอย่างนี้คนที่ฉลาดบางคนเลียนแบบได้ ตบตาคนอื่นได้ไม่ยาก ฉะนั้นจึงเป็นการยากสำหรับประชาชนที่จะแยกแยะว่า อันไหนจริง อันไหนไม่จริง

ผลร้ายอีกประการหนึ่งคือ คนที่เชื่อในเรื่องเหล่านี้ มักมีความเพ้อฝันมาก ความคิดที่จะพึ่งตนเองมีน้อย ความคิดที่จะหาทางเอาชนะเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง และด้วยวิธีที่แน่นอน อย่างเช่นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ก็มีน้อย ซึ่งถ้าหากประเทศใดมีคนประเภทนี้มาก ประเทศนั้นจะต้องล้าหลังอย่างแน่นอน ฉะนั้นจึงไม่สมควรที่จะส่งเสริมให้คนเชื่อกันอย่างผิดทาง และเรื่องนี้ พระพุทธเจ้า ก็ได้ทรงเตือนไว้แล้ว ขอให้ท่านได้โปรด พิจารณาดูคำต่อไปนี้ ซึ่งข้าพเจ้าได้คัดเอามาทั้งคำบาลีด้วย เพื่อให้ท่าน แน่ใจว่า เราควรจะเชื่อในเรื่องโอปปาติกะกันแค่ไหน และอะไรคือที่พึ่งอันประเสริฐของโลก

พหู เว สรณํ ยนติ	ปพฺพตานิ วนานิ จ
อารามรฺกฺขเจตฺยานิ	มนุสฺสา ภัยตชฺชิตา.
เนตํ โข สรณํ เขมํ	เนตํ สรณมฺตฺตมํ
เนตํ สรณมาคฺคม	สพฺพทฺกฺขา ปมฺจฺจติ.
โย จ พุทฺธญฺจ ธมฺมญฺจ	สํมญฺจ สรณํ คโต
จตฺตาริ อริยสจฺจานิ	สมมปฺปญฺญา ย ปสฺสติ.
ทฺกฺขํ ทฺกฺขสมฺบุปฺปาทํ	ทฺกฺขสฺส จ อติกฺกมํ
อริยญฺจ ญฺจ กิํ มคฺคํ	ทฺกฺขุปสมคามินํ.

เอตํ โข สรณํ เขมํ   เอตํ สรณมุตตมํ
 เอตํ สรณมาคम्म   สัพพทุกฺขา ปมฺจุจติ.

- พุ.ธ. ๒๕/๑๘๘-๑๙๒/๕๐-๕๑ มจร.

มนุษย์ส่วนมากในเมื่อถูกภัยคุกคาม (หรือเกิดความกลัว หรือต้องการผลอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ต้องการลูกเป็นต้น) ก็มักพากันไปยึดถือเอาภูเขา ป่าไม้ อาราม หรือรูกษเจติย์ (ที่ตนเองถือว่าศักดิ์สิทธิ์มีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่) เป็นที่พึ่ง สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ที่พึ่งอันเกษม ไม่ใช่ที่พึ่งอันสูงสุด เพราะคนใดที่ได้อาศัยสิ่งเหล่านี้เป็นที่พึ่งแล้ว ย่อมไม่พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

ส่วนคนใดเข้าถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระอริยสงฆ์สาวกแล้วถือเอาเป็นที่พึ่ง และเห็นแจ้งซึ่งอริยสัจ ๔ ด้วยความเข้าใจอันถูกต้อง กล่าวคือเห็นแจ้งซึ่งทุกข์ เหตุให้เกิดทุกข์ ความดับทุกข์และอริยมรรคมีองค์แปด อันเป็นทางให้ถึงซึ่งความดับทุกข์ สิ่งนี้แลเป็นที่พึ่งอันเกษม เป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะคนใดได้อาศัยสิ่งนี้เป็นที่พึ่งแล้ว ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

พุทธพจน์ที่อ้างมานี้ หวังว่าคงจะเป็นการเตือนสติของผู้ที่หลงไหลเชื่อถือในเรื่องการเข้าทรง หรือเชื่อในเรื่องอภินิหารต่าง ๆ ของเทพเจ้าได้เป็นอย่างดี โดยส่วนตัวแม้ข้าพเจ้าเองจะใกล้ชิดกับเทพเจ้าหลายองค์ ติดต่อกับภูตผีปีศาจได้ แต่ก็ยังไม่เคยพบปาฏิหาริย์ใด ๆ อย่างที่คนเขาเล่าลือกัน ข้าพเจ้าได้รับแต่เพียงสติปัญญาบางประการที่ท่านแนะนำให้ ส่วนประโยชน์อันยิ่งใหญ่ที่ข้าพเจ้าได้รับก็คือ :-

ทำให้ข้าพเจ้ารู้แน่แกใจว่า ความตายไม่ใช่เป็นความสิ้นสุดของชีวิต บุญและบาปเป็นอำนาจบันดาลที่อยู่เหนืออำนาจของเทพเจ้า หรือภูตผีปีศาจใด ๆ เพราะแม้แต่เทพเจ้าก็ต้องอยู่ภายใต้กฎของกรรม ท่านไปเกิดเป็นเทพเจ้าก็เพราะบุญกุศลที่ได้สร้างสมอบรมไว้ บางคนที่ยายไปต้องไปตกระกำลำบากต่าง ๆ ก็เพราะบาปกรรมที่ตนเองทำไว้ ไม่มีใครทำให้

จุดประสงค์ส่วนใหญ่ ข้าพเจ้าต้องการให้คนทั่วไปเข้าใจอย่างนี้ ไม่ใช่ต้องการให้คนทั้งหลายมกมายเชื่อถือในเรื่องอภินิหารต่าง ๆ เพราะข้าพเจ้ารู้ดีว่า เรื่องที่เขาเล่ากันนั้นเป็นไปได้อย่างเหลือเกิน เว้นไว้แต่ว่าวันหนึ่งข้างหน้า

ถ้าข้าพเจ้าประสบด้วยตนเอง ก็จะได้บอกให้ทราบใหม่ แต่อย่างไรก็ดี ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้อยคำที่พระพุทธเจ้าตรัส ดังต่อไปนี้ เป็นคำที่มีค่าล้ำเลิศและลึกซึ้ง ซึ่งควรแก่ ความสนใจอย่างยิ่ง กล่าวคือ :-

ผู้ใดเข้าถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม และพระ อริยสงฆ์สาวก แล้วถือเอาเป็นที่พึ่ง และเห็นแจ้งซึ่ง อริยสัจ ๔ ด้วยความเข้าใจอันถูกต้อง สิ่งนี้แลเป็นที่พึ่งอันเกษม เป็นที่พึ่งอันสูงสุด เพราะคนใดได้อาศัย สิ่งนี้เป็นที่พึ่งแล้วย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

คำว่า “เข้าถึง” หมายความว่า ได้ศึกษาและ ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า จนกระทั่งเข้าถึงจิตใจ ของพระพุทธเจ้า รู้จักพระพุทธเจ้าในสภาพของนามธรรม ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งเข้าใจธรรมและเข้าใจชีวิตของ พระอริยสาวกได้แจ่มแจ้ง เชื่อและเลื่อมใสตามที่กล่าวไว้ในบทสวดมนต์ (คือพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ) นั้นทุก ประการ

คำว่า “ถือเอาเป็นที่พึ่ง” หมายความว่า ในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน จะพูด จะทำ หรือจะคิดอะไรก็ตาม

พยายามระลึกถึงพระพุทธเจ้า ระลึกถึงพระธรรม และระลึกถึงพระอริยสงฆ์สาวก เป็นหลักในการพูด ในการทำ ในการคิดทุกอย่าง เท่าที่สามารถจะเลียนแบบได้

คำว่า “เห็นแจ้งซึ่งอริยสัจ ๔ ด้วยความเข้าใจอันถูกต้อง” หมายความว่า เข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้งและถูกต้องว่า :-

โดยปกติวิสัยธรรมดาของปุถุชน เมื่อมีอะไร หรือเป็นอะไร หรือได้อะไรก็ตาม ก็ย่อมจะมีตัณหาอุปาทานในสิ่งนั้น เช่นพ่อแม่ที่มีลูก เมื่อยังไม่มีลูก ความรักลูก ความยึดถือในลูกก็ยังไม่เกิด แต่พอมีลูกขึ้นมาแล้วย่อมอดใจไม่ได้ที่จะไม่รักและไม่ยึดถือ ในทำนองเดียวกันวิสัยธรรมดาของคนเรา เมื่อมีร่างกาย มีทรัพย์สมบัติ มีชื่อเสียง มีสติ ปัญญา มีความสุข หรือมีอะไรนอกจากนี้ ก็ย่อมเกิดขึ้นกับตัว ก็ย่อมจะต้องมีความรักและความยึดถือในสิ่งเหล่านี้ จะห้ามใจไม่ให้อุบายรักและไม่ยึดถือทำได้ยาก และเมื่อความรักความยึดถือเกิดขึ้นเช่นนี้ ก็ย่อมเป็นทุกข์เพราะสิ่งเหล่านี้ เพราะต้นเหตุแห่งความทุกข์ก็คือความรักและความยึดถือ (ตัณหาอุปาทาน) จะละ

ทุกข์ได้ก็ต่อเมื่อแก้ไขที่ต้นเหตุเหล่านี้ ไม่ใช่ไปอ้อนวอนหรือบวงสรวงให้เทพเจ้าช่วย เพราะตราบใดที่ตนเองยังแก้ไขที่ต้นเหตุไม่ได้ ใคร ๆ ก็ไม่อาจช่วยให้พ้นทุกข์ได้ และวิธีแก้ที่ได้ผลแน่นอนก็คือ ปฏิบัติตามมรรคมืองค์แปด

ผู้ที่เห็นแจ้งอริยสัจ ย่อมมีความเข้าใจและปฏิบัติตามเช่นนี้ และด้วยวิธีการเช่นนี้เท่านั้น ที่จะช่วยให้คนเราพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ ด้วยเหตุนี้พระพุทธเจ้าจึงตรัสว่า การยึดถือเอาภูกเขา หรือป่าไม้ เป็นต้นเป็นที่พึ่ง ซึ่งหมายถึงการยึดถือเทพเจ้าที่สิงสถิตอยู่ในที่นั้น ๆ เป็นที่พึ่ง ดังที่คนสมัยโบราณหรือในสมัยปัจจุบันกระทำอยู่นั้น จึงไม่ใช่ที่พึ่งอันเกษม ไม่ใช่ที่พึ่งอันสูงสุด คนเราจะพ้นจากทุกข์เพราะอาศัยการยึดถือสิ่งเหล่านี้เป็นที่พึ่ง ย่อมเป็นไปได้ เว้นไว้แต่เราจะได้เข้าใจเรื่องเทพเจ้าถูกต้อง และยึดถือไว้เท่าที่มีเหตุผลอันสมควร ไม่มมงาย ซึ่งโดยความจริงเทพเจ้าทั้งหลาย ก็ช่วยมนุษย์ได้มากเหมือนกัน เช่นช่วยคุ้มครองป้องกันอันตรายบางอย่างให้ ช่วยบันดาลให้หายจากโรคร้ายบางอย่างได้ ช่วยแนะนำให้สติปัญญาบางอย่างได้ ดังนี้ เป็นต้น แต่นั่นย่อมหมายถึงว่า

ท่านจะต้องติดต่อได้เอง หรือจากคนกลางที่เชื่อถือได้
จริง ๆ รวมทั้งเทพเจ้าที่ท่านติดต่อนั้น จะต้องเป็นสัมมา
ทิฎฐิด้วย

อนึ่ง พึงเข้าใจไว้ด้วยว่า พวกโอบปาติกะชั้นเทพเจ้า
คือชั้นพรหมบางองค์เป็นมิจฉาทิฎฐิกัมมิ ดังเรื่องที่ปรากฏ
ในคำภีร์ว่า พระพุทธเจ้าไปทรมานพรหมบางองค์ให้ละ
จากมิจฉาทิฎฐิกัมมิ ดังนี้เป็นต้น ก็ในเมื่อแม่แต่เทพเจ้า
บางองค์ที่เป็นมิจฉาทิฎฐียังมี ฉะนั้นจึงไม่ต้องสงสัยเลย
ว่า ผู้ที่ติดต่อกับโอบปาติกะได้นั้น ถ้าไม่รู้จักผู้นั้นดี ไม่รู้
ว่าเป็นใครที่มาติดต่อด้วย ถ้าบังเอิญไปคบกับโอบปาติกะ
ชั้นต่ำเข้า ซึ่งมีความเห็นผิดและมีความประพฤติไม่ดี ก็
จะเข้าไปในลักษณะคบคนพาล และถ้ายิ่งนับถือมาก เขาบอก
อะไรเชื่อหมดทุกอย่าง ก็ยิ่งจะมีความมกมายมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้ ผู้ที่จะติดต่อกับโอบปาติกะซึ่งเป็นชีวิต
ที่เรามองไม่เห็นตัว พูดกันโดยตรงไม่ได้ ต้องผ่านคนกลาง
นั้น จะต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่ง โดยเฉพาะก็คือ
จะเชื่ออะไร ใครจะพุดก็ตาม จะต้องทดสอบให้แน่นอนเสีย
ก่อนว่า จริงหรือไม่จริงแค่ไหน ควรจะทำสถิติไว้

แต่อย่างไรก็ดี อย่าลืมหาหลักวิชาที่เกี่ยวกับเรื่อง
โอบปาติกะ ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ นั้น ควรจะศึกษา
ให้เข้าใจโดยละเอียด รวมทั้งธรรมข้ออื่น ๆ ด้วย

พระธรรม ซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว
นี้แหละจะเป็นดวงประทีปส่องให้เรารู้ผิดรู้ถูก ทำให้เรา
ไม่ หลงงมภายในเรื่องเหล่านี้

รายนามผู้มีจิตศรัทธาร่วมทำบุญ
หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book)
(หนังสือ อ.พร รัตนสุวรรณ)

๑. ห้างทองเทพนำชัย (เตาปูน)	
โดยคุณแหลม-คุณชลิกา โจรจนโกศล และครอบครัว	๘,๐๐๐ บาท
๒. ห้างทองเทพนำชัย (นนทบุรี) โดยคุณชาญวิทย์ ถนัดธรรมกุล	๖,๐๐๐ บาท
๓. คุณอวยชัย-คุณศมานันท์ ถนัดธรรมกุล และครอบครัว	๑๔,๐๐๐ บาท
๔. ดร.นันทพล-คุณโอไทย์-คุณวันปิยะ โจรจนโกศล	๓,๐๐๐ บาท
๕. คุณพจน์-คุณกาญจน์ลภิน-คุณกฤษณ์พีระ รัตนธรรมศรี	๓,๐๐๐ บาท
๖. คุณทศพล-คุณภคมน-ด.ญ.สุภัทสร-ด.ญ.วรัปสร ถนัดธรรมกุล	๑๖,๐๐๐ บาท
๗. โรงงานทองเทพนำชัย	๑๕,๐๐๐ บาท
๘. คุณอภิรักษ์ ถนัดธรรมกุล	๓,๐๐๐ บาท
๙. คุณธงชัย-คุณนฤมล-คุณวรัญญา จึงประพถติ และครอบครัว	๖,๐๐๐ บาท
๑๐. ครอบครัวศรีสุธัญลักษณ์	๙,๐๐๐ บาท
๑๑. คุณฮั่ว-คุณพรมมา หอมศิริวรรณ, คุณสิทธิชัย-คุณปาริชาติ ด.ช.วณฤทธิ์-ด.ญ.อุสา หอมศิริวรรณ และ บริษัท สำนักกฎหมาย สิทธิชัยแอนด์แอสโซซิเอทส์ จำกัด	๑๕,๐๐๐ บาท
๑๒. คุณศักดิ์ดา-คุณรัชนี วงศ์วีสกุล และครอบครัว	๑๕,๐๐๐ บาท
๑๓. คุณพ่อเม้งซี่ แซ่โอ้ว-คุณแม่อาบ้วย แซ่ตั้ง	๓,๐๐๐ บาท
๑๔. คุณพ่อเล็ก-คุณแม่สินี ถนัดธรรมกุล	๓,๐๐๐ บาท
๑๕. คุณพ่อใจเกียง แซ่แต้-คุณแม่เง็กเกี้ยว แซ่เลี้ยง	๓,๐๐๐ บาท
๑๖. คุณอรพรรณ-คุณรักษ์พงษ์ ถนัดธรรมกุล	๓,๐๐๐ บาท

๑๗. ห้างทองไทยศิลป์ ๑ โดยคุณวิศรุต-คุณรัชนี บุญบรรเจ็ดสุข	๕,๐๐๐ บาท
๑๘. ห้างทองไทยศิลป์ ๒ โดยคุณสุวรรณ-คุณลภักดิ์ บุญบรรเจ็ดสุข และครอบครัว	๖,๐๐๐ บาท
๑๙. ห้างทองไทยศิลป์ ๓ โดยคุณสุรชาติ-คุณกิตติมา บุญบรรเจ็ดสุข และครอบครัว	๖,๐๐๐ บาท
๒๐. คุณพ่อประเสริฐ-คุณแม่อาจัย บุญบรรเจ็ดสุข	๓,๐๐๐ บาท
๒๑. คุณจีระชัย-คุณทัศนีย์ ไกรกังวาล และครอบครัว	๖,๐๐๐ บาท
๒๒. คุณกิตติ-คุณวันทนีย์ รัตนศรีวิจิตร และครอบครัว	๖,๐๐๐ บาท
๒๓. คุณตาซี้เอี้ยง แซ่ฉั่ว-คุณยายไขว แซ่ลิ้ม	๓,๐๐๐ บาท
๒๔. คุณเอี้ยงฮวง บุญบรรเจ็ดสุข	๖,๐๐๐ บาท
๒๕. คุณทวี-คุณนัยนา สีลาเวชบุตร	๓,๕๐๐ บาท
๒๖. คุณศุภกฤต สีลาเวชบุตร และครอบครัว	๓,๐๐๐ บาท
๒๗. คุณปริญญา-คุณลานี สีลาเวชบุตร	๓,๐๐๐ บาท
๒๘. คุณภิญญาดา สีลาเวชบุตร	๓,๐๐๐ บาท
๒๙. ครอบครัวอมรสิทธิ์	๘,๐๐๐ บาท
๓๐. คุณซัชชัย จันทร์ศุภฤกษ์	๓,๐๐๐ บาท
๓๑. บริษัท ปารมิตา สตูดิโอ จำกัด	๓,๐๐๐ บาท
๓๒. ครอบครัวหงส์เงิน	๕,๐๐๐ บาท
๓๓. คุณฉัตรพล-คุณศุภาวณี ศรีสุธัญลักษณ์	๓,๐๐๐ บาท
๓๔. คุณนริศ เรเชียงแสน-คุณแม่บุญมี คำเอี่ยม	๓,๐๐๐ บาท
๓๕. คุณสุวัชรီ เล็กศรีสกุล และครอบครัว	๓,๐๐๐ บาท

ณ วันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓

พิมพ์ที่   โรงพิมพ์วิญญาน ๔๗/๒ ถนนสามเสน
                 บางลำพู เขตพระนคร กทม. ๑๐๒๐๐
โทร. ๐ ๒๒๘๒ ๒๐๒๕, ๐ ๒๖๒๙ ๑๙๕๑
โทรสาร ๐ ๒๒๘๑-๑๗๐๖
นางสาวศรีเพ็ญ จัตตะศรี ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

ผีและเทวดามีจริง

สารีบุตร อัญชโยนิเป็นไฉน ? สัตว์เหล่าใดทำลายกระเปาะไข่เกิดออกมา (เช่น เป็ด ไก่ เป็นต้น) กำเนิดอย่างนี้เรียกว่าอัญชโยนิ

ชลาพูชโยนิเป็นไฉน ? สัตว์เหล่าใดเกิดมาด้วยการคลอดออกมาจากมดลูก (เช่น คน เป็นต้น) กำเนิดอย่างนี้เรียกว่า ชลาพูชโยนิ

สังเสทชโยนิเป็นไฉน ? สัตว์เหล่าใดเกิดในปลาเน่า หรือในซากศพที่เน่า หรือในขนมที่บูดเน่า หรือในหลุมในบ่อที่สกปรก กำเนิดอย่างนี้เรียกว่า สังเสทชโยนิ

โอปปาติกโยนิเป็นไฉน ? ๑. พวกเทวดา ๒. พวกนรก ๓. พวกมนุษย์บางประเภท และ ๔. วินิบาต บางประเภทกำเนิดอย่างนี้เรียกว่า โอปปาติกโยนิ

สารีบุตร กำเนิดของชีวิตทั้งหลายทั้งหมด มีอยู่ ๔ ประเภทดังนี้แล”

- มหาสีหนาทสูตร ม.มู. ๑๒/๑๕๒/๑๑๓ มจร.

รวบรวมจาก
หลักฐานในพระไตรปิฎก
และข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้

พร้อมทั้งการติดต่อกับโอปปาทิกะ
ที่ปรากฏในคัมภีร์พุทธศาสนา